

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

***Ο ρόλος του μεταφραστή στο δικανικό περιβάλλον
Κενά και ελλείψεις στον χώρο της δικανικής μετάφρασης***

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

της

Μαρίνας Μαλίνη, Ξ2016042

Επιτροπή Εποπτείας:

Δρ Γιώργος Κεντρωτής, Καθηγητής

Δρ Σταυρούλα Βράιλα, Διδάσκουσα

Κέρκυρα, Μάιος 2021

*Ο ρόλος του μεταφραστή στο δικανικό περιβάλλον
Κενά και ελλείψεις στον χώρο της δικανικής μετάφρασης*

Περίληψη

Η συμβολή των μεταφραστών και των διερμηνέων στην προάσπιση των δικαιωμάτων των αλλόγλωσσων προσώπων είναι αδιαμφισβήτητα πολύτιμη. Παρ' όλα αυτά, στο ελληνικό δίκαιο δεν υφίσταται σαφής διάκριση μεταξύ των όρων «διερμηνεία» και «μετάφραση», γεγονός που αποτελεί ουσιώδες κώλυμα –και κατά την ποινική διαδικασία–, αφού τόσο οι δεξιότητες όσο και οι ρόλοι των διερμηνέων και των μεταφραστών διαφέρουν αισθητά. Στο παρόν πόνημα θα επιχειρήσουμε, αρχικώς, να φωτίσουμε ένα από τα ανεξιχνίαστα ακόμη, τουλάχιστον στην ελληνική πραγματικότητα, πεδία της νομικής μετάφρασης, προτείνοντας χαρακτηριστικά τον όρο «δικανική μετάφραση» ως απόδοση του αγγλικού *Forensic translation*. Εν συνεχεία, θα ακολουθήσει η προσπάθεια ανάδειξης της σημασίας της εξειδικευμένης εκπαίδευσης, καθώς και η επισήμανση και η συσχέτιση του ψυχολογικού παράγοντα με τη μεταφραστική διαδικασία. Ελπίζουμε να αποτελέσει το έναυσμα και την πηγή έμπνευσης για περαιτέρω έρευνα στους συγκεκριμένους τομείς.

Λέξεις-κλειδιά: Δικανική μετάφραση, δικαστική διερμηνεία, ποινική διαδικασία, γλωσσική συνδρομή, νομική μετάφραση, μετάφραση και ψυχολογία.

Abstract

The contribution of translators and interpreters in defending the rights of foreign language speakers is undoubtedly valuable. However, in Greek law there is no clear distinction between the terms “interpreting” and “translation”, which is also a major obstacle in criminal proceedings, since both the skills and roles of interpreters and translators differ considerably. In the present paper we will attempt, initially, to shed light on one of the still unexplored fields of Legal Translation, at least in the Greek reality, by proposing the term «δικανική μετάφραση» as a translation in Greek of the English *Forensic translation*. Subsequently, we will attempt to highlight the importance of specialized training for a forensic translator, as well as to point out and correlate the psychological factor with the translation process. It is hoped that it will provide the impetus and inspiration for further research in these areas.

Keywords: *Forensic translation, court interpreting, criminal proceedings, language assistance, legal translation, translation and psychology.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
ABSTRACT.....	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ.....	11
1. Ανάδειξη της μακρόχρονης σχέσης γλώσσας-δικαίου	11
2. Ορισμός της δικανικής μετάφρασης.....	11
2.1. Τι ορίζουμε ως δικανική μετάφραση;.....	13
3. Διάκριση νομικής-δικανικής μετάφρασης.....	13
4. Το προφίλ του δικανικού μεταφραστή.....	14
5. Εξειδικευμένη εκπαίδευση.....	17
6. Ψυχολογία και μεταφραστική διαδικασία.....	17
7. Η ισχύς των λέξεων.....	19
8. Πλαίσιο ψυχολογικής υποστήριξης.....	20
8.1. Παράθεση αποσπάσματος στο οποίο διαφαίνονται σημεία ικανά να επηρεάσουν έναν μεταφραστή σε συναισθηματικό-ψυχολογικό επίπεδο και, κατά συνέπεια, το αποτέλεσμα του μεταφράσματος.....	21
9. Ποινική δικαιοσύνη: ζητήματα μετάφρασης και διερμηνείας στον ελληνικό χώρο.....	21
10. Έρευνα.....	25
10.1. Πλαίσιο και σκοπός της έρευνας.....	25
11. Συμπεράσματα	26
12. Επίλογος	27
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	29
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	69

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη αποτελεί ένα από τα κατεξοχήν αντικείμενα ιδιαίτερου προσωπικού ενδιαφέροντος. Κατά την αναζήτηση του αρχικού θέματος, ένα ήταν το σκεπτικό και ο αντίστοιχος στόχος: να είναι εφικτός ο συνδυασμός ορισμένων εκ των πεδίων που έχουν κεντρίσει και κερδίσει την προσοχή μας έως τώρα. Ανάμεσα σε αυτά συγκαταλέγονται και οι επιστήμες της γλωσσολογίας και της γραφολογίας, συγκεκριμένα της δικανικής γλωσσολογίας και της δικαστικής γραφολογίας. Η παρουσία τους δεν είναι ακόμη τόσο διαδεδομένη, ειδικά στον ελληνικό χώρο. Ωστόσο, και οι δύο κερδίζουν διαρκώς μεγαλύτερο έδαφος και αρχίζουν να απασχολούν εντονότερα την παγκόσμια ακαδημαϊκή –και όχι μόνον– κοινότητα. Ο πρώτος κύκλος των προπτυχιακών σπουδών αποτέλεσε τον τόπο γνωριμίας με ένα ευρύ φάσμα διαφόρων επιστημών και ποικίλων ειδών μετάφρασης. Η πολιτική και η νομική μετάφραση υπερίσχυσαν, με αποτέλεσμα να οδηγηθούμε στην απόφαση ότι θα επιθυμούσαμε να εξασκηθούμε και να εντρυφήσουμε αρχικά σε αυτές.

Ερευνώντας, πρωτίστως, τα διαθέσιμα πεδία ενασχόλησης ενός ατόμου, το οποίο ενδιαφέρεται να ασχοληθεί με τις γλώσσες στο ευρύτερο δικανικό περιβάλλον, και πώς εμπλέκονται η διερμηνεία και η μετάφραση σε αυτό, δεν άργησε να ακολουθήσει και η διαπίστωση ότι η δικαστηριακή διερμηνεία και η νομική μετάφραση στο συγκεκριμένο πλαίσιο, θα αποτελούσαν το έναυσμα για την εκπόνηση της τρέχουσας εργασίας.

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να εστιάσουμε στο ζήτημα της δικανικής μετάφρασης στην Ελλάδα, αναδεικνύοντας την αναγκαιότητα εισαγωγής του όρου «δικανική μετάφραση» ως απόδοση του αγγλικού *Forensic translation* στην ελληνική πραγματικότητα. Να καταστεί, κατά αυτόν τον τρόπο, σαφές, ότι πρόκειται για έναν κλάδο, ο οποίος σίγουρα εντάσσεται κάτω από την ευρεία ομπρέλα της νομικής μετάφρασης, ωστόσο, παραμένει ακόμη ένα από τα ανεξιχνίαστα ειδικά πεδία της. Επιπλέον, στόχος μας είναι να αναδειχθεί η σημασία της εξειδικευμένης εκπαίδευσης για έναν επίδοξο μεταφραστή του συγκεκριμένου κλάδου, καθώς και να επισημανθεί η συσχέτιση του ψυχολογικού παράγοντα με τη μεταφραστική διαδικασία, εστιάζοντας κατά κύριο λόγο στην επίδραση που μπορεί να ασκήσει η διαδικασία της μετάφρασης δικανικών κειμένων σε έναν μεταφραστή.

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

1. Ανάδειξη της μακρόχρονης σχέσης γλώσσας-δικαίου

Από όταν οι άνθρωποι άρχισαν να ζουν και να δρουν σε ομάδες, ως έλλογα όντα, και να σχηματίζονται κοινωνίες, ξεκίνησαν να θεσπίζουν κανόνες και να θέτουν τα όριά τους, ώστε να διασφαλίσουν την ασφάλεια, αλλά και την εύρυθμη λειτουργία και συμβίωσή τους. Είναι, λοιπόν, αδιαμφισβήτητο το γεγονός ότι η ανθρώπινη νόηση συμπορεύεται με τη νομοθεσία εδώ και πολλούς αιώνες, καθώς και ότι οι νομικές διαδικασίες, εν γένει, θα ήταν αδύνατον να πραγματοποιηθούν δίχως την παρουσία και τη χρήση της γλώσσας.

Το Δίκαιο είναι πράγματι ένα αυτόνομο πολυεπιστημονικό πεδίο, το οποίο αναπτύσσεται και μεταβάλλεται διαρκώς (Μαρία Μελαδάκη, 2019). Ρυθμίζει την ανθρώπινη ζωή και τις εκφάνσεις της σχεδόν στο σύνολό τους, ενώ συνδέεται άρρηκτα με τον λόγο, τόσο υπό την έννοια της λογικής ικανότητας ενός ατόμου, της ικανότητάς του να σκέφτεται, όσο και με την προφορική και γραπτή ιδιότητα διατύπωσής του. Έτσι, παράγονται και τα νομικά κείμενα, τα οποία, ως προς το περιεχόμενό τους, αντικατοπτρίζουν μια ευρεία θεματολογία, λόγω και του μεγάλου εύρους των ζητημάτων που αυτά καλύπτουν.

Το δικαίωμα γλωσσικής συνδρομής στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών συγκαταλέγεται σήμερα μεταξύ των θεμελιωδών ανθρωπίνων και γλωσσικών δικαιωμάτων (Φωτεινή Δραγατσούλη, 2014). Για την αρτιότερη λειτουργία της (ποινικής) δικαιοσύνης έχουν δρομολογηθεί πρωτοβουλίες που αφορούν τη θεσμοθέτηση της διερμηνείας και της μετάφρασης, παρόλο που στην πράξη δεν κατέχουν, σε πολλές περιπτώσεις, τη θέση που τους αρμόζει, όπως συμβαίνει τουλάχιστον στο ελληνικό σύστημα απονομής δικαιοσύνης. Η νομική κατοχύρωση δεν συνεπάγεται, βεβαίως, και την αυτόματη εξάλειψη των προβλημάτων, τα οποία συνεπώς εξακολουθούν να υφίστανται.

2. Ορισμός της δικανικής μετάφρασης

Πριν προβούμε στην απόδοση τού ορισμού για τον όρο που προτείνουμε, ας απαντήσουμε στα εξής εύλογα ερωτήματα που ενδέχεται να προκύψουν: ποιος ο λόγος επιλογής και προσπάθειας εισαγωγής του όρου «δικανική μετάφραση» στην ελληνική πραγματικότητα; Τι θα πετύχουμε με την εδραίωσή του και γιατί δεν

αρκεί ο ευρύς όρος της «νομικής μετάφρασης»; Υφίσταται, πράγματι, ανάγκη διάκρισης ή είμαστε επηρεασμένοι από την εποχή της εξειδίκευσης, επιθυμώντας να διακρίνουμε κάθε κλάδο, εφευρίσκοντας νέους;

Κατ' αρχάς, κάθε νεολογισμός προκύπτει εξ ανάγκης. Και η χρήση του είναι, βεβαίως, εκείνη που θα καθορίσει σε ύστερο στάδιο και τη χρησιμότητά του ή μη. Θεωρούμε, στην προκειμένη, ότι με την ύπαρξη του όρου «δικανική μετάφραση», θα καταφέρουμε να επιστήσουμε την προσοχή σε ένα ειδικό πεδίο της νομικής μετάφρασης, άγνωστο ακόμη στα ελληνικά δεδομένα. Ακριβώς όπως έχουν ήδη αρχίσει να γίνονται πιο διαδεδομένοι οι όροι της «δικανικής γλωσσολογίας» και της «δικαστικής γραφολογίας», οι οποίοι αναφέρονται σε συγκεκριμένα αντικείμενα, έτσι θεωρούμε πως και η «δικανική μετάφραση» θα συνεισφέρει σε σημαντικό βαθμό, ειδικά στο επιστημονικό πεδίο της Εγκληματολογίας.

Θεωρούμε σε αυτό το σημείο άξιο να αναφερθούν και οι ορισμοί των δύο προαναφερθέντων όρων, ώστε να κατανοήσουμε καλύτερα και την απόδοση του ορισμού για την έννοια που αφορά εμάς στο τρέχον περιβάλλον. Για τον ορισμό της δικανικής ή δικαστικής γλωσσολογίας βλ. Παράρτημα σελ. 29. Η δικανική γλωσσολογία αναλύει, λοιπόν, τα τεκμήρια που σχετίζονται με τη γλώσσα, συμβάλλοντας έτσι στην έρευνα για την επίλυση μίας υπόθεσης. Ένας δικανικός γλωσσολόγος αναζητά, μεταξύ πολλών, για παράδειγμα, τις συνήθεις λέξεις που χρησιμοποιεί κάποιος και τον τρόπο με τον οποίο τις δομεί σε μία πρόταση. Έτσι, είναι σε θέση να διαπιστώσει εάν πρόκειται για αυθεντικά πειστήρια ή για ψευδείς ισχυρισμούς, εάν, λόγου χάρη, ένα σημείωμα αυτοκτονίας ανήκει ή όχι στο ίδιο πρόσωπο. Και σε αυτό το σημείο έρχεται να συνδράμει το έργο του –αρκετές φορές– και ένας δικανικός μεταφραστής, καθώς ενδέχεται να υπάρξουν περιπτώσεις κατά τις οποίες τα συγκεκριμένα κείμενα δεν θα είναι στην Ελληνική, αλλά θα πρέπει να κατατεθούν ως μεταφρασμένα αποδεικτικά στοιχεία στο δικαστήριο. Σχετικά με τη γραφολογική επιστήμη, και δη τη δικαστική γραφολογία, βλ. Παράρτημα σελ. 29, όπου αναφέρεται ο ορισμός της από την ιστοσελίδα του Ελληνικού Ινστιτούτου Γραφολογίας.

2.1. Τι ορίζουμε ως δικανική μετάφραση;

Σκοπός της δικανικής μετάφρασης είναι, πρωτίστως, η προβολή στη γλώσσα-στόχο των εγκληματολογικών τεκμηρίων που περιλαμβάνονται στο πρωτότυπο κείμενο. Θα μπορούσε να οριστεί ως η εφαρμογή των μεταφραστικών γνώσεων σε δικανικό πλαίσιο, όπου είναι αναγκαία η γλωσσική και πολιτισμική διαμεσολάβηση. Περιλαμβάνει τη μετάφραση κειμένων τα οποία αποτελούν μέρος της ποινικής διαδικασίας και χρησιμοποιούνται αποκλειστικά στο δικανικό/δικαστικό πλαίσιο.

Σύμφωνα με τον Ali Darwish: “Simply, forensic translation is translation that is used in forensics or forensic science to establish forensic facts. [...] can be defined as the application of translation knowledge to mediated forensic contexts” (Ali Darwish, 2012). Τα κείμενα τα οποία καλείται να μεταφράσει ο δικανικός μεταφραστής είναι κυρίως ιατρικά ή νομικά έγγραφα, τα οποία συνιστούν τα λεγόμενα δικαστικά έγγραφα κατά μία ποινική διαδικασία, αλλά και έγγραφα, η μετάφραση των οποίων αποτελεί η ίδια αποδεικτικό στοιχείο για την ένδειξη, παραδείγματος χάριν, της αθωότητας ή ενοχής ενός κατηγορουμένου. Ορισμένα από τα πιο συνηθισμένα κείμενα, τα οποία θα κληθεί να μεταφράσει ο δικανικός μεταφραστής είναι, δηλαδή, ψυχολογικές και ψυχιατρικές εκθέσεις, τοξικολογικές εκθέσεις, γραπτά μηνύματα, επιστολές ή μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (συνήθως του θύματος ή αγνοούμενου προσώπου), ηχογραφημένες καταθέσεις μαρτύρων που παρέχονται επίσης γραπτώς, σημειώσεις αυτοκτονίας ή απειλητικά γράμματα, αλλά και ολόκληρες δικογραφίες, εκθέσεις πρακτικών μίας δίκης και αποφάσεις, απολογίες κατηγορουμένων κ.ά.

3. Διάκριση νομικής-δικανικής μετάφρασης

Ένα από τα πιο εμφανή και ισχυρά σημεία διάκρισης της νομικής από τη δικανική μετάφραση είναι ότι η πρώτη περιλαμβάνει έγγραφα που καλύπτουν οποιοδήποτε νομικό πλαίσιο, όπως η μετάφραση μίας συμφωνίας ή σύμβασης, νομικών διευθετήσεων, αιτήσεων αποζημίωσης για τραυματισμούς, κλητηρίων θεσπισμάτων, Ευρωπαϊκών Εντολών Έρευνας ή Σύλληψης, αιτημάτων δικαστικής συνδρομής, αποφάσεων επιβολής προστίμων κ.ο.κ. Το ζήτημα, όμως, είναι ότι δεν υποβάλλεται στο δικαστήριο κάθε νομική μετάφραση. Η δικανική μετάφραση, από

την άλλη πλευρά, επικεντρώνεται, όπως προαναφέρθηκε, σε έγγραφα τα οποία αποτελούν μέρος των δικαστικών εγγράφων κατά την ποινική διαδικασία, χρησιμοποιούνται δηλαδή αποκλειστικά στο δικαστικό/δικανικό πλαίσιο. Κάθε μεταφραστής οφείλει να δίνει σημασία και στην πιο μικρή λεπτομέρεια, να ψάχνει, να συγκρίνει και να αναλύει. Ο (δικανικός) μεταφραστής δεν χαρακτηρίζεται, λοιπόν, άδικα από πολλούς ως ντεντέκτιβ.

Η Ewa Nitoń-Greczuk αναφέρει σε άρθρο της (2019) με τίτλο “Forensic linguistics-where language, crime and law intersect”, ότι: «με μια πρώτη ματιά θα πίστευε κανείς ότι η δικανική μετάφραση ταυτίζεται με τη νομική, αλλά υπάρχουν ορισμένα αξιοσημείωτα σημεία που τις διαφοροποιούν». Υπάρχουν ακόμη και περιπτώσεις, κατά τις οποίες ένας μεταφραστής δικανικών κειμένων ενδέχεται να κληθεί να καταθέσει ο ίδιος ως μάρτυρας για την υπόθεση μίας ποινικής δίκης σχετικά με τη μεταφραστική διαδικασία, τις επιλογές που ακολούθησε κ.λπ. Μπορεί, για παράδειγμα, να υπάρξει αμφιβολία και για την ίδια την ποιότητα του μεταφράσματος. Ίσως αξίζει να θυμηθούμε εδώ την περίπτωση με την υπόθεση του αγάλματος της Αφροδίτης σε δημοσίευση γερμανικού περιοδικού, η οποία μας επιτρέπει να διαπιστώσουμε τη σπουδαιότητα τού ρόλου που διαδραματίζει μία μετάφραση:

Αξίζει δε να αναφερθεί, ότι υπάρχει μεγάλη διάσταση κειμένου και ύφους μεταξύ των μεταφράσεων που φέρουν τη σφραγίδα της πολιτικώς ενάγουσας B. M., στις οποίες στηρίχθηκε ο Εισαγγελέας για την άσκηση της ποινικής δίωξης και σύνταξης του κατηγορητηρίου, και των επισήμων μεταφράσεων που αναγνώστηκαν στο ακροατήριο, σε βαθμό που είναι δύσκολο να γίνει σχετική αντιστοίχιση των κειμένων (Β΄ Αυτόφωρο Τριμελές Πλημμελειοδικείο: Αριθμός 22610/2012, 2012).

4. Το προφίλ του δικανικού μεταφραστή

Τα περισσότερα νομικά κείμενα χαρακτηρίζονται για την ιδιομορφία τους και την πολύπλοκη και πολυδιάστατη ταυτότητα του δικανικού λόγου που τα διέπει. Ο νομικός λόγος είναι συνήθως κατακερματισμένος, πομπώδης, κωδικοποιημένος με ελκυστικό ύφος εκφοράς, περίπλοκος, δυσνόητος, ακριβής, και βρίθει μακροσκελών προτάσεων (Ελένη Παναρέτου, 2009).

Σε αυτό το σημείο θεωρούμε άκρως αναγκαίο να επισημανθεί ο υβριδικός χαρακτήρας και η πολυπλοκότητα του υλικού που διέπει το κειμενικό αυτό είδος και καλείται να διαχειριστεί ένας δικανικός μεταφραστής. Στον συγκεκριμένο χώρο κυριαρχεί εν γένει η πεποίθηση ότι όποιος έχει νομικό υπόβαθρο βρίσκεται αυτομάτως, θεωρητικά τουλάχιστον, σε πλεονεκτική θέση έναντι ενός ατόμου δίχως νομικές σπουδές. Ωστόσο, το υλικό που καλείται να διαχειριστεί ένας μεταφραστής του δικανικού κλάδου δεν απαιτεί μόνο νομικές γνώσεις και νομικά εφόδια. Το κειμενικό αυτό είδος ενδέχεται να βρίθκει ορολογία άλλων αντικειμένων, όπως λόγου χάρη της ιατρικής επιστήμης στην περίπτωση των τοξικολογικών ή μεταθανάτιων εκθέσεων. Όλα απαιτούν την ανάλογη προσοχή και τον απαραίτητο χρόνο, ώστε να αντιμετωπιστούν αναλόγως, καθώς αποτελούν κομβικά σημεία για ένα άρτιο μεταφραστικό αποτέλεσμα. Ένας δικανικός μεταφραστής οφείλει να είναι, λοιπόν, εξοικειωμένος με την ορολογία και το ύφος διάφορων τομέων, ώστε να είναι και σε θέση να τα διαχειρίζεται με τον αρμόζοντα τρόπο.

Ένα από τα κυριότερα ζητήματα που μας απασχολούν στο δικανικό περιβάλλον είναι ότι επιλέγονται άτομα για τη διερμηνεία –και για τη μετάφραση–, τα οποία «απλώς» γνωρίζουν δύο γλώσσες. Δεν είναι δυνατόν, ωστόσο, η γνώση δύο γλωσσικών συστημάτων να αποτελεί επαρκές κριτήριο για να μεταφράσει κανείς τέτοιου είδους θεματολογίες. Ένας επίδοξος δικανικός μεταφραστής οφείλει να διαθέτει και τα ανάλογα εφόδια και μία βάση στην οποία θα στηρίζεται και θα επιμορφώνεται διαρκώς. Ένας επιπλέον άξονας, ο οποίος, δυστυχώς, δεν συνυπολογίζεται συχνά κατά τη μεταφραστική διαδικασία είναι εκείνος της ψυχολογικής διάστασης, στον οποίο θα αναφερθούμε εκτενέστερα στη συνέχεια.

Όπως διαπιστώνει και η Σκούμπου στη Διπλωματική της Εργασία: «η γόνιμη ενσωμάτωση των προβλέψεων της Οδηγίας (2010/64EE) στην εθνική έννομη τάξη απαιτεί όχι μόνο πιστοποιημένους επαγγελματίες αλλά, πρωτίστως, ένα ποιοτικό διαχειριστικό σύστημα το οποίο θα συμβάλλει στην εξάλειψη φαινομένων προχειρότητας και υποκατάστασης του έργου του ρόλου του διερμηνέως και μεταφραστή από ένα οποιοδήποτε παρευρισκόμενο στη διαδικασία πρόσωπο το οποίο τυχαίνει να έχει γνώση της ξένης γλώσσας».

Κάποια κύρια χαρακτηριστικά τα οποία θα πρέπει να έχει ένας δικανικός μεταφραστής, όπως αυτά προέκυψαν βάσει της βιβλιογραφικής μας επισκόπησης και των αποτελεσμάτων της διεξαχθείσας ποιοτικής έρευνας είναι τα ακόλουθα:

-
- επαγγελματική κατάρτιση-εκπαίδευση, γνώσεις (σε γλωσσικό, πολιτισμικό, μεταφραστικό κ.ά. επίπεδο, γενικής παιδείας, ειδικών θεματικών-αντικειμένων, ορολογίας)
 - τήρηση κώδικα Δεοντολογίας, απορρήτου, ρήτρες εμπιστευτικότητας, εχεμύθεια
 - ουδετερότητα, αμεροληψία, ψυχραιμία, ηρεμία, αντικειμενικότητα, αποστασιοποίηση, ακρίβεια
 - οργάνωση, προτεραιοποίηση, ευελιξία, προσαρμοστικότητα, συνέπεια, προδραστικότητα, ανάληψη πρωτοβουλιών
 - διάθεση και ικανότητα για συνεργασία, ειδικά με ειδήμονες για σχετικές διευκρινίσεις, ομαδικότητα
 - IT skills
 - παραγωγή ποιοτικών μεταφράσεων για την κάλυψη του εκάστοτε μεταφραστικού σκοπού
 - διαρκής επιμόρφωση
 - επίγνωση ότι υφίσταται ειδικό πλαίσιο συμβουλευτικής-ψυχολογικής στήριξης.

Ο Ali Darwish αναφέρει τα εξής πέντε σημεία σχετικά με το προφίλ του δικανικού μεταφραστή: γλωσσική (επάρκεια και) ικανότητα, ικανότητα ανάλυσης λόγου, διαπολιτισμική ικανότητα, επικοινωνιακή ικανότητα, μεταφραστική ικανότητα (Ali Darwish, 2012). Ο Βλαχόπουλος (Βλαχόπουλος, 2014B) τονίζει ότι ο μεταφραστής νομικών κειμένων θα πρέπει να έχει βαθιά γνώση των νομικών θεμάτων, ώστε να μπορεί να μεταφέρει ορθώς τα νοήματα από τον έναν νομικό πολιτισμό στον άλλον, ενώ ο Ιωαννίδης αναφέρει στη διατριβή του (Ιωαννίδης, 2016) τη γλωσσική ικανότητα, η οποία περιλαμβάνει τόσο τη γνώση της καθομιλουμένης και των διαλέκτων, αλλά και της εξειδικευμένης νομικής ορολογίας. Προσθέτει, ακόμη, την πολιτισμική ικανότητα, η οποία ενέχει και τη γνώση του νομικού πολιτισμού, αλλά και τη μεταφραστική ικανότητα, την επίδειξη ορθής επαγγελματικής συμπεριφοράς, την υποχρέωση για τήρηση εχεμύθειας, την αποφυγή σύγκρουσης συμφερόντων, την αυτοδιόρθωση και τη συνεχή εκπαίδευση, την υποχρέωση για ακρίβεια και αμεροληψία.

5. Εξειδικευμένη εκπαίδευση

Από έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στο πιο κοντινό και σχετικό πεδίο, αυτό της δικαστικής διερμηνείας, καθίσταται σαφές ότι απουσιάζει γενικότερα η βασική-αναγκαία εκπαίδευση στον συγκεκριμένο τομέα. Αυτό ακριβώς συμβαίνει και στην περίπτωση της δικανικής μετάφρασης. Απουσιάζει η εκπαίδευση. Και τα σεμινάρια νομικής μετάφρασης περιορίζονται και επικεντρώνονται συχνά μόνο σε ζητήματα ορολογικού χαρακτήρα.

Ένα ιδανικό εκπαιδευτικό πλαίσιο θα έπρεπε να στοχεύει στην ανάπτυξη όλων των δεξιοτήτων και χαρακτηριστικών που επισημάνθηκαν στην προαναφερθείσα λίστα. Επιπλέον, όπως αναφέρει ο Ιωαννίδης στη διδακτορική του διατριβή, σχετικά με την υποχρέωση συνεχούς εκπαίδευσης για τους δικαστικούς διερμηνείς: «η υποχρέωση για συνεχή εκπαίδευση (continuing education), όπως αυτή εμπεριέχεται στους περισσότερους κώδικες δεοντολογίας διεθνώς, αναφέρεται στην επαγγελματική υποχρέωση των διερμηνέων να ανανεώνουν διαρκώς τις γνώσεις και τις ικανότητές τους και να τις διατηρούν σε υψηλό επίπεδο» (Ιωαννίδης, 2016).

6. Ψυχολογία και μεταφραστική διαδικασία

Η συσχέτιση των ψυχολογικών παραγόντων με τη μεταφραστική διαδικασία θα μπορούσε να θεωρηθεί ισχυρή και πολυδιάστατη. Πρώτα απ' όλα, η μεταφραστική διαδικασία, ως πνευματική διαδικασία που απαιτεί την ενέργεια ή τη συνέργεια πλέον, λόγω της μηχανικής μετάφρασης, η οποία έρχεται να συνδράμει το έργο του μεταφραστή –και όχι να αντικαταστήσει τον ανθρώπινο παράγοντα–, εξαρτάται σε σημαντικό –αν όχι απόλυτο– βαθμό από την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο μεταφραστής κατά την ώρα της μετάφρασης. Η κατάστασή του αυτή είναι ικανή να επηρεάσει τόσο την ίδια τη διαδικασία όσο και, συνεπώς, το ίδιο το μεταφραστικό αποτέλεσμα. Δεύτερον, το ίδιο το περιεχόμενο μίας δικαστικής υπόθεσης, με την οποία καλείται να έρθει αντιμέτωπος ο μεταφραστής, ενδέχεται να τον επηρεάσει όχι μόνο ψυχολογικά ως προς το αποτέλεσμα του μεταφράσματος, αλλά και αφού το ολοκληρώσει, είναι πολύ πιθανό να επεξεργάζεται ακόμη σε νοητό πλαίσιο το κοινωνικό φαινόμενο λ.χ., το οποίο μόλις μετέφρασε, και να διακατέχεται ίσως από την ισχυρή επιθυμία να το μοιραστεί με κάποιον. Ενδέχεται να πρόκειται λ.χ. για κάποια κατάθεση ή απολογία, επομένως

δεν θα πρέπει να παραλείψουμε και το γεγονός ότι πιθανώς πρόκειται και για κείμενα που αποτελούσαν ομιλίες, και άρα οφείλουμε να λάβουμε υπόψιν και τα στοιχεία του προφορικού χαρακτήρα που εντάσσονται σε αυτά, τα οποία εκ των πραγμάτων καθιστούν το κείμενο, μεταξύ άλλων, πιο «ζωντανό». Τρίτον, ο παράγοντας του άγχους, αλλά και της πίεσης που αισθάνεται ενδεχομένως ένας μεταφραστής, διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο, λόγω της σημασίας που προκύπτει από το είδος του κειμένου καθ' αυτό και από τον σκοπό, αλλά και τον άμεσο και έμμεσο αποδέκτη για τον οποίο προορίζεται, λόγω της επίγνωσης, δηλαδή, ότι το μετάφρασμά του είναι ικανό να επιφέρει συνέπειες και πιθανώς αλλαγές στη ζωή άλλων προσώπων.

Κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης στη Μεταφραστική Υπηρεσία του Υπουργείου Εξωτερικών, έτυχε να διαπιστωθεί περίπτωση κατά την οποία μεταφράστρια επέλεξε να μην αναλάβει τη μετάφραση κειμένου που αφορούσε σεξουαλική κακοποίηση ανηλίκου, προτιμώντας να ανατεθεί σε συνάδελφο. Ήταν ένας από τους λόγους που μας ώθησαν να συσχετίσουμε την ψυχολογική διάσταση με τη μεταφραστική διαδικασία, καθώς επιβεβαίωνε στην πράξη ότι υπάρχουν άτομα τα οποία γνωρίζουν ότι δεν θα ανταπεξέλθουν αποτελεσματικά, αποδίδοντας, μεταξύ άλλων, ένα ποιοτικό μετάφρασμα, ή ακόμη και αν συμβεί αυτό, θα δυσκολευτούν να διαχειριστούν τις ψυχολογικές επιπτώσεις που δύναται να επιφέρει η μετάφραση ενός κειμένου με «δύσκολα διαχειρίσιμο» περιεχόμενο.

Ο ρόλος του διερμηνέα μπορεί να διαφέρει αισθητά από εκείνον του μεταφραστή, όμως, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το γεγονός ότι ο όρος «διερμηνεία» είναι συγγενής προς τον όρο «μετάφραση». Αξίζει να επισημάνουμε και την αναφορά της Θεμελή στο έργο της: *ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΤΑΘΕΤΕΙ. Η δικανική εξέταση ανήλικων μαρτύρων, θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης*, συγκεκριμένα στον ρόλο του διερμηνέα, αναφορικά με τις περιπτώσεις παιδιών-θυμάτων από διαφορετικό πολιτισμικό πλαίσιο, όπου επισημαίνει ότι «ο ρόλος του διερμηνέα έχει αυξημένες απαιτήσεις. Δεν είναι μόνο η δυσκολία της ταυτόχρονης άριστης χρήσης των δύο γλωσσών. Είναι και η συναισθηματική εμπλοκή στην οποία οδηγεί αναπόφευκτα η συμμετοχή του στη διερεύνηση υποθέσεων [...]».

Συν τοις άλλοις, το άκουσμα και μόνο περιγραφών ειδικών εγκλημάτων, ενδέχεται να προκαλέσει την «ενόχληση» ακόμη και ατόμων, τα οποία έχουν ακούσει και στο παρελθόν ανάλογα περιστατικά. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε την

εξής περίπτωση: «[...] η γραμματέας της έδρας δεν άντεξε την περιγραφή των βάνουσων πράξεων και ζήτησε την άδεια να βγει από την αίθουσα για να κάνει εμετό και βέβαια δεν ήταν η πρώτη φορά που έγγραφε τα πρακτικά δίκης για ειδεχθές έγκλημα» (Παπαρρήγα-Κωσταβάρα, 2007).

7. Η ισχύς των λέξεων

Πόση δύναμη μπορεί να διαθέτει ένα κείμενο, μία περιγραφή ή ανάλυση υπόθεσης, η οποία ενδέχεται να περιλαμβάνει ανατριχιαστικές λεπτομέρειες, και σε τι βαθμό μπορεί αυτό να επηρεάσει την ψυχολογία ενός μεταφραστή; Ενός μεταφραστή, ο οποίος, ως γνωστόν, δεν (θα έπρεπε να) διαβάζει απλώς ένα κείμενο και να μεταφέρει λέξεις, αλλά να κατανοεί ολόκληρα νοήματα, τα οποία και θα μεταφέρει στην άλλη γλώσσα, στον άλλον πολιτισμό.

Θεωρούμε πως οι ψυχολογικοί παράγοντες, οι οποίοι αναφέρθηκαν προηγουμένως, είναι εξαιρετικά σημαντικό να διαχειριστούν με τέτοιον τρόπο, ώστε να επιτρέπουν στον μεταφραστή να επιτελεί τον ρόλο του και να παραμένει κατά το μέγιστο δυνατόν αποστασιοποιημένος. Δεδομένου ότι είναι δύσκολο πολλές φορές για έναν «απλό» αναγνώστη να μην επηρεάζεται από τα όσα διαβάζει, οφείλουμε να αναγνωρίσουμε την ίδια τη δυναμική που φέρουν μέσα τους οι λέξεις και πώς αυτές συνδέονται τελικά, παράγουν νοήματα και συνεπώς έχουν τη δύναμη και τη δυνατότητα να μας αγγίζουν σε συναισθηματικό επίπεδο. Επομένως, για έναν μεταφραστή που οφείλει να κατανοήσει κιόλας όλες τις πληροφορίες, ώστε να τις μεταφέρει με τον ακριβέστερο και πιστότερο δυνατό τρόπο στην άλλη γλώσσα, ενδέχεται να έχουν ακόμη πιο ισχυρό συναισθηματικό αντίκτυπο στην ψυχολογία του.

Όπως αναφέρεται και στο Κεντρωτής 1996:57, ο Hans-Georg Gadamer επισημαίνει ότι ο μεταφραστής δεν είναι σε θέση να αναμορφώσει ό,τι είναι γραμμένο σε ένα κείμενο στη δική του γλωσσική ύλη, εάν δεν μπει και ο ίδιος στο παιχνίδι, ενώ ο ίδιος ο Κεντρωτής υπογραμμίζει ότι όταν μεταφράζουμε, προσπαθούμε να ανακαλύψουμε τι κρύβεται πίσω από τις λέξεις και ότι η μετάφραση απαιτεί ολόκληρη την εμπειρία του μεταφραστή. Ο εντοπισμός όλων των καταδηλώσεων και των συνδηλώσεων εκ μέρους του γίνεται αποκλειστικά εν σχέσει προς την εν γένει προσωπική του κατάσταση, συμπεριλαμβανομένης και της ψυχικής, θα τονίσουμε εμείς.

8. Πλαίσιο ψυχολογικής υποστήριξης

Ένα προσφερόμενο πλαίσιο ψυχολογικής υποστήριξης θα αποτελούσε ενισχυτικό και βοηθητικό παράγοντα, ιδίως για τα άτομα που αισθάνονται την ανάγκη να εκφραστούν, να μοιραστούν, ενδεχομένως, στοιχεία από κάτι που διάβασαν και μετέφρασαν. Η ψυχολογία ενός ατόμου μπορεί πιθανώς να μην επηρεάζεται και από το ίδιο το περιεχόμενο τέτοιου είδους κειμένων, αλλά και μόνον το γεγονός ότι πιθανώς μεταφράζει αποδεικτικά στοιχεία-τεκμήρια, από τα οποία μπορεί να κριθεί η έκβαση μίας υπόθεσης, να αποτελούν, εν ολίγοις, συχνά στοιχεία ικανά να αποδείξουν την αθωότητα ή ενοχή ενός προσώπου, και να σκέφτεται ότι όλα αυτά περνούν κυριολεκτικά από το χέρι του, είναι επαρκής παράγοντας, θεωρούμε, για την προώθηση και στήριξη ενός τέτοιου πλαισίου. Ειδικά από τη στιγμή που δεσμεύεται από τον Κώδικα Δεοντολογίας του επαγγέλματος, ο οποίος επιβάλλει την τήρηση του απορρήτου.

Είναι γεγονός ότι πολλές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) επιβάλλουν στους διερμηνείς να τυγχάνουν εποπτείας, ιδίως εκείνοι που διερμηνεύουν σε περιβάλλοντα όπου συμμετέχουν ειδικοί ψυχικής υγείας, και για πολλούς από αυτούς εΐθισται στο τέλος να συζητούν μαζί τους για τη συζήτηση που προηγήθηκε, ώστε να μην κουβαλούν κάτι που τυχόν τους προβλημάτισε, επηρέασε ή γενικότερα αισθανθούν την ανάγκη να εκφράσουν κάποια σκέψη επ' αυτών που προηγήθηκαν. Η προηγηθείσα διαπίστωση επιβεβαιώθηκε και στο πλαίσιο ενός εκπαιδευτικού προγράμματος-σεμιναρίου του Ελληνικού Φόρουμ Προσφύγων με θέμα: «Η ψυχική υγεία και η διερμηνεία στο προσφυγικό πλαίσιο μέσω του προγράμματος ERMES» (Ιανουάριος, 2021).

Όπως συνιστάται, αν όχι επιβάλλεται, σε ορισμένους κοινοτικούς και ίσως και δικαστηριακούς διερμηνείς να συζητούν με πρόσωπο ειδικό, από τον χώρο της ψυχικής υγείας, τους προβληματισμούς τους, έτσι ακριβώς θεωρούμε πως θα μπορούσε να συνιστάται και σε έναν δικανικό μεταφραστή. Η αλήθεια είναι ότι η διερμηνεία είναι πιο διαδραστική διαδικασία, πιο ζωντανή, και δεν αμφιβάλλει κανείς για την ισχύ της άμεσης επαφής, του προφορικού λόγου, της μη λεκτικής επικοινωνίας, των βιωμάτων εν γένει. Ωστόσο, και ο γραπτός λόγος έχει δύναμη, την οποία δεν θα έπρεπε να παραβλέπουμε, αλλά να της δώσουμε την αρμόζουσα σημασία και προσοχή.

8.1. Παράθεση αποσπάσματος στο οποίο διαφαίνονται σημεία ικανά να επηρεάσουν έναν μεταφραστή σε συναισθηματικό-ψυχολογικό επίπεδο και, κατά συνέπεια, το αποτέλεσμα του μεταφράσματος

Παραθέτουμε, σε αυτό το σημείο, ένα σύντομο απόσπασμα ενός κατηγορητηρίου, βλ. Παράρτημα σελ. 30 το οποίο θα μπορούσε κάλλιστα να θεωρηθεί από πολλούς «απλό κατηγορητήριο-απλό νομικό κείμενο», και «μόνο» όμως από αυτό διαφαίνεται ότι τα κείμενα που καλείται να μεταφράσει ένας δικανικός μεταφραστής ενδέχεται να περιγράφουν πράξεις, οι οποίες αναδεικνύουν την πλευρά εκείνη της κοινωνίας, η οποία «προσαρμόζεται στα δεδομένα» και μεταβάλλεται τηρουμένων των αναλογιών. Αποδεικνύει ότι στις ημέρες μας μπορεί να μην απαιτείται συχνά ούτε η φυσική παρουσία για να τελεστεί μία αποτρόπαια πράξη, με αποτέλεσμα να παράγονται νέες πτυχές ενός εγκλήματος.

Στο απόσπασμα καθίσταται εμφανής η ενέργεια εκείνη που αδιαμφισβήτητα εναπόκειται στην κατηγορία του «νέου κοινωνικού φαινομένου», αφού πριν λίγα μόλις έτη θεωρούνταν αδιανόητη ή, εκ τοις πράγμασι, αδύνατη. Οι κοινωνίες εξελίσσονται, το ίδιο και τα τεχνολογικά μέσα, που, δυστυχώς, ελλοχεύουν και κινδύνους, καθώς όλα εξαρτώνται από τον ίδιο τον άνθρωπο και τη χρήση του. Από τις παγίδες που επιφυλάσσει το διαδίκτυο μπορεί να εξαπατηθεί ο καθένας. Ειδικά σήμερα, όταν και λόγω των συνθηκών αφιερώνουμε το περισσότερο μέρος του χρόνου μας μπροστά από μία οθόνη, υπάρχουν άνθρωποι που εφευρίσκουν νέους τρόπους για να ικανοποιούν τις οποιεσδήποτε απαιτήσεις τους, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Τρανό παράδειγμα, το απόσπασμα του κατηγορητηρίου, βλ. Παράρτημα σελ. 30, η πρόσβαση και η χρήση του οποίου κατέστη δυνατή χάρη στο Τμήμα Διαχείρισης Υπηρεσιακών Εγγράφων της Μεταφραστικής Υπηρεσίας του ΥΠΕΞ, κατά την ανάγνωση του οποίου θεωρούμε πως είναι αδύνατον να μην επεξεργαστεί τα δεδομένα νοητά ένα άτομο.

9. Ποινική δικαιοσύνη: ζητήματα μετάφρασης και διερμηνείας στον ελληνικό χώρο

Τα ζητήματα διερμηνείας και μετάφρασης ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων προβλέπονται στα άρθρα 233-238 του ΚΠΔ. Το ελληνικό δίκαιο είχε ενσωματώσει την Οδηγία 2010/64ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της ΕΕ

της 20ής Οκτωβρίου 2010 αναφορικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία με τον Ν. 4236/2014 (ΦΕΚ 33 Α' 11.2.2014). Σύμφωνα με τον νέο Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως αυτός κωδικοποιήθηκε με τον Ν. 4620/2019, με ημερομηνία ισχύος την 1η Ιουλίου 2019, αναφορικά με τα δικαιώματα των διαδίκων, προστίθεται νέο, ξεχωριστό, άρθρο (άρθρο 101), το οποίο ορίζει ρητώς το *Δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης*: «Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος, που δεν ομιλεί ή δεν κατανοεί επαρκώς την ελληνική γλώσσα, έχει το δικαίωμα σε διερμηνεία, καθώς και σε γραπτή μετάφραση όλων των ουσιωδών εγγράφων της διαδικασίας, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στα άρθρα 233 και 237», άρθρο που απουσίαζε από τις παλαιές ρυθμίσεις του Κώδικα. Το πιθανότερο είναι πως σε αυτό το σημείο έχει παραλειφθεί ακουσίως το άρθρο 238, καθώς και εκείνο αναφέρεται στη *Μετάφραση εγγράφου και γραπτές καταθέσεις σε ξένη γλώσσα* (άρθρο 237 του παλαιού ΚΠΔ).

Ο Κώδικας προβλέπει ότι οι διερμηνείς (-μεταφραστές;) διορίζονται από το αρμόδιο δικαστήριο, βάσει ενός σχετικού πίνακα, ο οποίος καταρτίζεται κάθε έτος από το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών και οριστικοποιείται από το Συμβούλιο Εφετών. Ο Κώδικας αναφέρει, ακόμη, ότι «σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις και εφόσον δεν είναι δυνατόν να διοριστεί διερμηνέας από εκείνους που είναι εγγεγραμμένοι στον σχετικό πίνακα, μπορεί να διορισθεί διερμηνέας και πρόσωπο που δεν περιλαμβάνεται σε αυτόν», ενώ με τον Ν. 4620/2019 προστίθεται ότι: «Σε κάθε περίπτωση το δικαστήριο μπορεί να διορίσει διερμηνέα και αυτόν που επιλέγει ο κατηγορούμενος εκτός πίνακα».

Αρχικά, αξίζει να επισημανθεί ότι ο νομοθέτης δεν διαχωρίζει τον μεταφραστή από τον διερμηνέα, παρόλο που το νέο άρθρο 101 αναφέρεται σε «δικαίωμα διερμηνείας και γραπτής μετάφρασης των ουσιωδών εγγράφων». Ενώ θα προσδοκούσαμε, λοιπόν, και τον μετέπειτα σαφή διαχωρισμό των δύο αυτών εννοιών, στην πράξη, τα άρθρα 233-238 παραμένουν το ίδιο ασαφή.

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της ελληνικής Πολιτείας σε θέματα προστασίας και προώθησης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, παρατηρεί σε έκθεσή της του 2015 με τίτλο: «Το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία και το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών», ότι η σύγχυση μεταξύ «μετάφρασης» και «διερμηνείας» αποτελεί ουσιαστικό πρόβλημα, και ότι οι

μεταφραστές και οι διερμηνείς διαδραματίζουν διαφορετικούς ρόλους στην ποινική διαδικασία.

Ενδεικτικά, παραθέτουμε και έναν συγκριτικό πίνακα με τα άρθρα 233 έως 238, υπογραμμίζοντας τις διάφορες τροποποιήσεις ή προσθήκες/αφαιρέσεις, βλ. Παράρτημα σελ. 31, από τον οποίο παρατηρούμε τα εξής:

Αρχικά, βάσει του νέου άρθρου 70 ΚΠΔ έγινε επαναπροσδιορισμός των προσώπων που έχουν την ιδιότητα του διαδίκου, καθόσον προστέθηκε σε αυτά ο ύποπτος, ενώ αφαιρέθηκε ο αστικός υπεύθυνος. Για αυτόν τον λόγο απουσιάζει και η αναφορά του στο νέο άρθρο που μας αφορά. Ακόμη, ο παλαιός θεσμός του «πολιτικώς ενάγοντα», ως διαδίκου της επ' ακροατηρίω ποινικής διαδικασίας, αντικαταστάθηκε σε «παριστάμενου για την υποστήριξη της κατηγορίας».

Στο άρθρο 233 παρ. 2 του νέου ΚΠΔ προστίθεται η εξής πρόταση: «Σε κάθε περίπτωση το δικαστήριο μπορεί να διορίσει διερμηνέα και αυτόν που επιλέγει ο κατηγορούμενος εκτός πίνακα». Επίσης, στο ίδιο άρθρο προστέθηκε και τέταρτη παράγραφος, η οποία στον παλαιό ΚΠΔ οριζόταν από το άρθρο 238: «Όταν η γλώσσα είναι ελάχιστα γνωστή, μπορεί να διοριστεί διερμηνέας του διερμηνέα».

Αναφορικά με τον καθορισμό των προσόντων των διερμηνέων στην *Εφημερίδα της Κυβερνήσεως* συμπεριλήφθηκε νέα παράγραφος, βλ. Παράρτημα σελ. 31. Στο άρθρο 235 προστίθενται πλέον άλλες δύο παράγραφοι. Ενώ το άρθρο του παλαιού ΚΠΔ αναφερόταν μόνο στην υποχρέωση αποδοχής των καθηκόντων διερμηνέα, πλέον συμπεριλαμβάνει και αναφορά στα έξοδα, στα οποία γινόταν αναφορά στο άρθρο 238B. Η δεύτερη παράγραφος περιλαμβάνει πλέον την εξής πρόταση: «Οι διερμηνείς δικαιούνται σε νόμιμη αμοιβή και στα τυχόν έξοδα που κατέβαλαν», ενώ από την παράγραφο 3 έχει αφαιρεθεί πλέον η εξής πρόταση που οριζόταν στο 238B: «Κατ' εξαίρεση, τα ανωτέρω έξοδα μετάφρασης βαρύνουν τον ύποπτο ή τον κατηγορούμενο, εφόσον αυτός αποδεδειγμένα μπορεί να τα καταβάλει». Στο άρθρο 236 σχετικά με τον όρκο του διερμηνέα προστίθεται η εξής διευκρινιστική φράση: [...] τηρώντας πλήρη εχεμύθεια «σχετικά με όσα του εμπιστεύθηκε ο κατηγορούμενος».

Το ακόλουθο άρθρο για το *Δικαίωμα μετάφρασης ουσιωδών εγγράφων* αντικαταστάθηκε από την *Υποχρέωση μετάφρασης ουσιωδών εγγράφων*. Στο σημείο του άρθρου, όπου παρατίθενται τα έγγραφα, τα οποία θεωρούνται ουσιώδη, πριν από την αναφορά «καθώς και οποιαδήποτε δικαστική απόφαση σχετική με την κατηγορία», αναφέρονται ακόμη τα εξής δύο έγγραφα: «το κλητήριο θέσπισμα και

ολόκληρο το παραπεμπτικό βούλευμα». Επιπλέον, στο συγκεκριμένο αυτό άρθρο προστίθεται διευκρινιστική πρόταση στο άρθρο 4, βλ. Παράρτημα σελ. 32, ενώ προστίθεται και μία ακόμη παράγραφος, η παρ. 5, βλ. Παράρτημα, σελ. 35.

Όπως είχε συμπεράνει και η Χιόνη-Χότουμαν στη Διπλωματική της Εργασία το 2017, αλλά το ίδιο ανταποκρίνεται και σήμερα, σχετικά με τον παλαιό ΚΠΔ, η Οδηγία 2010/64/ΕΕ μπορεί να είχε συμβάλει στην αντιμετώπιση του αλλόγλωσσου κατηγορούμενου ως ευάλωτου κατηγορούμενου, αλλά στην Οδηγία είχαν παρεισφρήσει και αόριστες έννοιες, καθιστώντας την εφαρμογή των διατάξεων πραγματική πρόκληση για κάθε αρμόδια αρχή.

Ακόμη, με τον Ν. 4478/ΦΕΚ Α 91/23.06.2017 ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία και το άρθρο 7 της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2012 για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου. Συγκεκριμένα, βλ. όσα ορίζονται στο άρθρο 60 του Νόμου 4478/2017-Δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης στο Παράρτημα, σελ. 37-40, καθώς και όσα αναφέρονται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου επί του αυτού άρθρου, Παράρτημα, σελ. 40.

Η ΕΕΔΑ ανέφερε, ακόμη, στην έκθεσή της (2015), ότι επί τη ευκαιρία του προηγούμενου νόμου (Ν. 4136/2014) «θα μπορούσε να είχε επέλθει η αναγκαία διάκριση μεταφραστή-διερμηνέα στον ΚΠΔ, πράγμα που όμως δεν συνέβη, ενώ συνέστησε τη διάκριση μεταξύ των αρμοδιοτήτων των διερμηνέων και μεταφραστών κατά τρόπο ώστε να μην συγχέονται οι ρόλοι τους. Πρώτο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση αποτελεί η τροποποίηση-προσαρμογή των σχετικών διατάξεων του ΚΠΔ». Όπως προέκυψε από τα παραπάνω δεδομένα, η διάκριση αυτή δεν προέκυψε ούτε με την τελευταία ρύθμιση του Ν. 4620/2019.

Επιπλέον, στην πράξη, όπως επιβεβαιώθηκε και κατόπιν επικοινωνίας με το Γραφείο Προανακρίσεων της Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Ηπείρου, κατέστη σαφές πως οι πίνακες που καταρτίζονται από τα Συμβούλια σπανίως ανανεώνονται, ενώ οι αρχές δεν είθισται να επιλέγουν πάντοτε από αυτούς, αλλά επιλέγονται ακόμη και γνωστοί, άτομα που γνωρίζουν ότι ομιλούν τις δύο γλώσσες, λόγω του έκτακτου χαρακτήρα, επειδή συνήθως πρόκειται για διαδικασίες που επείγουν. Επομένως, στην πραγματικότητα, η μόνη προϋπόθεση είναι να μιλά κάποιος δύο γλώσσες. Στην περίπτωση των προσφύγων γίνεται συχνά προσπάθεια επικοινωνίας

με κοινοτικούς διερμηνείς, αν και πολλές φορές συναντούν κώλυμα, καθώς δεν επιτρέπεται από το πλαίσιο διαφόρων ΜΚΟ να παρέμβουν ως διαμεσολαβητές σε περιστάσεις που δεν έχουν ανατεθεί και συνεπώς εγκριθεί από την ίδια τη ΜΚΟ.

Με σκοπό να καταστούν οι μεταφραστές και οι διερμηνείς θεσμικοί εγγυητές μίας δίκαιης δίκης, η ΕΕΔΑ είχε προτείνει στην έκθεσή της την *αναδιαμόρφωση του συνολικού θεσμικού πλαισίου που διέπει το εν λόγω σύστημα*, ειδικότερα βλ. Παράρτημα σελ. 41.

Οι προτάσεις της Πανελλήνιας Ένωσης Μεταφραστών για τη δικαστηριακή μετάφραση και διερμηνεία στην Ελλάδα:

- Ολοκληρωμένο και βιώσιμο σύστημα
- Ορθά κριτήρια επάρκειας προσόντων
- Ακρίβεια στη χρήση της σχετικής ορολογίας
- Σύγχρονο σύστημα και μητρώο
- Γλωσσική ακεραιότητα στην αστική δίκη
- Μια πραγματικά δίκαιη δίκη

Εντύπωση προκάλεσε, ακόμη, η πρόταση στην Ευρωπαϊκή Δικτυακή Πύλη για τη Δικαιοσύνη αναφορικά με την *Εξεύρεση νομομαθούς μεταφραστή ή διερμηνέα στην Ελλάδα*: «Η Ελλάδα δε διαθέτει δικτυακό τόπο που να παρέχει κατάλογο νομομαθών μεταφραστών ή διερμηνέων. Επί του παρόντος, τελεί υπό επεξεργασία ο σχεδιασμός της ψηφιοποίησης των βάσεων δεδομένων και των ηλεκτρονικών διεπαφών τους». Στη συγκεκριμένη ανάρτηση, γίνεται αναφορά στους εξής τέσσερις «φορείς», στους οποίους μπορεί να απευθυνθεί όποιος αναζητά νομομαθή μεταφραστή στην Ελλάδα: Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Πανελλήνια Ένωση Μεταφραστών, Πανελλήνια Ένωση Επαγγελματιών Μεταφραστών Πτυχιούχων Ιονίου Πανεπιστημίου και σχετικό σύνδεσμο του Υπουργείου Δικαιοσύνης, στον οποίο υπάρχουν κατάλογοι γλωσσομαθών δικηγόρων.

10. Έρευνα

10.1. Πλαίσιο και σκοπός της έρευνας

Στο πλαίσιο του παρόντος πονήματος, αποφασίσαμε να πραγματοποιήσουμε μία σύντομη ανώνυμη έρευνα, με σκοπό να διεξάγουμε ποιοτικά και χρήσιμα

ερευνητικά δεδομένα, στα οποία θα εστιάζαμε για τη δομή της εργασίας και τη βασιμότητα των ισχυρισμών μας. Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά δέκα εννέα (19) εν ενεργεία μεταφραστές της Μεταφραστικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Εξωτερικών, στους οποίους τέθηκαν έντεκα (11) ίδιες ερωτήσεις, οι οποίες παρατίθενται στη συνέχεια. Από την έρευνα προέκυψε η διαπίστωση ότι τα περισσότερα δεδομένα στα οποία εστιάσαμε σχετίζονται, τελικώς, στον μεγαλύτερο βαθμό, με την ίδια την προσωπικότητα ενός ατόμου, αλλά και με την εμπειρία που αυτό διαθέτει. Επιπλέον, κατέστη σαφές πως απουσιάζει η εξειδικευμένη εκπαίδευση και κατάρτιση, η οποία θα ωφελούσε έναν μεταφραστή για ένα ποιοτικό μεταφραστικό αποτέλεσμα, καθώς και ότι απουσιάζει ένα πλαίσιο ψυχολογικής υποστήριξης ή εποπτείας, στο οποίο θα μπορούσε κάλλιστα να στρέφεται ένας δικανικός μεταφραστής. Βλ. τις Ερωτήσεις και Απαντήσεις στο Παράρτημα, σελ. 41.

11. Συμπεράσματα

Από τις απαντήσεις που δόθηκαν στη διεξαχθείσα έρευνα, εντοπίζουμε, αρχικά, ορισμένα μεταφραστικά προβλήματα και ορισμένες μεταφραστικές δυσκολίες, που μπορούν κάλλιστα να συνοψιστούν στα εξής σημεία: πρώτα-πρώτα σε ζητήματα ορολογίας, αλλά και σε ζητήματα σύνταξης, γραμματικής ή ασάφειας, ή αλλιώς: σε «κακογραμμένα» κείμενα, όπως χαρακτηρίστηκαν από πολλούς. Σε δεύτερο επίπεδο, συχνά κωλύματα προκαλούν οι μεγάλες/μακροσκελείς προτάσεις σε ελληνικά ιδίως κείμενα, το γενικότερο ύφος που χρησιμοποιείται, ενώ οι προθεσμίες και οι ασφυκτικοί χρόνοι παράδοσης των μεταφράσεων αποτελούν πιεστικό παράγοντα. Μεταφραστικά προβλήματα προκύπτουν, ακόμη, εξαιτίας των διαφορετικών νομικών θεσμών/συστημάτων ή και στις περιπτώσεις έμμεσης μετάφρασης. Η συγκεκριμένη απόχρωση που οφείλει να δοθεί σε κάθε έννοια που μεταφέρεται, ο συνδυασμός δηλαδή αντιστοιχίας-σημασίας ενέχει επίσης ορισμένο επίπεδο δυσκολίας, όπως και η μεταφορά των βιωμάτων από μία γλώσσα και έναν συγκεκριμένο πολιτισμό σε άλλη γλώσσα και διαφορετικό πολιτισμό.

Η εν δυνάμει ψυχολογική επίδραση που ενδέχεται να ασκηθεί σε έναν μεταφραστή επιβεβαιώθηκε από αρκετές απαντήσεις που δόθηκαν, ενώ διαπιστώθηκε ότι το μεγαλύτερο ψυχολογικό κόστος ενέχουν συνήθως κείμενα που

αναφέρονται σε σεξουαλική κακοποίηση ανηλίκων. Αναφορικά με την ενδεχόμενη ανάγκη να συζητηθεί κάτι από τα όσα μετέφρασαν οι μεταφραστές, αξίζει να επισημανθεί ότι οι περισσότεροι διακατέχονται από αυτήν την ανάγκη, ιδίως όταν πρόκειται για υποθέσεις ιδιαίτερες, αλλά πάντοτε σε επιφανειακό/κοινωνικό επίπεδο, τηρώντας το απόρρητο.

Σχετικά με την ερώτηση για το εάν τα κείμενα αυτά είναι απλές λέξεις ή ίσως κοινωνικά φαινόμενα που ενδέχεται να επηρεάζουν, θεωρούμε άξιο αναφοράς το γεγονός ότι η μετάφραση δικανικών κειμένων έχει την ικανότητα να επηρεάσει ορισμένους μεταφραστές ακόμη και σε τέτοιο βαθμό, στον οποίο να έχει προσδώσει στον χαρακτήρα τους στοιχεία που σχετίζονται με την ερμηνεία και την αντιμετώπιση διάφορων κοινωνικών φαινομένων, για άλλους τα κείμενα αυτά αποτελούν μαθήματα ζωής. Εντύπωση προκάλεσε ότι η εστίαση σε θετικά νέα, τα οποία επηρεάζουν ευχάριστα, ήταν μηδαμινή και ότι οι περισσότεροι επικεντρώθηκαν στην αρνητική πλευρά των δυσάρεστων φαινομένων.

12. Επίλογος

Η ομαλή και χωρίς προσκόμματα επικοινωνία ατόμων με διαφορετικό υπόβαθρο, καθώς και η ισότιμη πρόσβαση των αλλόγλωσσων ατόμων σε ζητήματα που αφορούν την προάσπιση των δικαιωμάτων τους, αποτελούν την πεμπτουσία της δικαστικής διερμηνείας, σύμφωνα με τον Ιωαννίδη (Ιωαννίδης, 2016), αλλά και της δικανικής μετάφρασης, θα προσθέσουμε εμείς. Το ελλιπές πλαίσιο, όπως αυτό διαφάνηκε και από τα στοιχεία που παραθέσαμε στο παρόν πόνημα, για τους μεταφραστές και τους διερμηνείς στο δικανικό περιβάλλον, χρήζει άμεσης μεταρρύθμισης. Η ελληνική έννομη τάξη έχει ακολουθήσει βήματα προόδου, με το να προσθέσει, μεταξύ άλλων, το 2014 την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2010/64/ΕΕ, αδιαμφισβήτητα. Ωστόσο, το νομοθετικό πλαίσιο τόσο για τον διορισμό, για την πιστοποίηση, όσο και πρωτίστως για τη διάκριση μεταφραστή-διερμηνέα εξακολουθεί να παραμένει στην πράξη κενό γράμμα. Με την αναγκαία αναβάθμιση του προφίλ τους, μέσω της παροχής της κατάλληλης εκπαίδευσης και κατάρτισης, τους σαφείς ρόλους όχι μόνο μεταξύ μεταφραστών και διερμηνέων, αλλά και την αναγνώριση της διαφοράς μεταξύ δικανικών και νομικών μεταφραστών, τη δυνατότητα παροχής ψυχολογικής υποστήριξης, τη δημιουργία μίας ειδικής επαγγελματικής ένωσης στην οποία θα προβλέπονται σαφώς οι εκάστοτε

δεοντολογικές επιταγές, θα επιτευχθεί η αλλαγή του επικρατούντος τοπίου. Μία από τις πιο σημαντικές ενέργειες που απαιτείται, ωστόσο, είναι ο εκ νέου ορισμός των προσόντων τόσο των μεταφραστών όσο και των διερμηνέων, οι οποίοι επιθυμούν να κατατάσσονται στις λίστες των δικαστηρίων. Για να δημιουργηθεί ένας ουσιαστικός χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, είναι απαραίτητο να υλοποιηθούν και στην πράξη τα εκάστοτε μέτρα και οράματα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1.

Η Δικανική ή Δικαστική Γλωσσολογία, όπως αναφέρεται στον ιστότοπο του Θησαυρού Ανθρωπιστικών Επιστημών ΔΥΑΣ, εφαρμόζει τις γνώσεις και μεθόδους της γλωσσολογίας σε οποιαδήποτε γλωσσικά δεδομένα σχετίζονται με το νομικό σύστημα και την εγκληματολογική έρευνα. Διακρίνεται σε α) έρευνα στη γλώσσα των νομικών κειμένων (ανάλυση της γραπτής γλώσσας που χρησιμοποιείται στα νομικά κείμενα), β) έρευνα στην προφορική γλώσσα του νομικού συστήματος (ανάλυση της γλώσσας που χρησιμοποιείται στο δικαστήριο, στην αστυνομική ανάκριση, στις υπό κάλυψη επιχειρήσεις, στις κλήσεις έκτακτης ανάγκης) και γ) έρευνα της γλώσσας ως αποδεικτικού στοιχείου (ανάλυση γλωσσικών δεδομένων -γραπτά ή προφορικά κείμενα- τα οποία αποτελούν μέρος του εγκλήματος και της εγκληματολογικής έρευνας).

2.

Ελληνικό Ινστιτούτο Γραφολογίας για Δικαστική Γραφολογία: όταν αντικείμενο μιας δίκης (αστικής ή ποινικής) είναι η αναζήτηση της «πατρότητας» ενός χειρογράφου κειμένου ή της υπογραφής του, η διάγνωση, δηλαδή, της γνησιότητας ή της πλαστότητας ενός εγγράφου, τότε είναι απαραίτητη η γραφολογική έρευνα και η σύνταξη Γραφολογικής Πραγματογνωμοσύνης, η οποία ζητείται είτε από το Δικαστήριο αυτεπάγγελτα είτε από τους διαδίκους.

3.

γλωσσικές γνώσεις όχι μόνο στην ξένη γλώσσα [...] να γνωρίζουν άριστα τη μητρική τους γλώσσα [...]. Οι γλωσσικές γνώσεις πρέπει να περιλαμβάνουν γνώσεις της πραγματολογίας της γλωσσικής επικοινωνίας, κειμενικές και γραμματικές γνώσεις.

- εγκυκλοπαιδικές, θεματικές και πολιτισμικές γνώσεις [...].
- επαγγελματικές γνώσεις [...]. Ο μεταφραστής οφείλει να γνωρίζει ποια μέσα τεκμηρίωσης και τεχνολογικά μέσα έχει στη διάθεσή του για να αυξήσει την ποιότητα του έργου του αλλά και για να βελτιώσει και την παραγωγικότητά του.
- αναγκαίες φυσιολογικές και ψυχολογικές ικανότητες για το έργο του [...].

-
- *ικανότητα μεταφοράς (transfer subcompetence)*. Πρόκειται για τη συνθετική εκείνη δεξιότητα που επιτρέπει όλες οι προηγούμενες γνώσεις και δεξιότητες να συγκλίνουν και να συνεργάζονται για την αποτελεσματική απόδοση του νοήματος του κειμένου-πηγή στο κείμενο-στόχος υπό το φως των προσδοκιών του αποδέκτη και της λειτουργίας του μεταφράσματος.
 - *στρατηγική ικανότητα που συστρατεύει όλες τις επιμέρους διαδικασίες (συνειδητές και ασυνειδητές, γλωσσικές και μη) [...]*. (Βλαχόπουλος, 2014B)

4.

Απόσπασμα κατηγορητηρίου, η πρόσβαση και η χρήση του οποίου κατέστη δυνατή μέσω τού Τμήματος Διαχείρισης Υπηρεσιακών Εγγράφων της Μεταφραστικής Υπηρεσίας του ΥΠΕΞ, και δεν είναι δυνατόν να παρατεθούν περισσότερες λεπτομέρειες λόγω της τήρησης του απορρήτου:

[στον (τόπο) στις (ημερομηνία) παραπλάνησες πρόσωπο νεότερο των δεκαπέντε ετών, ήτοι πρόσωπο που συμπλήρωσε τα ... έτη, με αποτέλεσμα αυτό να ενεργήσει γενετήσια πράξη. Συγκεκριμένα, στον (τόπο) στις (ημερομηνία) ώρες πρωινές χρησιμοποιώντας τη διαδικτυακή εφαρμογή ..., στην οποία διατηρείς λογαριασμό με το όνομα ... και στην οποία οι συνομιλητές μπορούν να δουν σε πραγματικό χρόνο ο ένας τον άλλον μέσω κάμερας, συνομίλησες με την ανήλικη ... του ... και της ..., που γεννήθηκε στις ... και κατοικεί στη ... και εκμεταλλευόμενος την προτίμησή της στο μουσικό συγκρότημα ... και με υποσχέσεις σχετικές με επικείμενη επίσκεψη του συγκροτήματος αυτού στην Ελλάδα την έπεισες να ξεντυθεί, να τοποθετήσει ένα καρότο στον κόλπο της και να προβεί σε αυνανισμό μέσω της εισόδου του καρότου στον κόλπο της, με αποτέλεσμα η ανήλικη να αρχίσει να αιμορραγεί. Με την ανωτέρω πράξη της ανήλικης, η οποία είναι πρόσωπο νεότερο των δεκαπέντε ετών, καθώς είχε συμπληρώσει τα ... έτη, αλλά όχι τα δεκατέσσερα έτη, ικανοποίησες τη γενετήσια επιθυμία σου, προσβάλλοντας την ανηλικότητά της.].

5.

Άρθρο 233 – Διορισμός διερμηνέα.

1. Σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας, όταν πρόκειται να εξετασθεί ύποπτος, κατηγορούμενος, **αστικώς υπεύθυνος** ή μάρτυρας ο οποίος δεν ομιλεί ή δεν κατανοεί επαρκώς την ελληνική γλώσσα, του παρέχεται χωρίς καθυστέρηση διερμηνεία. Εφόσον τούτο είναι αναγκαίο, διατίθεται διερμηνεία για την επικοινωνία μεταξύ των κατηγορουμένων και των συνηγόρων τους σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας. Το, κατά τα ανωτέρω εδάφια, δικαίωμα σε διερμηνεία περιλαμβάνει την προσήκουσα συνδρομή σε άτομα με πρόβλημα ακοής ή ομιλίας. Σε κάθε στάδιο της ποινικής διαδικασίας ο εξετάζων εξακριβώνει με κάθε πρόσφορο μέσο κατά πόσον ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος ομιλεί και κατανοεί την ελληνική γλώσσα και αν χρειάζεται τη συνδρομή διερμηνέα. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να ασκήσει αντιρρήσεις κατά της απόφασης με την οποία κρίθηκε ότι δεν είναι αναγκαία η παροχή διερμηνείας ή όταν η ποιότητα της διερμηνείας δεν είναι επαρκής. Επί των αντιρρήσεων αποφασίζει κατά την προδικασία ο Εισαγγελέας, κατά την κύρια ανάκριση το Δικαστικό Συμβούλιο και κατά την κύρια διαδικασία το Δικαστήριο. Εφόσον απαιτείται, μπορεί να γίνεται χρήση τεχνολογίας επικοινωνιών, όπως η τηλεδιάσκεψη, το τηλέφωνο ή το διαδίκτυο, εκτός αν η προσωπική παρουσία του διερμηνέα κριθεί από τον εξετάζοντα απαραίτητη.

2. Ο διορισμός του διερμηνέα γίνεται από πίνακα που καταρτίζεται από το συμβούλιο πλημμελειοδικών, ύστερα από πρόταση του εισαγγελέα του μέσα στο τρίτο δεκαήμερο του μηνός Σεπτεμβρίου κάθε χρόνου από

Άρθρο 233 – Διορισμός διερμηνέα.

1. Σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας, όταν πρόκειται να εξετασθεί ύποπτος, κατηγορούμενος, ή μάρτυρας ο οποίος δεν ομιλεί ή δεν κατανοεί επαρκώς την ελληνική γλώσσα, του παρέχεται χωρίς καθυστέρηση διερμηνεία. Εφόσον τούτο είναι αναγκαίο, διατίθεται διερμηνεία για την επικοινωνία μεταξύ των κατηγορουμένων και των συνηγόρων τους σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας. Το, κατά τα ανωτέρω εδάφια, δικαίωμα σε διερμηνεία περιλαμβάνει την προσήκουσα συνδρομή σε άτομα με πρόβλημα ακοής ή ομιλίας. Σε κάθε στάδιο της ποινικής διαδικασίας ο εξετάζων εξακριβώνει με κάθε πρόσφορο μέσο κατά πόσον ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος ομιλεί και κατανοεί την ελληνική γλώσσα και αν χρειάζεται τη συνδρομή διερμηνέα. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να ασκήσει αντιρρήσεις κατά της απόφασης με την οποία κρίθηκε ότι δεν είναι αναγκαία η παροχή διερμηνείας ή όταν η ποιότητα της διερμηνείας δεν είναι επαρκής. Επί των αντιρρήσεων αποφασίζει κατά την προδικασία ο εισαγγελέας, κατά την κύρια ανάκριση το δικαστικό συμβούλιο και κατά την κύρια διαδικασία το δικαστήριο. Εφόσον απαιτείται, μπορεί να γίνεται χρήση τεχνολογίας επικοινωνιών, όπως η τηλεδιάσκεψη, το τηλέφωνο ή το διαδίκτυο, εκτός αν η προσωπική παρουσία του διερμηνέα κριθεί από τον εξετάζοντα απαραίτητη.

2. Ο διορισμός του διερμηνέα γίνεται από πίνακα που καταρτίζεται από το συμβούλιο πλημμελειοδικών, ύστερα από πρόταση του εισαγγελέα του μέσα στο τρίτο δεκαήμερο του μηνός

πρόσωπα που διαμένουν ή εργάζονται στην έδρα του και κατά προτίμηση από δημοσίους υπαλλήλους. Ο πίνακας υποβάλλεται στον εισαγγελέα εφετών, που έως το τέλος του Οκτωβρίου έχει το δικαίωμα να ζητήσει από το συμβούλιο εφετών τη μεταρρύθμισή του. Το συμβούλιο των εφετών αποφαινεται σχετικά έως το τέλος Νοεμβρίου. Ο πίνακας, αφού οριστικοποιηθεί, τοιχοκολλάται στο ακροατήριο του πλημμελειοδικείου και ανακοινώνεται έως το τέλος Δεκεμβρίου κάθε χρόνου από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών στους ανακριτικούς υπαλλήλους της περιφέρειας. Κάθε χρόνο ισχύει, ωστόσο συνταχθεί νέος πίνακας, ο πίνακας που συντάχθηκε το προηγούμενο έτος. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις και εφόσον δεν είναι δυνατό να διοριστεί διερμηνέας από εκείνους που είναι εγγεγραμμένοι στον σχετικό πίνακα, μπορεί να διορισθεί διερμηνέας και πρόσωπο που δεν περιλαμβάνεται σ' αυτόν.

3. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, καθορίζονται τα προσόντα των προσώπων που μπορούν να περιληφθούν στον πίνακα διερμηνέων.

Σεπτεμβρίου κάθε χρόνου από πρόσωπα που διαμένουν ή εργάζονται στην έδρα του και κατά προτίμηση από δημοσίους υπαλλήλους. Ο πίνακας υποβάλλεται στον εισαγγελέα εφετών, που έως το τέλος του Οκτωβρίου έχει το δικαίωμα να ζητήσει από το συμβούλιο εφετών τη μεταρρύθμισή του. Το συμβούλιο των εφετών αποφαινεται σχετικά έως το τέλος Νοεμβρίου. Ο πίνακας, αφού οριστικοποιηθεί, τοιχοκολλάται στο ακροατήριο του πλημμελειοδικείου και ανακοινώνεται έως το τέλος Δεκεμβρίου κάθε χρόνου από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών στους ανακριτικούς υπαλλήλους της περιφέρειας. Κάθε χρόνο ισχύει, ωστόσο συνταχθεί νέος πίνακας, ο πίνακας που συντάχθηκε το προηγούμενο έτος. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις και εφόσον δεν είναι δυνατό να διοριστεί διερμηνέας από εκείνους που είναι εγγεγραμμένοι στο σχετικό πίνακα, μπορεί να διοριστεί διερμηνέας και πρόσωπο που δεν περιλαμβάνεται σε αυτόν. Σε κάθε περίπτωση το δικαστήριο μπορεί να διορίσει διερμηνέα και αυτόν που επιλέγει ο κατηγορούμενος εκτός πίνακα.

3. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καθορίζονται τα προσόντα των προσώπων που μπορούν να περιληφθούν στον πίνακα διερμηνέων. 4. Όταν η γλώσσα είναι ελάχιστη γνωστή, μπορεί να διοριστεί διερμηνέας του διερμηνέα.

Άρθρο 234 – Ποιοι δεν μπορούν να διοριστούν διερμηνείς.

Με συνέπεια να ακυρωθεί η διαδικασία, δεν μπορεί να διοριστεί διερμηνέας: α) ο κατηγορούμενος, ο πολιτικός ενάγων, ο συνήγορος, ο μάρτυρας, ή ο πραγματογνώμονας ή ο τεχνικός σύμβουλος ή εκείνος που

Άρθρο 234 – Ποιοι δεν μπορούν να διοριστούν διερμηνείς.

Με ποινή ακυρότητας της διαδικασίας δεν μπορεί να διοριστεί διερμηνέας: α) ο κατηγορούμενος, ο παριστάμενος για την υποστήριξη της κατηγορίας, ο συνήγορος, ο μάρτυρας, ο πραγματογνώμονας, ο τεχνικός

ασκεί στην ίδια δίκη καθήκοντα δικαστή, εισαγγελέα ή γραμματέα· β) όποιος υπάγεται σε μια από τις περιπτώσεις των άρθρων 188 στοιχ. α-δ, 210, 211 και 222.

Άρθρο 235 - Υποχρέωση αποδοχής των καθηκόντων διερμηνέα.

Ο διερμηνέας που διορίστηκε νόμιμα είναι υποχρεωμένος να αποδεχτεί την εντολή, εκτός αν συντρέχει ένας από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 190. Εναντίον εκείνου που χωρίς εύλογη αιτία αρνείται την εντολή εφαρμόζονται αναλόγως οι κυρώσεις των άρθρων 201 και 202 που προβλέπονται για τους πραγματογνώμονες.

Άρθρο 236 - Όρκος του διερμηνέα.

Ο διερμηνέας, πριν αναλάβει τα καθήκοντά του, οφείλει να ορκιστεί, σύμφωνα με το άρθρο 218 ενώπιον εκείνου που τον διόρισε, ότι θα μεταφράσει με ακρίβεια και πιστότητα, τηρώντας πλήρη εχεμύθεια, όλα όσα θα ειπωθούν κατά τη συζήτηση ή, αν πρόκειται για την περίπτωση του άρθρου 237, τα έγγραφα.

σύμβουλος και εκείνος που ασκεί στην ίδια δίκη καθήκοντα δικαστή, εισαγγελέα ή γραμματέα· β) όποιος υπάγεται σε μία από τις περιπτώσεις των άρθρων 188 στοιχ. α-δ, 209 παρ. 2, 210 και 222.

Άρθρο 235 - Υποχρέωση αποδοχής καθηκόντων, έξοδα διερμηνείας.

1. Ο διερμηνέας που διορίστηκε νόμιμα είναι υποχρεωμένος να αποδεχτεί την εντολή, εκτός αν συντρέχει ένας από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 190. Σε βάρος εκείνου που χωρίς εύλογη αιτία αρνείται την εντολή εφαρμόζονται αναλόγως οι κυρώσεις του άρθρου 202 που προβλέπονται για τους πραγματογνώμονες.

2. Οι διερμηνείς δικαιούνται σε νόμιμη αμοιβή και στα τυχόν έξοδα που κατέβαλαν.

3. Τα έξοδα διερμηνείας, καθώς και τα έξοδα της μετάφρασης των αποφάσεων που συνεπάγονται την στέρηση της ελευθερίας ενός προσώπου, των εγγράφων απαγγελίας κατηγορίας και των σχετικών με την κατηγορία δικαστικών αποφάσεων, τα οποία προκύπτουν από την εφαρμογή των άρθρων 233 επ. και 237, ανεξάρτητα από την έκβαση της διαδικασίας, βαρύνουν το δημόσιο.

Άρθρο 236 - Όρκος του διερμηνέα.

Ο διερμηνέας πριν αναλάβει τα καθήκοντά του, οφείλει να ορκισθεί σύμφωνα με το άρθρο 219 ενώπιον εκείνου που τον διόρισε ότι θα μεταφράσει με ακρίβεια και πιστότητα, όλα όσα θα ειπωθούν κατά τη συζήτηση ή, αν πρόκειται για την περίπτωση του άρθρου 238, τα έγγραφα, τηρώντας πλήρη εχεμύθεια σχετικά με όσα του εμπιστεύθηκε ο κατηγορούμενος.

Άρθρο 236Α - Δικαίωμα μετάφρασης ουσιωδών εγγράφων.

1. Στους υπόπτους ή στους κατηγορούμενους που δεν κατανοούν τη γλώσσα της ποινικής διαδικασίας παρέχεται εντός εύλογου χρονικού διαστήματος γραπτή μετάφραση όλων των ουσιωδών εγγράφων ή χωρίων εγγράφων της διαδικασίας. Τα ουσιώδη έγγραφα περιλαμβάνουν οποιαδήποτε απόφαση συνεπάγεται τη στέρηση της ελευθερίας ενός προσώπου, οποιοδήποτε έγγραφο απαγγελίας κατηγορίας και οποιαδήποτε δικαστική απόφαση σχετική με την κατηγορία. Οι κατηγορούμενοι ή οι συνήγοροί τους δύνανται να υποβάλουν αιτιολογημένο αίτημα για το χαρακτηρισμό εγγράφων ή χωρίων εγγράφων ως ουσιωδών. Οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι δεν έχουν δικαίωμα σε μετάφραση χωρίων ουσιωδών εγγράφων τα οποία δεν συμβάλλουν στην κατανόηση εκ μέρους τους του περιεχομένου της εναντίον τους κατηγορίας.

2. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις η έγγραφη μετάφραση μπορεί να αντικατασταθεί από προφορική μετάφραση ή προφορική σύνοψη του περιεχομένου των ουσιωδών εγγράφων.

3. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να υποβάλει αντιρρήσεις κατά της απόφασης με την οποία κρίνεται ότι δεν απαιτείται μετάφραση εγγράφων ή χωρίων εγγράφων ή όταν η ποιότητά της δεν είναι επαρκής. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται αναλόγως το έκτο εδάφιο του άρθρου 233 παράγραφος 1.

4. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να παραιτηθεί από το δικαίωμα μετάφρασης εγγράφων υπό την προϋπόθεση ότι έχει προηγουμένως συμβουλευθεί συνήγορο ή ότι έχει με άλλον τρόπο λάβει πλήρη γνώση των συνεπειών της παραίτησης. Η παραίτηση πρέπει να είναι προϊόν της ελεύθερης βούλησης

Άρθρο 237 - Υποχρέωση μετάφρασης ουσιωδών εγγράφων.

1. Στους υπόπτους ή στους κατηγορούμενους που δεν κατανοούν τη γλώσσα της ποινικής διαδικασίας, παρέχεται εντός εύλογου χρονικού διαστήματος γραπτή μετάφραση όλων των ουσιωδών εγγράφων ή χωρίων εγγράφων της διαδικασίας. Τα ουσιώδη έγγραφα περιλαμβάνουν οποιαδήποτε απόφαση συνεπάγεται τη στέρηση της ελευθερίας ενός προσώπου, οποιοδήποτε έγγραφο απαγγελίας κατηγορίας, το κλητήριο θέσπισμα και ολόκληρο το παραπεμπτικό βούλευμα, καθώς και οποιαδήποτε δικαστική απόφαση σχετική με την κατηγορία. Οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι, καθώς και οι συνήγοροί τους δύνανται να υποβάλουν αιτιολογημένο αίτημα για το χαρακτηρισμό εγγράφων ή χωρίων εγγράφων ως ουσιωδών. Οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι δεν έχουν δικαίωμα σε μετάφραση χωρίων ουσιωδών εγγράφων τα οποία δεν συμβάλλουν στην κατανόηση εκ μέρους τους του περιεχομένου της εναντίον τους κατηγορίας.

2. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις η έγγραφη μετάφραση μπορεί να αντικατασταθεί από προφορική μετάφραση ή προφορική σύνοψη του περιεχομένου των ουσιωδών εγγράφων.

3. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να υποβάλει αντιρρήσεις κατά της απόφασης με την οποία κρίνεται ότι δεν απαιτείται μετάφραση εγγράφων ή χωρίων εγγράφων ή όταν η ποιότητά της δεν είναι επαρκής. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται αναλόγως το έκτο εδάφιο του άρθρου 233 παρ. 1.

4. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να παραιτηθεί από το δικαίωμα μετάφρασης εγγράφων υπό την προϋπόθεση ότι έχει προηγουμένως συμβουλευθεί συνήγορο ή ότι έχει με άλλον τρόπο

του προσώπου και να μην περιέχει όρο ή αίρεση.

λάβει πλήρη γνώση των συνεπειών της παραίτησης. Η παραίτηση πρέπει να είναι προϊόν της ελεύθερης βούλησης του προσώπου και να μην περιέχει όρο ή αίρεση. Ως παραίτηση θεωρείται και η μη εμφάνιση του υπόπτου ή του κατηγορουμένου, ύστερα από σχετική νόμιμη κλήτευσή του, για προφορική μετάφραση εγγράφων.

5. Για την εξέταση του υπόπτου ή του κατηγορουμένου σε κάθε στάδιο της ποινικής διαδικασίας, όταν αυτή γίνεται με τη συνδρομή διερμηνέα ή όταν γίνεται προφορική μετάφραση ή σύνοψη βασικών εγγράφων ή για την παραίτηση των ανωτέρω από το δικαίωμα της μετάφρασης, συντάσσεται έκθεση ή γίνεται ειδική μνεία στην έκθεση που συντάσσεται από το αρμόδιο κάθε φορά όργανο.

Άρθρο 237 - Μετάφραση εγγράφου και γραπτές καταθέσεις σε ξένη γλώσσα.

1. Όταν πρόκειται να γίνει μετάφραση εγγράφων που απαιτεί οπωσδήποτε μακρόχρονη απασχόληση ορίζεται προθεσμία στην οποία ο διερμηνέας θα πρέπει να παραδώσει τη μετάφραση· η προθεσμία μπορεί να παραταθεί. Αν περάσει άπρακτη, παύεται ο διερμηνέας που είχε διοριστεί και διορίζεται άλλος. Το ίδιο ισχύει και όταν εκείνος που διορίστηκε ασκεί τα έργα του κατά τρόπο ανεπαρκή ή αμελή.

2. Κατ' εξαίρεση, όταν ένας μάρτυρας ή κατηγορούμενος αγνοεί την ελληνική γλώσσα και αποδεικνύεται ότι δεν είναι εύκολος ο διορισμός κατάλληλου διερμηνέα, μπορεί κατά την ανάκριση να δώσει γραπτή κατάθεση ή απολογία σε ξένη γλώσσα· η κατάθεση εντάσσεται στη δικογραφία μαζί με τη μετάφραση, που γίνεται αργότερα σύμφωνα με την παρ. 1.

Άρθρο 238 - Μετάφραση εγγράφου και γραπτές καταθέσεις σε ξένη γλώσσα.

1. Όταν πρόκειται να γίνει μετάφραση εγγράφων που απαιτεί οπωσδήποτε μακρόχρονη απασχόληση, ορίζεται προθεσμία στην οποία ο διερμηνέας θα πρέπει να παραδώσει τη μετάφραση. Η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί. Αν περάσει άπρακτη, παύεται ο διερμηνέας που είχε διοριστεί και διορίζεται άλλος. Το ίδιο ισχύει και όταν εκείνος που διορίστηκε ασκεί το έργο του κατά τρόπο ανεπαρκή ή αμελή.

2. Κατ' εξαίρεση, όταν ο μάρτυρας ή ο κατηγορούμενος αγνοεί την ελληνική γλώσσα και αποδεικνύεται ότι δεν είναι εύκολος ο διορισμός κατάλληλου διερμηνέα, μπορεί κατά την ανάκριση να δώσει γραπτή κατάθεση ή απολογία σε ξένη γλώσσα. Η κατάθεση εντάσσεται στη δικογραφία μαζί με τη μετάφραση, που γίνεται αργότερα σύμφωνα με την παρ. 1.

Άρθρο 238 - Διερμηνέας του διερμηνέα.

Όταν η γλώσσα είναι ελάχιστα γνωστή, μπορεί στην ανάγκη να διοριστεί διερμηνέας του διερμηνέα.

Άρθρο 238Α - Διαδικασία καταγραφής.

Για την εξέταση του υπόπτου ή του κατηγορουμένου σε κάθε στάδιο της ποινικής διαδικασίας, όταν αυτή γίνεται με τη συνδρομή διερμηνέα ή όταν γίνεται προφορική μετάφραση ή σύνοψη βασικών εγγράφων ή για την παραίτηση των ανωτέρω από το δικαίωμα της μετάφρασης, συντάσσεται έκθεση ή γίνεται ειδική μνεία στην έκθεση που συντάσσεται από το αρμόδιο κάθε φορά όργανο.

Άρθρο 238Β – Έξοδα.

Τα έξοδα διερμηνείας, καθώς και τα έξοδα της μετάφρασης των αποφάσεων που συνεπάγονται τη στέρηση της ελευθερίας ενός προσώπου, των εγγράφων απαγγελίας κατηγορίας και των σχετικών με την κατηγορία δικαστικών αποφάσεων, τα οποία προκύπτουν από την εφαρμογή των άρθρων 233 επ. και 236Α του ΚΠΔ, ανεξάρτητα από την έκβαση της διαδικασίας, βαρύνουν το Δημόσιο.

Κατ' εξαίρεση, τα ανωτέρω έξοδα μετάφρασης βαρύνουν τον ύποπτο ή τον κατηγορούμενο, εφόσον αυτός αποδεδειγμένα μπορεί να τα καταβάλει.

Πηγή από την οποία αξιοποιήθηκε το υλικό για τον ανωτέρω πίνακα:
<https://www.lawspot.gr/sites/default/files/images/nea/kpdfinalrev3.pdf> Μαντζούτσος, Α. (2019).

6.

Καθορισμός προσόντων των προσώπων που μπορούν να περιληφθούν στον πίνακα διερμηνέων:

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1) Τις διατάξεις του άρθρου 233 παρ. 3 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως η παρ. 3 αυτού προστέθηκε με το άρθρο 2 παρ. 2 του Ν. 4236/2014.

2) Το γεγονός ότι από την απόφαση αυτή δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνο

Καθορίζουμε τα γενικά προσόντα των προσώπων, τα οποία μπορούν να περιληφθούν στον πίνακα διερμηνέων, ο οποίος τηρείται στις εισαγγελίες πρωτοδικών σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 233 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως ισχύει, ως εξής:

1. Τίτλος σπουδών, ήτοι ομώνυμο πτυχίο ή δίπλωμα μετάφρασης και διερμηνείας ξένων γλωσσών ΑΕΙ της ημεδαπής ή ισότιμο αντίστοιχης ειδικότητας, σχολών της αλλοδαπής σε αντίγραφο. Αν ο τίτλος σπουδών δεν είναι ελληνικού ΑΕΙ, απαιτείται επίσημη μετάφραση αυτού και επικύρωση ή

2. απολυτήριο Ελληνικού Λυκείου ή ξένου Λυκείου ή αντίστοιχου ξένου σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αν ο τίτλος σπουδών δεν είναι ελληνικού Λυκείου, απαιτείται απολυτήριο ξένου Λυκείου με επίσημη μετάφραση αυτού και επικύρωση.

3. Πιστοποιητικό επαρκούς γνώσης της ελληνικής γλώσσας, αν οι ενδιαφερόμενοι είναι αλλοδαποί. Η επαρκής γνώση της ελληνικής γλώσσας μπορεί να προκύπτει και από τυχόν αντίγραφο απολυτηρίου ελληνικού σχολείου (στοιχείο 2)

4. Ελληνική υπηκοότητα ή υπηκοότητα ενός κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή νόμιμη άδεια παραμονής στη χώρα, προκειμένου για αλλοδαπούς. Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως».

5. «Ως παραίτηση θεωρείται και η μη εμφάνιση του υπόπτου ή του κατηγορουμένου, ύστερα από σχετική νόμιμη κλήτευσή του, για προφορική μετάφραση εγγράφων»

7.

1. Σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας, όταν πρόκειται να εξετασθεί θύμα, το οποίο δεν ομιλεί ή δεν κατανοεί επαρκώς την ελληνική γλώσσα, του παρέχεται χωρίς καθυστέρηση δωρεάν διερμηνεία. Εφόσον τούτο είναι αναγκαίο, διατίθεται διερμηνεία για την επικοινωνία μεταξύ του θύματος που έχει δηλώσει

παράσταση πολιτικής αγωγής και του πληρεξούσιου δικηγόρου του σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας. Το, κατά τα ανωτέρω εδάφια, δικαίωμα σε διερμηνεία περιλαμβάνει την προσήκουσα συνδρομή σε άτομα με πρόβλημα ακοής ή ομιλίας. Αν η διερμηνεία είναι με άλλον τρόπο αδύνατη, μπορεί να λαμβάνει χώρα διερμηνεία της διερμηνείας μέσω τρίτης γλώσσας.

2. Εφόσον απαιτείται, μπορεί να γίνεται χρήση τεχνολογίας επικοινωνιών, όπως η τηλεδιάσκεψη, το τηλέφωνο ή το διαδίκτυο, εκτός αν η προσωπική παρουσία του διερμηνέα κριθεί από τον εξετάζοντα απαραίτητη.

3. Στο θύμα που δεν κατανοεί ή δεν ομιλεί την ελληνική γλώσσα, παρέχεται εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος και εφόσον το έχει ζητήσει εγγράφως:

α) γραπτή μετάφραση των πληροφοριών που είναι ουσιώδεις για την άσκηση των δικαιωμάτων του κατά την ποινική διαδικασία, σε γλώσσα που κατανοεί, δωρεάν και στο βαθμό που οι πληροφορίες αυτές τίθενται στη διάθεση των θυμάτων στην ελληνική γλώσσα,

β) γραπτή μετάφραση σε γλώσσα που κατανοεί, των πληροφοριών και των εγγράφων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 59 του παρόντος νόμου.

4. Στο θύμα που έχει δηλώσει παράσταση πολιτικής αγωγής και δεν κατανοεί τη γλώσσα της ποινικής διαδικασίας, παρέχεται εντός εύλογου χρονικού διαστήματος γραπτή μετάφραση όλων των ουσιωδών εγγράφων ή χωρίων εγγράφων της διαδικασίας, τα οποία είναι ουσιώδη για την άσκηση των δικαιωμάτων του κατά την ποινική διαδικασία. Το θύμα που έχει δηλώσει παράσταση πολιτικής αγωγής ή ο διορισθείς πληρεξούσιος δικηγόρος του μπορούν να υποβάλλουν αιτιολογημένο αίτημα για το χαρακτηρισμό εγγράφων ή χωρίων εγγράφων ως ουσιωδών. Δεν υφίσταται απαίτηση μετάφρασης χωρίων ουσιωδών εγγράφων, τα οποία δεν συμβάλλουν στην ενεργή συμμετοχή των θυμάτων στην ποινική διαδικασία.

5. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις, η έγγραφη μετάφραση μπορεί να αντικατασταθεί από προφορική μετάφραση ή προφορική σύνοψη του περιεχομένου των ουσιωδών εγγράφων υπό τον όρο ότι αυτή η προφορική μετάφραση ή προφορική σύνοψη δεν επηρεάζει τη διεξαγωγή δίκαιης δίκης.

6. Το θύμα που έχει δηλώσει παράσταση πολιτικής αγωγής ή ο διορισθείς πληρεξούσιος δικηγόρος του μπορούν να υποβάλλουν αντιρρήσεις κατά της απόφασης με την οποία κρίνεται ότι δεν απαιτείται μετάφραση εγγράφων ή χωρίων εγγράφων ή όταν η ποιότητά της δεν είναι επαρκής. Επί των αντιρρήσεων αποφασίζει κατά την

προδικασία ο Εισαγγελέας, κατά την κύρια ανάκριση το Δικαστικό Συμβούλιο και κατά την κύρια διαδικασία το Δικαστήριο.

7. Το θύμα έχει δικαίωμα να παραιτηθεί από το δικαίωμα μετάφρασης εγγράφων υπό την προϋπόθεση ότι έχει προηγουμένως συμβουλευθεί συνήγορο ή ότι έχει με άλλον τρόπο λάβει πλήρη γνώση των συνεπειών της παραίτησης. Η παραίτηση πρέπει να είναι προϊόν της ελεύθερης βούλησης του προσώπου και να μην περιέχει όρο ή αίρεση.

8. Σε κάθε στάδιο της ποινικής διαδικασίας, η αρμόδια διωκτική, εισαγγελική ή δικαστική αρχή εξακριβώνει με κάθε πρόσφορο μέσο, κατά πόσον το θύμα ομιλεί και κατανοεί επαρκώς την ελληνική γλώσσα και αν χρειάζεται τη συνδρομή διερμηνέα. Το θύμα έχει δικαίωμα να ασκήσει αντιρρήσεις κατά της απόφασης με την οποία κρίθηκε ότι δεν είναι αναγκαία η παροχή διερμηνείας ή όταν η ποιότητα της διερμηνείας δεν είναι επαρκής. Επί των αντιρρήσεων αποφασίζει κατά την προδικασία ο Εισαγγελέας, κατά την κύρια ανάκριση το Δικαστικό Συμβούλιο και κατά την κύρια διαδικασία το Δικαστήριο.

9. Η διερμηνεία και η μετάφραση, καθώς και η τυχόν εξέταση προσβολής απόφασης για τη μη παροχή διερμηνείας ή μετάφρασης, δυνάμει του παρόντος άρθρου, δεν καθυστερεί αδικαιολόγητα την ποινική διαδικασία.

10. Ως προς τη διαδικασία διορισμού του διερμηνέα, τα προσόντα του, τα κωλύματά του, την υποχρέωσή του αποδοχής των καθηκόντων του και τον όρκο του εφαρμόζονται τα οριζόμενα στις διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 233, του άρθρου 234, 235 και 236 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

11. Όταν πρόκειται να γίνει μετάφραση εγγράφων που απαιτεί οπωσδήποτε μακρόχρονη απασχόληση, ορίζεται προθεσμία στην οποία ο διερμηνέας θα πρέπει να παραδώσει τη μετάφραση. Η προθεσμία μπορεί να παραταθεί και αν περάσει άπρακτη, παύεται ο διερμηνέας που είχε διοριστεί και διορίζεται άλλος. Το ίδιο ισχύει και όταν εκείνος που διορίστηκε ασκεί τα έργα του κατά τρόπο ανεπαρκή ή αμελή. Κατ' εξαίρεση, όταν το θύμα αγνοεί την ελληνική γλώσσα και αποδεικνύεται δυσχερής ο διορισμός κατάλληλου διερμηνέα, μπορεί, κατά την ανάκριση, να καταθέσει γραπτώς σε ξένη γλώσσα. Η κατάθεση εντάσσεται στη δικογραφία μαζί με τη μετάφραση, που γίνεται αργότερα σύμφωνα με τα ανωτέρω οριζόμενα.

12. Όταν η γλώσσα είναι ελάχιστα γνωστή, μπορεί κατ' εξαίρεση να διοριστεί διερμηνέας του διερμηνέα.

13. Για την εξέταση του θύματος σε κάθε στάδιο της ποινικής διαδικασίας, όταν αυτή γίνεται με τη συνδρομή διερμηνέα ή όταν γίνεται προφορική μετάφραση ή σύνοψη βασικών εγγράφων ή για την παραίτηση του ανωτέρω από το δικαίωμα της μετάφρασης, συντάσσεται έκθεση ή γίνεται ειδική μνεία στην έκθεση που συντάσσεται από το αρμόδιο κάθε φορά όργανο.

(Άρθρο 60, Ν. 4478/2017-Δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης)

8.

«Το άρθρο 60 ρυθμίζει με λεπτομερή τρόπο το δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης. Η βασική παραδοχή που διέπει την εν λόγω εκτενή ρύθμιση συνίσταται στο ότι δεν μπορεί να υπάρξει αποτελεσματική απονομή δικαιοσύνης, παρά μόνο εάν τα θύματα μπορούν να εξηγήσουν προσηκόντως τις περιστάσεις του εγκλήματος και να καταθέσουν τη μαρτυρία τους κατά τρόπο κατανοητό για τις αρμόδιες αρχές. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει όχι μόνο την παροχή δωρεάν διερμηνείας, ώστε να διασφαλίζεται η ενεργητική συμμετοχή του θύματος στην ποινική διαδικασία, αλλά και γραπτή μετάφραση όλων των πληροφοριών που είναι ουσιώδεις για την πραγματική άσκηση των δικαιωμάτων του κατά την ποινική διαδικασία. Η πρόβλεψη του δικαιώματος προσβολής της απόφασης για τη μη παροχή διερμηνείας ή μετάφρασης, καθώς και διατύπωσης αντιρρήσεων κατά της απόφασης με την οποία κρίνεται ότι δεν απαιτείται μετάφραση εγγράφων ή χωρίων εγγράφων ή όταν η ποιότητά της δεν είναι επαρκής, λειτουργεί προς επίρρωση των ανωτέρω».

(Αιτιολογική έκθεση, παράγραφος επί του άρθρου 60)

9.

-Θέσπιση εθνικού μητρώου μεταφραστών και εθνικού μητρώου διερμηνέων, ικανών να διασυνδέονται με τα αντίστοιχα μητρώα ανά την ΕΕ και να εγγυώνται την προστασία των προσωπικών δεδομένων που περιέχουν.

-Θεσμοθέτηση συστήματος διαπίστευσης των μεταφραστών και διερμηνέων, με τη συμμετοχή τόσο επαγγελματιών του χώρου όσο και δικαστικών και πανεπιστημιακών.

-Εξασφάλιση επίσημης κατάρτισης από την Πολιτεία και διαρκούς εκπαίδευσης των μεταφραστών και διερμηνέων.

-Διασφάλιση ελέγχου των παρεχόμενων υπηρεσιών αφενός μέσω της εποπτείας του επίπεδου γλωσσικών γνώσεων και γνώσεων τομέα (π.χ. ιατρική, νομική, τεχνολογία)

και ικανότητας πολιτισμικής διαμεσολάβησης του μεταφραστή και διερμηνέα, αφετέρου μέσω της αναθεώρησης των μεταφράσεων/ελέγχου της διερμηνείας.

10.

Σύμφωνα με τον Θεόδωρο Βυζά, αναφορικά με τις προτάσεις επαγγελματοποίησης μεταφραστών και των διερμηνέων στο δικαστικό πλαίσιο, απαιτούνται τα εξής:

- Θέσπιση εθνικού μητρώου μεταφραστών και εθνικού μητρώου διερμηνέων,
- Θεσμοθέτηση συστήματος διαπίστευσης των μεταφραστών και διερμηνέων,
- Εξασφάλιση επίσημης κατάρτισης από την Πολιτεία και διαρκούς εκπαίδευσης των μεταφραστών και διερμηνέων,
- Διασφάλιση ελέγχου των παρεχόμενων υπηρεσιών,
- Ικανοποιητικές αμοιβές.

(ΕΕΔΑ)

11.

Ερωτήσεις-Απαντήσεις:

Πρώτη ερώτηση - Ποιο το μορφωτικό υπόβαθρό σας;

Ερωτηθείς 1: Πτυχίο από το Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου και Master of Arts in Translation από το University of Surrey.

Ερωτηθείς 2: Είμαι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών (MSc) από ελληνικό πανεπιστήμιο.

Ερωτηθείς 3: Έχω σπουδάσει Βιολογία, ενώ ταυτόχρονα πήρα επάρκεια διδασκαλίας στην Αγγλική, Γαλλική και Ισπανική.

Ερωτηθείς 4: Είμαι απόφοιτος της Σχολής Χημικών Μηχανικών του ΕΜΠ και κάτοχος Proficiency in English του Πανεπιστημίου Cambridge, του Diplôme d'Etudes Supérieures και του Grosses Deutsches Sprachdiplom του Ινστιτούτου Γκαίτε και κάτοχος άδειας διδασκαλίας της αγγλικής, γαλλικής και γερμανικής γλώσσας.

Ερωτηθείς 5: Είμαι απόφοιτος του Ζωγραφείου Λυκείου στην Κωνσταντινούπολη, κατόπιν της Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου İstanbul, ενώ έχω μεταπτυχιακό τίτλο Διεθνών Σπουδών (Ευρωπαϊκή Κοινότητα) από το Πανεπιστήμιο Birmingham της Αγγλίας.

Ερωτηθείς 6: Πτυχιούχος Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, Diploma in Shipping of University College, University of London. Πρώην Δικηγόρος.

Ερωτηθείς 7: Πτυχιούχος Πολυτεχνείου.

Ερωτηθείς 8: Μάστερ στην επαγγελματική μετάφραση.

Ερωτηθείς 9: Πτυχίο Μετάφρασης, Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης & Διερμηνείας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Κέρκυρα.

Ερωτηθείς 10: Είναι πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και κάτοχος “Maîtrise Langues Étrangères Appliquées: Anglais-Espagnol, Mention Affaireset Commerce” του Πανεπιστημίου της Caen, Γαλλία.

Ερωτηθείς 11: Πτυχίο Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών. Μάστερ διετούς φοιτήσεως «Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα», Πανεπιστήμιο Αθηνών/ University of London Institute of Education. Πιστοποιημένη εκπαιδεύτρια Ενηλίκων από το ΙΝΕΠ. Πρόγραμμα «Ψυχοθεραπεία: Θεωρία και Πράξη», Πανεπιστήμιο Αθηνών, Κέντρο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (E-learning). ICPS Κολέγιο Ανθρωπιστικών Επιστημών, Πρόγραμμα Εκπαίδευσης στην προσωποκεντρική Συμβουλευτική και Ψυχοθεραπεία.

Ερωτηθείς 12: Πτυχίο ΕΚΠΑ (Γαλλική φιλολογία). Δύο (2) πανεπιστημιακοί μεταπτυχιακοί τίτλοι / όχι σχετικοί με τον τομέα της μετάφρασης.

Ερωτηθείς 13: Ανώτατη μόρφωση.

Ερωτηθείς 14: Πτυχιούχος Νομικής Σχολής Αθηνών. Κάτοχος Proficiency/ University of Cambridge, Κάτοχος Diplôme d'Études Supérieures (C2).

Ερωτηθείς 15: ΑΕΙ.

Ερωτηθείς 16: Ανώτερες σπουδές Φιλολογίας και μεταπτυχιακό στη Γλωσσολογία στο Πανεπιστήμιο Τυράνων.

Ερωτηθείς 17: Πτυχίο Νομικής Σχολής Θεσσαλονίκης, Μάστερ στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο στο Στρασβούργο.

Ερωτηθείς 18: Είμαι απόφοιτος της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ, Τμήμα Φιλολογίας με κατεύθυνση στη Γλωσσολογία.

Ερωτηθείς 19: Κάτοχος BA ελληνικού πανεπιστημίου και MA στη Μετάφραση.

Δεύτερη ερώτηση - Ποια τα ζεύγη γλωσσών από και προς τα οποία μεταφράζετε;

Ερωτηθείς 1: Αγγλικά ↔ Ελληνικά (κυρίως νομικά και οικονομικά κείμενα).

Ερωτηθείς 2: Αγγλικά ↔ Ελληνικά.

-
- Ερωτηθείς 3: Αγγλικά – Ισπανικά – Ελληνικά (όλους τους συνδυασμούς).
- Ερωτηθείς 4: Είμαι επίσημη μεταφράστρια της γερμανικής γλώσσας στο Υπουργείο Εξωτερικών από το 1991 και μεταφράζω όλων των ειδών τα κείμενα από και προς τη γερμανική γλώσσα εκτός των ιατρικών. Κατά καιρούς κάνω και ιδιωτικές μεταφράσεις από και προς την αγγλική γλώσσα.
- Ερωτηθείς 5: Είμαι επίσημος μεταφραστής Ελληνικής ↔ Τουρκικής στη Μεταφραστική Υπηρεσία. Κατά καιρούς έχω μεταφράσει και μεταξύ Ελληνικής-Αγγλικής, όπως και Αγγλικής-Τουρκικής.
- Ερωτηθείς 6: Ελληνικά ↔ Αγγλικά.
- Ερωτηθείς 7: Ελληνικά ↔ Αγγλικά, Ελληνικά ↔ Ιταλικά.
- Ερωτηθείς 8: EL↔FR, EL↔NL, FR↔NL.
- Ερωτηθείς 9: Αγγλικά ↔ Ελληνικά και Γαλλικά ↔ Ελληνικά.
- Ερωτηθείς 10: Μεταφράζω επαγγελματικά από τα ελληνικά προς τα αγγλικά.
- Ερωτηθείς 11: Ελληνικά ↔ Αγγλικά.
- Ερωτηθείς 12: Ελληνικά ↔ Αγγλικά.
- Ερωτηθείς 13: Ελληνικά ↔ Ισπανικά.
- Ερωτηθείς 14: Αγγλικά ↔ Ελληνικά.
- Ερωτηθείς 15: Πορτογαλικά ↔ Ελληνικά, Ισπανικά ↔ Ελληνικά, Αγγλικά ↔ Ελληνικά.
- Ερωτηθείς 16: Αλβανικά ↔ Ελληνικά.
- Ερωτηθείς 17: Ελληνικά ↔ Γαλλικά, Ελληνικά ↔ Αγγλικά.
- Ερωτηθείς 18: Ελληνικά ↔ Αγγλικά.
- Ερωτηθείς 19: Ελληνικά ↔ Γερμανικά.

Τρίτη ερώτηση - Πόσον καιρό ασχολείστε με τη μετάφραση του συγκεκριμένου κειμενικού είδους;

- Ερωτηθείς 1: Από τα τέλη του 1990.
- Ερωτηθείς 2: 20 χρόνια, από το 1998.
- Ερωτηθείς 3: Δεν έχω ασχοληθεί με δικανική μετάφραση ποτέ. Ασχολούμαι με μετάφραση νομικών κειμένων, δηλαδή δικογραφιών, αιτημάτων κ.λπ., αλλά ποτέ σε δικαστικό περιβάλλον. Οι μεταφράσεις μου δηλαδή δεν προέρχονται από τους ίδιους τους κατηγορούμενους απευθυνόμενες σε δικαστές, ενόρκους, εισαγγελείς, αλλά από δικαστές σε άλλους δικαστές, όταν τους ζητούν κάποια στοιχεία που τους λείπουν.

Ερωτηθείς 4: Μεταφράσεις νομικών κειμένων ουσιαστικά κάνω την τελευταία δεκαετία, γιατί συνάδελφοι μεταφραστές με εξειδίκευση στον συγκεκριμένο τομέα συνταξιοδοτήθηκαν ή απεβίωσαν και υπήρξε άμεση ανάγκη διεκπεραίωσης μεγάλου μεταφραστικού όγκου, οπότε και εξοικειώθηκα και απέκτησα σιγά-σιγά εμπειρία στον συγκεκριμένο τομέα.

Ερωτηθείς 5: Είμαι επίσημος μεταφραστής της Μεταφραστικής Υπηρεσίας από το 2006. Έχω όμως ασχοληθεί με τη μετάφραση από το 1995.

Ερωτηθείς 6: 25 έτη περίπου.

Ερωτηθείς 7: 20 χρόνια.

Ερωτηθείς 8: 37 έτη.

Ερωτηθείς 9: Ασχολούμαι τουλάχιστον 20 χρόνια.

Ερωτηθείς 10: Περίπου 26 χρόνια.

Ερωτηθείς 11: Τριάντα έτη.

Ερωτηθείς 12: Περίπου 15 χρόνια.

Ερωτηθείς 13: Από το έτος 1993.

Ερωτηθείς 14: 27,5 έτη.

Ερωτηθείς 15: Από το 1983. Στη Μεταφραστική Υπηρεσία και ειδικά στις περιπτώσεις που υπάρχει μόνον ένας μεταφραστής στη γλώσσα, όπως συμβαίνει με την Πορτογαλική από το 1983 έως σήμερα, και στα Ισπανικά για πάρα πολλά χρόνια και συγκεκριμένα από το 1983 έως το 2000 που ήμαστε μόλις δύο μεταφραστές, καλούμαστε να μεταφράσουμε όλα τα κειμενικά είδη, ήτοι έγγραφα απλά, έγγραφα με ορολογία τεχνική, νομική και ιατρική.

Ερωτηθείς 16: Τριάντα χρόνια περίπου. Πρώτη φορά που ήρθα αντιμέτωπη με τα νομικά ήταν με τη δίκη των πέντε της Ομόνοιας.

Ερωτηθείς 17: 37 χρόνια.

Ερωτηθείς 18: Εργάζομαι ως μεταφράστρια στην Μεταφραστική Υπηρεσία του ΥΠ.ΕΞ. εδώ και 30 περίπου χρόνια. Με τη νομική μετάφραση, και στο πλαίσιο αυτής με το συγκεκριμένο κειμενικό είδος, ασχολούμαι περί τα 20 χρόνια.

Ερωτηθείς 19: 20 έτη.

Τέταρτη ερώτηση - Ποια είναι τα συνήθη μεταφραστικά προβλήματα που αντιμετωπίζετε σε τέτοιου είδους κείμενα;

Ερωτηθείς 1: Παλαιότερα (προ διαδικτύου) κυρίως ορολογίας. Γενικώς, κακογραμμένα ή ασύντακτα κείμενα, κυρίως στα ελληνικά (και κυρίως σε νομικά

κείμενα). Σήμερα είναι σχετικά εύκολο να βρει κανείς την ορολογία στο διαδίκτυο. Όσον αφορά τα κακογραμμένα κείμενα, μερικές φορές χρειάζεται «μετάφραση» από τα ελληνικά στα ελληνικά... Μεγάλο πρόβλημα είναι και οι πολύ μεγάλες προτάσεις, οι οποίες πρέπει να κοπούν σε μικρότερες στα αγγλικά για να βγάλουν νόημα.

Ερωτηθείς 2: Η ειδική ορολογία και το ύφος του κειμένου που πρέπει να χρησιμοποιηθεί ανά περίπτωση. Οι ασφυκτικοί χρόνοι παράδοσης καθιστούν δύσκολη την αναζήτηση της ορθής ορολογίας, ιδίως σε μεγάλου μεγέθους κείμενα. Με διαδικτυακή αναζήτηση παρεμφερών κειμένων, δημοσιευμάτων, επιστημονικών εργασιών, άρθρων κ.λπ. στη γλώσσα-στόχο. Προσπαθώ να κρατήσω όσο γίνεται το ύφος του κειμένου-πηγής. Η πολύχρονη εμπειρία βοηθάει στο θέμα αυτό.

Ερωτηθείς 3: Δυστυχώς, όπως σας έγραψα πριν δεν έχω τέτοια κείμενα. Βασικά, δυστυχώς για την έρευνά σας, αλλά ευτυχώς για μένα. Διότι αν είχα, ξέρω ότι θα αντιμετώπιζα άπειρα προβλήματα και μάλλον δυσεπίλυτα για το δικό μου επίπεδο γνώσης της γλώσσας, μιλώντας τελείως ειλικρινά. Κατ' αρχάς θα έπρεπε να γνωρίζω διάφορες εκφράσεις, ίσως και αργκό, που μπορεί να χρησιμοποιούν οι καθημερινοί άνθρωποι που μπορεί να έχουν συμμετάσχει σε κάποιο έγκλημα. Όσον αφορά το γλωσσικό θέμα της ιατροδικαστικής, πιστεύω δεν θα με δυσκόλευε τόσο, λόγω της ειδικότητας της βιολογίας. Έχω συνηθίσει τόσα χρόνια να μεταφράζω «επίσημα» κείμενα και έχω χάσει την επαφή με την καθημερινή, σύγχρονη γλώσσα.

Ερωτηθείς 4: Συνήθως αυτό που μου δημιουργεί πρόβλημα στο συγκεκριμένο είδος κειμένων είναι οι πολύ μακροσκελείς προτάσεις που συναντώνται στα ελληνικά νομικά έγγραφα. Οι Γερμανοί είναι πολύ σαφείς στις διατυπώσεις τους και συχνά μία ελληνική πρόταση πρέπει να μετατραπεί σε πολλές μικρότερες προτάσεις στα γερμανικά για να γίνει κατανοητή. Φυσικά είναι και το θέμα της ορολογίας, αλλά στη σημερινή εποχή με τη βοήθεια του διαδικτύου στις περισσότερες περιπτώσεις αυτό αντιμετωπίζεται.

Ερωτηθείς 5: Η διαφορά των νομικών συστημάτων μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας και η δυσκολία του εντοπισμού της αντιστοιχίας κάποιων νομικών όρων, ιδίως όταν δεν υπάρχει ακριβής αντιστοιχία...

Ερωτηθείς 6: Ορολογία και κακή σύνταξη. Έρευνα στο διαδίκτυο και άλλες μεταφραστικές πηγές.

Ερωτηθείς 7: Γραμματικά/ συντακτικά/ νοηματικά του πρωτοτύπου (μακροσκελείς περίοδοι, ασάφειες, συχνότατες ασυμφωνίες γένους/ αριθμού/ πτώσης κ.λπ.)

Ερωτηθείς 8: Ορολογικά (δεν υπάρχει αντιστοιχία/ αναλογία των νομικών θεσμών/ συστημάτων).

Ερωτηθείς 9: Είδος κειμένων: Νομικό. Τα μεταφραστικά προβλήματα έχουν να κάνουν με αντιστοιχίες (Νομικό/ δικαστικό καθεστώς/ σύστημα διαφέρει από τη μία χώρα στην άλλη και άρα η ορολογία δεν είναι πάντα «έτοιμη για χρήση». Στο πλαίσιο της ΕΕ, υπάρχει προσπάθεια να εναρμονιστούν οι νομοθεσίες κ.λπ. και τα παράλληλα κείμενα βοηθούν αρκετά. (Ευτυχώς όλες οι γλώσσες εργασίας μου είναι Ευρωπαϊκές γλώσσες).

Ερωτηθείς 10: Τα συνήθη μεταφραστικά προβλήματα είναι σίγουρα ορισμένοι όροι, που δεν έχουν αποδοθεί στην γλώσσα μας λόγω κυρίως των διαφορών στο δίκαιο από χώρα σε χώρα. Τα διαχειρίζομαι με δύο τρόπους: α) ανεύρεση του όρου στα γλωσσάρια της Ελληνικής Εταιρείας Τυποποίησης Όρων (ΕΛΕΤΟ) και σε έγκριτα λεξικά ή γλωσσάρια, έντυπα και ηλεκτρονικά και β) έρευνα κυρίως μέσω του διαδικτύου (κειμενικό περιβάλλον του όρου, διασταύρωση πηγών και πληροφοριών και ανάλυση) αποδίδοντας τον όρο είτε μονολεκτικά είτε περιγραφικά, παραθέτοντας όπου χρειάζεται και τις απαραίτητες διευκρινίσεις με ειδική σημείωση (π.χ. με σημείωση μεταφραστή). Τέλος, σε ορισμένες περιπτώσεις, με την επικοινωνία με κάποιον ειδικό για επεξηγήσεις, διευκρινίσεις και σπανιότερα για απόδοση του όρου από τον ίδιο.

Ερωτηθείς 11: Στα ελληνικά δικαστικά κείμενα το κυριότερο πρόβλημα είναι οι τεράστιες προτάσεις, οι οποίες πολύ συχνά ξεπερνούν σε έκταση και τη μία σελίδα. Σε τέτοιες περιπτώσεις, όπου είναι δυνατόν, κόβουμε τις προτάσεις, προσέχοντας ιδιαίτερα ούτως ώστε να μη χαθούν κρίσιμες λεπτομέρειες και το νόημα.

Ερωτηθείς 12: Ένα σημαντικό πρόβλημα είναι η νομική ορολογία αυτή καθαυτή, επειδή τα νομικά συστήματα των αγγλόφωνων χωρών διαφέρουν από το ελληνικό που είναι γαλλογερμανικής προέλευσης και βάσης. Τα δύο συστήματα διαφέρουν πολύ ως προς θεσμούς και διαδικασίες και είναι δύσκολο να βρεθούν (ή και εφευρεθούν) οι αντίστοιχοι όροι. Ένα άλλο σοβαρό θέμα είναι η εντελώς ξύλινη και κακότεχνη γλώσσα των ελληνικών νομικών κειμένων, περίπλοκη άνευ λόγου και δυσνόητη, με μακροπερίοδο λόγο, πληθώρα δευτερευουσών προτάσεων κ.λπ., που δεν ευνοούν την αυστηρή δομή και σύνταξη της αγγλικής γλώσσας. Έχω αφιερώσει πολύ χρόνο στην προσπάθεια αντιστοίχισης νομικών όρων, σε πολλές νομικές

βάσεις, αλλά και *fora* μεταφραστικά, στο σάιτ του CJEU και στην αντιστοίχιση δίγλωσσων μεταφράσεων που υπάρχουν εκεί, σε συζητήσεις με ειδικούς κ.λπ. Έχω αποθηκεύσει διάφορα γλωσσάρια στον υπολογιστή. Στην ψηφιακή εποχή τα πράγματα είναι πιο εύκολα από ό,τι όταν δουλεύαμε με έντυπα λεξικά, πρώτα από όλα, υπάρχει διαρκής επικαιροποίηση. Τα σάιτ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το *eurlex* κ.λπ. είναι όλα πολύγλωσσα και επιτρέπουν να αλιεύεις σημαντική βοήθεια. Επίσης πολλές φορές καταφεύγω στη φαντασία και στην εφευρετικότητά μου επινοώντας όρους ή/ και περιφράσεις και δοκιμάζοντάς τες μετά σε browsers να δω εάν εμφανίζονται και πώς. Όσον αφορά στα θέματα δομής και περίπλοκης σύνταξης, συνήθως απλοποιώ τα ελληνικά κείμενα πριν τα μεταφράσω, ποτέ σε τέτοια κείμενα δεν κάνω κατά λέξη μετάφραση, πάντα δουλεύω έννοιες και νοήματα.

Ερωτηθείς 13: Όταν πρόκειται για αγγλόφωνα κείμενα και επειδή είναι κατανοητό πως κάθε χώρα χειρίζεται με τον δικό της τρόπο την αγγλική γλώσσα, πρέπει να γίνει κατανοητό αυτό που περιγράφεται στο αγγλόφωνο κείμενο και η μετάφρασή του να είναι όσο γίνεται πιο πιστή, ώστε ο Έλληνας παραλήπτης να μπορέσει να κατανοήσει ό,τι ισχύει σε κάθε χώρα. Επίσης, όταν πρόκειται για μετάφραση στην αγγλική γλώσσα από άλλον μεταφραστή της χώρας που εξέδωσε ένα αγγλόφωνο κείμενο (αφορά σε χώρες όπου η μητρική γλώσσα είναι άλλη από την αγγλική) πρέπει να δοθεί μεγάλη προσοχή στους όρους που χρησιμοποιούνται από τον μεταφραστή, καθώς το πρωτότυπο κείμενο έχει ήδη αποδοθεί σε μία ξένη γλώσσα και στη συνέχεια θα αποδοθεί στα Ελληνικά. Προσπάθεια ώστε η μετάφραση να είναι όσο γίνεται πιο πιστή στο πρωτότυπο κείμενο είτε αυτό είναι ελληνικό είτε αγγλικό, ώστε ο αναγνώστης/παραλήπτης της μετάφρασης να μπορέσει να κατανοήσει το αρχικό κείμενο που έχει μεταφραστεί. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου η μετάφραση δεν γίνεται αυτολεξεί (*mot à mot*) γιατί δεν μπορεί να αποδοθεί από Ελληνικά στα Αγγλικά το ακριβές νόημα. Πάντα υπάρχει και η άποψη μεταφραστών που θέλουν να περάσουν ακριβώς ορολογίες όπως ισχύουν για παράδειγμα στη Μεγάλη Βρετανία ή τις ΗΠΑ, ή άλλες αγγλόφωνες χώρες. Όμως προσωπική άποψη είναι να γίνεται κατανοητό από τον παραλήπτη της μετάφρασης από Ελληνικά προς Αγγλικά, για αυτό που ακριβώς θέλει να πει το ελληνικό κείμενο και ισχύει στην Ελλάδα και όπου και εάν χρειάζεται να τίθεται σε παρένθεση μία μικρή επεξήγηση (έστω μία δεύτερη έννοια).

Ερωτηθείς 14: Έχω συναντήσει αρκετές φορές μεταφραστικές δυσκολίες. Η τήρηση πιεστικών προθεσμιών ήταν μία από τις μεγαλύτερες δυσκολίες. Με οργάνωση του χρόνου μου και συγκέντρωση κατά τη διάρκεια της δουλειάς κατάφερα να διαχειριστώ το θέμα των προθεσμιών.

Ερωτηθείς 15: Διαφορετικά δικονομικά συστήματα χωρών και αντιστοιχία όρων [Αναζήτηση του αντικειμένου στο διαδίκτυο στη μητρική γλώσσα με σκοπό την κατανόηση και έπειτα την αντίστροφη αναζήτηση και στη γλώσσα στόχου – σύγκριση & επαλήθευση]

Εκτενείς και σύνθετες προτάσεις μεστές νοημάτων [Στη γλώσσα αφετηρίας αυτές πρέπει πρώτα να αποσαφηνιστούν συντακτικά, έπειτα νοηματικά, κατόπιν να τεθούν οι νομικές μας γνώσεις επ' αυτών, να γίνει αντιστοίχιση με τα αλλοδαπά συστήματα και τέλος να αποδοθούν στη γλώσσα-στόχου]

Πρότερη κακή μετάφραση κειμένων τα οποία καλούμαστε να μεταφράσουμε προς μία τρίτη γλώσσα (π.χ. αφρικανικά/ ινδικά/ κινεζικά προς αγγλικά και εμείς πρέπει να μεταφράσουμε την Αγγλική εκδοχή προς τα Ελληνικά) [Εκεί συνάγουμε το νόημα από τα συμφραζόμενα -ει δυνατόν- και επιβάλλεται κάποια ελεύθερη απελευθέρωση της μετάφρασης ή, εάν η ασάφεια δημιουργεί κινδύνους, δεν μεταφράζουμε και αναφέρουμε το χωρίο ως δυσανάγνωστο]

Ερωτηθείς 16: Σε γλώσσες όπως η Πορτογαλική, όπως και η Ισπανική σε μερικές περιπτώσεις, κάποιους όρους αναγκαζόμαστε να τους περιγράψουμε όταν δεν τους βρίσκουμε στην Ελληνική ή μέσω της Αγγλικής στο ίντερνετ ώστε ο αποδέκτης της μετάφρασης /συνήθως κάποιος ειδικός/ να καταλάβει από την περιγραφή περί τίνος πρόκειται. Στα αγγλικά το πρόβλημα αυτό είναι λιγότερο συχνό. Επίσης είναι σημαντικό να υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι που γνωρίζουν το αντικείμενο σε επιστημονικό επίπεδο και μπορούν να βοηθήσουν.

Ερωτηθείς 17: Αρχικά, να μην λέμε ψέματα, μου φαίνονταν όλα δύσκολα. Τώρα, σε αυτό το επίπεδο, είναι η απόχρωση. Δηλαδή πώς θα αποδώσω τη λέξη με το όσο το δυνατόν πληρέστερο νόημά της. Η Αλβανική σε σύγκριση με την Ελληνική είναι πιο φτωχή σε συνώνυμα. Δεν εννοώ την έννοια, εννοώ την απόχρωση του όρου. Και ιδιοματισμοί. Αυτό είναι το θέμα σήμερα. Στα πρώτα στάδια όλα ήταν δύσκολα. Τώρα το διαδίκτυο βοηθάει βέβαια πάρα πολύ. Δεν με δυσκολεύει τόσο το συντακτικό επίπεδο, είναι η αλήθεια. Ψάχνω πάρα πολύ τους ιδιοματισμούς, μετά κατά προσέγγιση. Ρωτάω κόσμο.

Ερωτηθείς 18: Κακογραμμένα ελληνικά έγγραφα, συμπεριλαμβανομένων και δικαστικών αποφάσεων, σε βαθμό που να μην καταλαβαίνω ακόμη και τι λέει. Είναι χαώδης η διατύπωση. Προσπαθώ να καταλάβω τι μπορεί να εννοεί, κάνω ερμηνεία. Στα ξένα κείμενα, κυρίως σε αμερικάνικες συμβάσεις, δυσκολεύομαι όταν απουσιάζουν τα σημεία στίξης... Όχι τόσο ζητήματα ορολογίας, καθώς τώρα με το διαδίκτυο βρίσκεις σχεδόν τα πάντα.

Ερωτηθείς 19: Προβλήματα διαφορετικού συστήματος δικαίου αλλά και ξεχωριστών τομέων δικαίου που απαιτούν διαφορετικές τεχνικές μετάφρασης, για τα οποία χρειάζεται συχνά να συμβουλευτώ μονόγλωσσα ερμηνευτικά νομικά λεξικά, τα πρώτα χρόνια της ενασχόλησής μου με την μετάφραση από βιβλία τα οποία χρειαζόταν ακόμη και να επισκέπτομαι δημόσιες βιβλιοθήκες για να βρω και μεταγενέστερα στο διαδίκτυο, έτσι ώστε να αντιληφθώ την έννοια των όρων. Επίσης προβλήματα στη μετάφραση του προφορικού λόγου σε καταθέσεις μαρτύρων όπου χρειάζεται να ληφθεί υπόψη η κουλτούρα ενός τόπου και το μορφωτικό υπόβαθρο των προσώπων που καταθέτουν και να γίνει πιο ελεύθερη απόδοση έτσι ώστε να αποδίδεται το νόημα στην γλώσσα στόχο, χωρίς ωστόσο να επηρεάζεται η αντικειμενικότητα και η πιστότητα της μετάφρασης.

Ερωτηθείς 20: Σε εκφραστικό επίπεδο, λεξιλογικό και σε επίπεδο σύνταξης. Διάφορες εκφράσεις και η μεταφορά βιωμάτων. Με την κατάλληλη προετοιμασία και την εξάσκηση επιλύονται τέτοιου είδους ζητήματα και στη συνέχεια γίνεται εμπειρία.

Πέμπτη ερώτηση - Πόσο σημαντική θεωρείτε τη γνώση του πολιτισμού τόσο της γλώσσας-αφετηρίας όσο και της γλώσσας-αφίξεως για την ποιοτική μετάφραση;

Ερωτηθείς 1: Πολύ σημαντική, γιατί προσφέρει γνώσεις για τη χρήση της γλώσσας ή έννοιες που συναντώνται μόνο στη χώρα που μιλιέται η γλώσσα.

Ερωτηθείς 2: Ο βαθμός σημαντικότητας της γνώσης του πολιτισμού για ποιοτική μετάφραση εξαρτάται από το είδος του προς μετάφραση κειμένου. Σε ένα τεχνικό κείμενο, μικρή σημασία έχει ο πολιτισμός της γλώσσας-αφετηρίας. η ακρίβεια της ορολογίας αρκεί. Αντιθέτως, σε ένα ιστορικού, εκπαιδευτικού ή λογοτεχνικού περιεχομένου κείμενο, η γνώση του πολιτισμού της γλώσσας-αφετηρίας είναι μείζονος σημασίας για την ορθή απόδοση και την τοπική προσαρμογή (localization) του στη γλώσσα-αφίξεως. Ως προς τη δικανική μετάφραση, η ορθή απόδοση των

νομικών όρων και ολόκληρων εκφράσεων προϋποθέτει είτε την σχετική ακαδημαϊκή εκπαίδευση (π.χ. πτυχίο νομικής επιστήμης) είτε πολύχρονη μεταφραστική εμπειρία και μελέτη με κείμενα νομικού περιεχομένου.

Ερωτηθείς 3: Πολύ σημαντική. Όταν λες πολιτισμό, υποθέτω εννοείς όλη την κουλτούρα μιας χώρας. Στο μεταξύ σκέψου ότι π.χ. Ισπανικά μιλούν στην Ισπανία, στην Αργεντινή, Περού, Χιλή, Βολιβία, Ισημερινό, Κούβα... Σε κάθε χώρα διαφορετικές εκφράσεις. Στις δικανικές μεταφράσεις, πιστεύω θα έπρεπε να υπάρχουν εξειδικευμένοι μεταφραστές όχι για κάθε γλώσσα, αλλά για κάθε χώρα!

Ερωτηθείς 4: Η γνώση του πολιτισμού έχει ιδιαίτερη σημασία κυρίως στη λογοτεχνική μετάφραση. Για τη μετάφραση δημοσίων και δικαστικών εγγράφων απαιτείται κυρίως η γνώση της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής κατάστασης της χώρας.

Ερωτηθείς 5: Είναι πολύ σημαντικός παράγοντας, ιδιαίτερα σε κείμενα που δεν είναι τεχνικά/ τεχνολογικά. Ακόμη και η τυπική γραφειοκρατική αλληλογραφία πολλές φορές εμπεριέχει πολιτισμικά στοιχεία που επηρεάζουν το νόημα του γραπτού.

Ερωτηθείς 6: Βασική διότι σε βοηθά να καταλάβεις τον τρόπο σκέψης και έκφρασής τους.

Ερωτηθείς 7: Δεν είναι απλά σημαντικός, είναι κρίσιμος παράγοντας.

Ερωτηθείς 8: Είναι σημαντική για την ποιότητα αλλά και για την ακρίβεια. Περισσότερο μεταφέρονται έννοιες, σύμβολα, αξίες... Πρέπει να διατηρηθεί η πολιτισμική αξία κατά την μεταφορά από τη μία γλώσσα στην άλλη. Η γλώσσα είναι η έκφραση του πολιτισμού και πιστεύω πως για να γίνει κάποιος καλός μεταφραστής, πρέπει να έχει ζήσει στην συγκεκριμένη χώρα κάποια χρόνια.

Ερωτηθείς 9: Τη θεωρώ ιδιαίτερα σημαντική, γιατί η γλώσσα δημιουργείται και πλάθεται μέσα από τον πολιτισμό και είναι πολύ πιθανό να προκύψουν σοβαρές παρερμηνείες από την έλλειψη γνώσης αυτού.

Ερωτηθείς 10: Προσωπικά, θεωρώ αδιανόητο να μεταφράζονται κείμενα προς και από μία ξένη γλώσσα χωρίς να υπάρχει καλή γνώση του πολιτισμού όχι μόνο στη θεωρία, αλλά και στην πράξη. Η γνώση του πολιτισμού της γλώσσας επιτρέπει να χειρίζεσαι το λεξιλόγιο με μεγάλη σαφήνεια και να προσαρμόζεσαι στον τρόπο έκφρασης και στο τι κρύβεται πίσω από κάθε έννοια, σου προσφέρει μια πιο ουσιαστική κατανόηση π.χ. ενός εγκλήματος και της επιλογής συγκεκριμένων λέξεων στη μετάφραση που να προσαρμόζονται με τον γλωσσικό πολιτισμό της χώρας.

Ερωτηθείς 11: Του νομικού πολιτισμού η γνώση είναι απαραίτητη. Το να ξέρεις πώς δομείται το σύστημα, π.χ. τι είναι το common law στις αγγλοσαξονικές χώρες, η δομή της δικαιοσύνης, τα δικαστήρια κ.λπ. Επίσης είναι σημαντικό να αναγνωρίζεις το ύφος της γλώσσας που χρησιμοποιείται για να αποδώσεις κάτι ανάλογο, π.χ. η ελληνική νομική γλώσσα είναι πάντοτε πολύπλοκη και σοβαροφανής, πράγμα που δεν συμβαίνει σε αντίστοιχα βρετανικά ή αμερικάνικα κείμενα που χρησιμοποιούν μια πιο εκσυγχρονισμένη γλώσσα.

Ερωτηθείς 12: Η μετάφραση κάποιων κειμένων προϋποθέτει και μία μικρή έρευνα/ αναζήτηση πριν την ολοκλήρωση της μετάφρασης του αγγλικού κειμένου στα Ελληνικά. Βέβαια και παρά το γεγονός ότι το διαδίκτυο περιέχει σχεδόν τα πάντα, δεν σημαίνει ότι πάντα είναι επεξηγηματικό κατά τον τελειότερο τρόπο.

Ερωτηθείς 13: Απόλυτα σημαντική.

Ερωτηθείς 14: Ελάχιστα (σε κλίμακα 1-10, θα έβαζα 3). Η γνώση αυτή προκαλεί υποκειμενικότητα και αυτή πρέπει να αποφεύγεται. Ιδίως στα δικανικά κείμενα, δεν πρέπει να εμπλέκεται κανενός είδους έμφαση ή απαξίωση, εξαιτίας του τρόπου που οι μελλοντικοί αναγνώστες θα διαβάσουν τη μετάφρασή μας (δηλ. του δικού τους πολιτιστικού υποβάθρου).

Ερωτηθείς 15: Βασικά θεωρώ ότι η άριστη γνώση μιας γλώσσας μπορεί να αποκτηθεί μόνον εφ' όσον κάποιος ζήσει στη χώρα με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Είναι προφανές ότι η γνώση του πολιτισμού της χώρας και ειδικά σε γλώσσες όπου η γλώσσα αυτή ομιλείται σε διάφορες χώρες, είναι εξαιρετικά χρήσιμη, διότι παρέχει στον μεταφραστή ένα πρόσθετο εργαλείο και γνώση των ιδιαιτεροτήτων της γλώσσας αυτής στη συγκεκριμένη χώρα. Επί παραδείγματι, τα Ισπανικά τα οποία ομιλούνται σε μία σειρά από ισπανόφωνες χώρες της Λατινικής Αμερικής που διαφέρουν και μεταξύ τους. Η γραμματική μπορεί να είναι η ίδια και κάποιοι όροι, κυρίως νομικοί, να είναι ίδιοι, αλλά πάντα υπάρχει μια ιδιαίτερη χροιά, ένας ιδιαίτερος τρόπος διατύπωσης. Εάν κάποιος δεν έχει ζήσει στη Λατινική Αμερική, δεν έχει αυτό το 'κριτήριο' που θα βοηθήσει στο να διαλέξεις την καταλληλότερη διατύπωση. Το αυτό ισχύει και για τα Πορτογαλικά, και για τα Αγγλικά ακόμη περισσότερο.

Ερωτηθείς 16: Όχι απλώς πολύ σημαντική, υψίστης σημασίας. Δεν μπορείς να μεταφράσεις απλά γνωρίζοντας τη γλώσσα. Οφείλεις να γνωρίζεις και τον πολιτισμό, την ψυχοσύνθεση, τη νοοτροπία... πολλούς παράγοντες.

Ερωτηθείς 17: Πολύ σημαντική, όχι όμως μόνο του πολιτισμού. Θα έλεγα γενικά οι γενικές γνώσεις. Μια ευρύτητα στις γενικές γνώσεις βοηθάει πάρα μα πάρα πολύ. Να είσαι ενήμερος, δηλαδή, για παράδειγμα, για το τι συμβαίνει στον κόσμο, σε βοηθάει πολύ, να έχεις έτσι μια επαφή. Ενημέρωση σε κάθε γλώσσα εργασίας.

Ερωτηθείς 18: Η γνώση του πολιτισμού τόσο της γλώσσας-αφετηρίας όσο και της γλώσσας-στόχου είναι κατά την γνώμη μου απαραίτητη για μία ολοκληρωμένη προσέγγιση στη μετάφραση και για να ξεπεραστούν οι γλωσσικοί φραγμοί μεταξύ των δύο γλωσσών, καθώς το δίκαιο είναι μία έκφραση του πολιτισμού και αντιπροσωπεύει την κοινωνική πραγματικότητα μίας χώρας. Για τον λόγο αυτό η άριστη γνώση της ξένης γλώσσας δεν είναι μόνη της αρκετή, ο μεταφραστής πρέπει σαφώς να διαθέτει γενικότερη παιδεία για να κάνει σωστά την δουλειά του.

Ερωτηθείς 19: Σημαντικότατη, δεν πρόκειται μόνον για λέξεις. Εξαρτάται βέβαια και από το είδος της μετάφρασης, αλλά η γνώση του πολιτισμού είναι άκρως σημαντική.

Έκτη ερώτηση - Στην περίπτωση μεταφραστικών δυσκολιών, όπως σε περιπτώσεις εξειδικευμένης ορολογίας, είθισται να απευθύνεστε σε ειδήμονες συγκεκριμένων κλάδων; Υφίσταται, δηλαδή, στην πράξη διατομεακή συνεργασία; Χωρίς τη συνδρομή τους, θα ήταν εφικτή η αποσαφήνιση τυχόν αποριών;

Ερωτηθείς 1: Προ διαδικτύου, οι ειδήμονες ήταν πολύ σημαντικοί για την κατανόηση της ορολογίας. Πλέον τα περισσότερα υπάρχουν στο διαδίκτυο και, αν καταλαβαίνεις τι εννοεί ο όρος στη γλώσσα-αφετηρίας, μπορείς να τον βρεις στη γλώσσα-στόχο.

Ερωτηθείς 2: Η Αγγλική είναι γλώσσα για την οποία μπορεί κανείς να βρει άπειρες πηγές στο διαδίκτυο. Στο παρελθόν, κυρίως λόγω έλλειψης εμπειρίας στα πρώτα χρόνια της ενασχόλησής μου με την επαγγελματική μετάφραση, όταν αντιμετώπιζα κάποια δυσκολία ιατρικής ή νομικής φύσης και δεν υπήρχε ευχέρεια ή επάρκεια διαδικτυακών πηγών, υπήρξαν περιπτώσεις που απευθύνθηκα σε κάποιον ειδήμονα (ιατρό ή νομικό αντίστοιχα). Όμως τώρα πλέον, εδώ και τουλάχιστον δέκα χρόνια, δεν έχει χρειαστεί κάτι τέτοιο. Στην πράξη, όταν ο φόρτος εργασίας είναι πολύ μεγάλος (μεγάλου μεγέθους κείμενα με στενές χρονικές προθεσμίες στις παραδόσεις) και η σχέση αμοιβής-χρόνου εργασίας καθόλου επαρκής, η δαπάνη χρόνου για συνεννοήσεις και συνεργασία με ειδήμονες είναι απολύτως

αντιπαραγωγική και μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την τήρηση προθεσμιών, τη στιγμή μάλιστα που η έρευνα στο διαδίκτυο αποδίδει στο συντριπτικό αριθμό των περιπτώσεων, τουλάχιστον για την αγγλική γλώσσα για την οποία γνωρίζω. Ναι, με πολλή διαδικτυακή μελέτη και έρευνα.

Ερωτηθείς 3: Ναι, σαφώς, Πάντα, από τότε που ξεκίνησα τις μεταφράσεις (1989) απευθύνομαι σε ειδικούς (νομικούς, ιατρούς, τεχνικούς, ανάλογα με το κείμενο). Τα λεξικά έχουν κάποιες λέξεις/συνώνυμα αλλά μόνο οι ειδικοί γνωρίζουν πώς και πότε χρησιμοποιείται το καθένα. Τώρα με το διαδίκτυο και τις ομάδες μεταφραστών, ευτυχώς, πολλές φορές βρίσκω άγνωστους όρους σε forum μεταφραστών. Ή μπορεί να χρειαστεί να κάνω αναζήτηση σε κείμενα της χώρας από την οποία προέρχεται το κείμενο που με δυσκολεύει.

Ερωτηθείς 4: Στις περισσότερες περιπτώσεις μετάφρασης νομικών εγγράφων για μένα που δεν είμαι δικηγόρος η δυσκολία έγκειται στην κατανόηση του προς μετάφραση κειμένου. Έχω πολλές φορές απευθυνθεί σε γνωστούς μου δικηγόρους για να μου διευκρινίσουν όρους και διαδικασίες, χωρίς τη βοήθεια των οποίων θα ήταν πολύ δύσκολη για μένα μία σωστή μετάφραση.

Ερωτηθείς 5: Έχω κατά καιρούς ζητήσει την βοήθεια νομικών από την Ελλάδα και την Τουρκία προκειμένου να αποσαφηνίσω συγκεκριμένους όρους και έννοιες. Αυτό όμως δεν έχει χαρακτήρα θεσμικής συνεργασίας, συμβαίνει σε προσωπικό επίπεδο. Πιστεύω ότι δεν θα μπορούσα να αποσαφηνίσω πλήρως πολλούς όρους, κυρίως στην αρχή της σταδιοδρομίας μου εάν δεν είχα ζητήσει αυτή τη βοήθεια.

Ερωτηθείς 6: Οπωσδήποτε είναι εξαιρετικά σημαντική αλλά αν δεν υφίσταται θα γίνει προσπάθεια να λυθούν με διάφορους άλλους δυνατών τρόπους.

Ερωτηθείς 7: Βεβαίως, αν η δική μου έρευνα δεν αποδώσει ασφαλές αποτέλεσμα και/ή για λόγους διασταύρωσης/ επιβεβαίωσης. Ναι, υπάρχει τέτοια συνεργασία. Σε αμφιλεγόμενα σημεία με κρίσιμη σημασία και σε περιπτώσεις διαφορετικών νομικών συστημάτων, όντως δεν θα ήταν εφικτή ή τουλάχιστον χωρίς να κοστίζει μεγάλη χρονική καθυστέρηση.

Ερωτηθείς 8: Στην περίπτωση τέτοιων μεταφράσεων (εξαιρετικά ειδικευμένα κείμενα) ενδείκνυται η μετάφραση από επαγγελματία του συγκεκριμένου τομέα (π.χ. όταν πρόκειται για χημεία από χημικό,...). Το κείμενο-στόχος πρέπει να είναι εξίσου σαφές με το κείμενο-πηγή. Στην περίπτωση αυτή, δεν αρκούν οι λέξεις.... ο μεταφραστής πρέπει να καταλαβαίνει τι μεταφράζει. Ο μεταφραστής μπορεί να αποκτήσει γνώσεις σε κάποιον τομέα και να ειδικεύεται σε αυτό. Δεν μπορεί να

γίνει ιατρός ή χημικός για να διακρίνει λεπτομέρειες. Παλαιότερα που δεν υπήρχε διαδίκτυο με πλήθος πληροφοριών σε όλους τους τομείς, ζητάγαμε (αναγκαστικά) βοήθεια από ειδήμονες. Σήμερα υπάρχουν πολλές πηγές και εύκολη πρόσβαση σε αυτές.

Ερωτηθείς 9: Όπως ανέφερα και προηγουμένως, απευθύνομαι σε ειδήμονες όποτε είναι εφικτό, οι οποίοι στην πλειονότητά τους είναι πρόθυμοι να βοηθήσουν και πολύ συνεργάσιμοι. Ως προς το τελευταίο σκέλος της ερώτησης, σίγουρα είναι πολύτιμη η συνδρομή τους, αλλά πλέον είναι τόσες οι αναφορές και οι πληροφορίες που διατίθενται στο διαδίκτυο που το κενό καλύπτεται σε ικανοποιητικό βαθμό, αρκεί να υπάρχει το σωστό κριτήριο από πλευράς μεταφραστή, και εδώ υπεισέρχονται οι παράγοντες υπόβαθρο (σπουδές-γνώσεις), εμπειρία αλλά και ένστικτο του μεταφραστή, που πρέπει με κριτική ματιά να φιλτράρει τις πηγές του που αναμφισβήτητα, πρέπει να είναι αξιόπιστες.

Ερωτηθείς 10: Ναι, έχω απευθυνθεί σε νομικούς στο παρελθόν για διευκρινίσεις, σε ελάχιστες πολύ εξειδικευμένες περιπτώσεις (κάποιες φορές και χωρίς το αποτέλεσμα που περίμενα). Στην πράξη, όμως, όχι, δεν υφίσταται αυτή η συνεργασία, γιατί ως επαγγελματίες εργαζόμαστε μόνοι μας και υπό μεγάλη χρονική πίεση. Εξάλλου, υπάρχει τέτοια πληθώρα νομικής βιβλιογραφίας, κώδικες, εξειδικευμένα κείμενα στο διαδίκτυο, ώστε για κάποιον που έχει θέληση για μάθηση είναι εφικτή η αποσαφήνιση αποριών και η επίλυση των όποιων προβλημάτων.

Ερωτηθείς 11: Εάν εξαντληθούν οι δυνατότητες βάσεων δεδομένων, προσπαθώ να απευθύνομαι τόσο σε συναδέλφους μεταφραστές που γνωρίζω και εκτιμώ όσο και σε εξειδικευμένους νομικούς ή σε φορείς που έχουν ανάλογη εμπειρία, ξεκινώντας από τους φορείς που φέρνουν τη μετάφραση (εάν είναι υπουργείο ή υπηρεσία π.χ.) εάν έχουν υλικό να δώσουν κ.λπ. Συνεργάζομαι πάντα στα κρατικά έγγραφα με τους παραλήπτες, (ειδικά εάν είναι πολύ εξειδικευμένη ορολογία, όπως θέματα του Υπουργείου Άμυνας κ.λπ.) στέλνω drafts για έλεγχο και διορθώσεις, γενικά με ενδιαφέρει η άποψη του παραλήπτη για την ποιότητα της μετάφρασης.

Ερωτηθείς 12: Προσωπικά απευθύνομαι εφόσον υπάρχει δυνατότητα σε ένα εξειδικευμένο πρόσωπο για διευκρινίσεις. Αυτό γίνεται ανάλογα με την προσωπική σχέση που μπορεί να υπάρχει μεταξύ μεταφραστή και προσώπου που θα απαντήσει και θα είναι διατεθειμένο να αφιερώσει κάποιο χρόνο και να δώσει διευκρινίσεις/βοήθεια ώστε η μετάφραση να αποδοθεί σωστά. Χωρίς την συνδρομή τους υπάρχει

μεγαλύτερος κίνδυνος να γίνει λάθος στην μεταφορά έννοιας από την μία γλώσσα στην άλλη.

Ερωτηθείς 13: Έχω απευθυνθεί - κατά καιρούς - σε ειδήμονες. Τα πρώτα χρόνια θεωρούσα τη συνδρομή τους απαραίτητη.

Ερωτηθείς 14: Η προσωπική επαφή με ειδήμονες άλλων κλάδων έχει κατά πολύ αντικατασταθεί με την διαδικτυακή έρευνα. Σε εξαιρετικά αμφιλεγόμενες περιπτώσεις θα μπορούσε να υπάρξει και ανθρώπινη διατομεακή συνεργασία.

Ερωτηθείς 15: Προσωπικά συμβουλευόμαι πάντα ειδικούς όταν μεταφράζω έγγραφα με ορολογία / ιατρικά, τεχνικά, επιστημονικά και νομικά. Αφού προηγουμένως αναζητήσω την ορολογία και καταλήξω σε αυτό που με βάση την πείρα μου και τη μελέτη του κειμένου που έκανα θεωρώ ότι είναι ο πιο δόκιμος όρος, ετοιμάζω τη μετάφραση εφ' όσον είναι μικρή σε έκταση, και τη «δουλεύω» με τον ειδικό. Εάν το έγγραφο είναι πολυσέλιδο, συγκεντρώνω απορίες και αφού συμβουλευτώ τον ειδικό, καταλήγω στον σωστό όρο ή στον κατά το δυνατό πληρέστερο να περιγράψει αυτό που πρέπει να επικοινωνήσω. Είναι προφανές ότι χωρίς τη συνδρομή των ειδικών δεν μπορούμε να αποσαφηνίσουμε απορίες και το κυριότερο να αποκτήσουμε ειδική γνώση.

Ερωτηθείς 16: Πιστεύω πως κανένας μεταφραστής δεν μπορεί να δουλέψει μόνος του. Έχω συνεργάτες π.χ. έναν γιατρό και όταν μεταφράζω ιατρικό κείμενο, του το στέλνω για έγκριση/διόρθωση κ.λπ., μηχανικό, νομικό. Ένα σύνολο συνεργατών, τους οποίους μπορεί να τους πληρώσω κιόλας για τη βοήθειά τους. Τελευταία είχα π.χ. να μεταφράσω μία ανάλυση DNA για δικαστική χρήση. Ούτε ο ιατρός ήταν σε θέση να με βοηθήσει και με παρέπεμψε σε ιατροδικαστή. Ομάδα συνεργατών. Και μάλιστα μόνιμοι, όχι περιστασιακοί. Μετάφραση είναι και επιστημονικό έργο.

Ερωτηθείς 17: Παλαιότερα, τώρα κυρίως με τη χρήση του διαδικτύου, θέλει ψάξιμο η αλήθεια είναι. Προσωπικά δεν συνεργάζομαι, αν είχα σημείο αναφοράς, κάποιους γνωστούς κ.λπ., δεν είμαι αντίθετος στη συνεργασία. Όχι λόγω αρχής, απλώς είναι κάτι που δεν συνηθίζω.

Ερωτηθείς 18: Έχει χρειαστεί πολλές φορές να συμβουλευτώ φίλους δικηγόρους, γιατρούς, μηχανικούς (κυρίως ναυπηγούς, λόγω κειμένων σχετικών με ναυτικά ατυχήματα) ή οικονομολόγους για περιπτώσεις εξειδικευμένης ορολογίας. Το διαδίκτυο βοηθά αρκετά στην διευκρίνιση όρων, αλλά χρειάζεται μεγάλη προσοχή και για τον λόγο αυτό η βοήθεια των ειδικών είναι αναγκαία για την σωστή απόδοση.

Ερωτηθείς 19: Όχι, δεν το συνηθίζω. Μόνο εξειδικευμένα λεξικά. Και μετά είναι και ζήτημα εμπειρίας. Σπανίως σε ιατρικά.

Έβδομη ερώτηση - Έχετε εκπαιδευτεί εξειδικευμένα σε αυτόν τον τομέα; Σας παρείχε κάποιος φορέας ψυχολογική καθοδήγηση ή υποστήριξη; Θεωρείτε πως σας έχει βοηθήσει, ή θα βοηθούσε εάν λαμβάνατε, ως προς το τελικό έργο της μετάφρασης;

Ερωτηθείς 1: Όχι.

Ερωτηθείς 2: Όχι, δεν έχω λάβει ειδική εκπαίδευση στη δικανική μετάφραση. Κατά την εκπαίδευσή μου στη μετάφραση, υπήρξαν ορισμένα κείμενα δικανικού περιεχομένου. Όχι. Όχι. Καθήκον μου είναι να μεριμνήσω όπως το τελικό έργο της μετάφρασης που παραδίδω να μην είναι επηρεασμένο από ψυχολογικούς παράγοντες. Γι' αυτό και όταν πρόκειται για κείμενο με δυσκολία διαχείρισης σε συναισθηματικό επίπεδο (π.χ. περιγραφή βιασμού), κάνω μία ακόμη (δεύτερη) επιμέλεια στο τέλος, ώστε να προσαρμόσω τα σημεία στα οποία πιθανόν να έχω εκφράσει επηρεασμό λόγω του περιεχομένου.

Ερωτηθείς 3: Όχι, καμία εκπαίδευση – αλλά όπως είπαμε, δεν μου έχει τύχει τέτοιου είδους μετάφραση ούτε θα τη δεχόμουν, επειδή δεν θεωρώ τον εαυτό μου ικανό να ανταπεξέλθει. Πάντως, σε κάθε περίπτωση, αν χρειαζόταν να κάνω τέτοιες μεταφράσεις, μάλλον θα χρειαζόμουν υποστήριξη! Δεν ξέρω αν θα επηρεαζόμουν ψυχολογικά, πραγματικά δεν το 'χω ζήσει.

Ερωτηθείς 4: Όχι, για μένα η εμπειρία ήταν ο μεγαλύτερος δάσκαλος. Μέχρι τώρα δεν έχω χρειαστεί ψυχολογική υποστήριξη και δεν φαντάζομαι ότι θα χρειαστώ στο μέλλον.

Ερωτηθείς 5: Όχι, δεν είχα καμία πρότερη εκπαίδευση στον τομέα της μετάφρασης, ούτε μου παραδόθηκε όταν ξεκίνησα την εργασία μου κάποιο σχετικό κατατοπιστικό υλικό, έστω κάποιοι βασικοί όροι. Θα ήταν καλό να υπάρχει κάποιο πλαίσιο υποστήριξης, έστω σε τεχνικό επίπεδο.

Ερωτηθείς 6: Εξειδικευμένα όχι. Αλλά κατά την άποψή μου η εμπειρία και η συνεχής ενημέρωση μέσω διαφόρων πηγών είναι από τους πλέον σημαντικούς παράγοντες. Όχι και δεν νομίζω ότι θα με βοηθούσε, αν και αυτό εξαρτάται από τον χαρακτήρα κάθε ατόμου.

Ερωτηθείς 7: Ναι, στο πλαίσιο σεμιναρίου γλώσσας και πολυετούς προσωπικής μελέτης. Όχι. Δ/α. [Οι διερμηνείς κυρίως χρειάζονται τέτοιου είδους υποστήριξη,

καθώς είναι αυτοί που έρχονται σε προσωπική επαφή με θύματα/ θύτες/ μάρτυρες και αισθάνονται άμεσα το ψυχολογικό βάρος].

Ερωτηθείς 8: Λόγω της ζήτησης στον τομέα της νομικής, αναγκάστηκα να ειδικεύομαι σε αυτό. Η νομική μετάφραση που διδάσκεται στο πανεπιστήμιο είναι απλά σε επίπεδο «αρχές», «εισαγωγή». Απέκτησα κώδικες και βιβλία της νομικής σχολής και μπήκα σιγά-σιγά στο πνεύμα. Θέλει κόπο και χρόνο. Την εκπαίδευση την κάνει ο καθένας μόνος του. Υποστήριξη ή καθοδήγηση ψυχολογική ή άλλη δεν έλαβα ποτέ. Η μόνη βοήθεια θα ήταν πρακτική βοήθεια όπως η αναγνώριση του επαγγέλματος, μια σωστή υποδομή, ένα σύστημα που λειτουργεί, σύγχρονα εργαλεία, κ.λπ. Οι γνώσεις δεν αποκτώνται μόνο με εκπαίδευση, αλλά κυρίως με την εμπειρία.

Ερωτηθείς 9: Στις προπτυχιακές σπουδές μου επέλεξα την κατεύθυνση μετάφρασης νομικών- οικονομικών και τεχνικών κειμένων. Κατόπιν, ασχολήθηκα και επαγγελματικά με τέτοιου είδους κείμενα. Στην αρχή της επαγγελματικής μου σταδιοδρομίας, απευθύνθηκα σε κάποιους συναδέλφους που ήδη μετρούσαν αρκετά χρόνια συνεργασίας με την υπηρεσία και μπορώ να πω ότι η βοήθεια και οι συμβουλές τους από τεχνικής πλευράς ήταν πολύτιμες.

Ερωτηθείς 10: Ναι, με κάποιον τρόπο. Έχω παρακολουθήσει και το 1ο έτος της Νομικής Σχολής. Όχι, δεν υπάρχει καμία ψυχολογική υποστήριξη ούτε καθοδήγηση. Ναι, τουλάχιστον τα πρώτα χρόνια.

Ερωτηθείς 11: Όχι δεν έχω καμία εκπαίδευση στη μετάφραση. Έχω πολλά χρόνια εμπειρίας στη διδασκαλία της Αγγλικής σε όλα τα επίπεδα, διδάσκοντας μέχρι και επίπεδο Proficiency. Επίσης έχω πολλά χρόνια δουλειάς σε νομικά θέματα, επειδή κατ' εξοχήν νομική δουλειά κάνω και ως Ειδική Επιστήμονας στον Συνήγορο του Πολίτη. Ούτε έχω λάβει ως μεταφράστρια κανενός είδους υποστήριξη. Θεωρώ γενικά τη μεταφραστική δουλειά πολύ μοναχική, και αυτό το καταλογίζω στα αρνητικά του επαγγέλματος. Νομίζω ότι θα ήταν πολύ πιο ενισχυτικό τόσο της ποιότητας της δουλειάς μας όσο και του βαθμού ικανοποίησης που παίρνουμε εάν υπήρχε τρόπος να επικοινωνούμε να μοιραζόμαστε δυσκολίες και να κάνουμε ενός είδους brain storming πάνω στα προβλήματα.

Ερωτηθείς 12: Έχω παρακολουθήσει σεμινάρια μετάφρασης τόσο γενικά όσο και εξειδικευμένα, και όποτε μπορώ το κάνω, έχω στο παρελθόν λάβει βοήθεια από εμπειρότερους μεταφραστές (ελάχιστους στον αριθμό που ήταν πρόθυμοι να βοηθήσουν στα πρώτα μου βήματα) – ψυχολογική συνδρομή όχι. Κατά την

διάρκεια μιας μετάφρασης βοηθά πάντοτε η ηρεμία και η συγκέντρωση – αλλά αυτό έχει να κάνει και με τις καθημερινές λουπές υποχρεώσεις κάθε μεταφραστή. Άρα ψυχολογική καθοδήγηση ή υποστήριξη δεν μπορεί να γίνεται δυστυχώς κάθε φορά που θα ήταν αναγκαία.

Ερωτηθείς 13: Ναι, έχω εκπαιδευτεί εξειδικευμένα. Με έχει βοηθήσει. Πιστεύω πως η διά βίου μάθηση είναι το βασικό κριτήριο για την επαγγελματική εξέλιξη.

Ερωτηθείς 14: Πέραν των νομικών σπουδών, δεν έχω λάβει εξειδικευμένη εκπαίδευση. Δεν έχω λάβει ψυχολογική καθοδήγηση ή στήριξη από κάποιον φορέα, δεν ξέρω καν εάν υφίσταται. Νομίζω ότι δεν εμπλέκεται με την ποιότητα του τελικού μεταφραστικού έργου.

Ερωτηθείς 15: Όχι, δεν έχω τύχει εξειδικευμένης εκπαίδευσης και ούτε έτυχα ψυχολογικής καθοδήγησης ή υποστήριξης. Δεν γνωρίζω εάν η ψυχολογική καθοδήγηση ή υποστήριξη θα με βοηθούσε στο τελικό έργο της μετάφρασης. Η δουλειά του μεταφραστή είναι μία μοναχική δουλειά και ενέχει μια μορφή παραφροσύνης, ας μου επιτραπεί η έκφραση. Βλέπεις κάτι σε μια γλώσσα και το σκέφτεσαι και το γράφεις σε μια άλλη γλώσσα. Νομίζω ότι σε αυτή τη δουλειά που είναι μοναχική, είναι σημαντικό να αντλείς ευχαρίστηση από αυτή καθ' αυτή τη διαδικασία της μετάφρασης και να σου αρέσει να ψάχνεις τον κατάλληλο όρο ή τον όρο ή έκφραση που πλησιάζει πιο πολύ σε αυτό που πρέπει να επικοινωνήσει...

Ερωτηθείς 16: Όχι, αλλά προσπαθώ να παρακολουθώ σεμινάρια. Όχι, δεν έχω την άνεση του χρόνου και δεν το έχω επιδιώξει. Πιστεύω πως θα βοηθούσε πάρα πολύ. Ειδικά αν ήταν οργανωμένο από την Υπηρεσία, ακόμη και επί πληρωμής θα το ήθελα.

Ερωτηθείς 17: Όχι, δεν είχα ψυχολογική υποστήριξη. Έχω πέσει σε κείμενα που είχαν έτσι πολύ εξαντλητικές περιγραφές, δηλαδή από αποφάσεις δικαστηρίων που είχαν μέσα μαρτυρικές καταθέσεις, εννοώ βέβαια ποινικών δικαστηρίων. Δεν έχω χρειαστεί, όμως, ειδικά για αυτό το πράγμα. Ωστόσο, παλαιότερα έκανα ψυχοθεραπεία για άλλους λόγους που με βοήθησε αρκετά, αλλά δεν θυμάμαι να είχα θίξει τέτοια ζητήματα. Η ψυχολογική υποστήριξη βοηθάει στα πάντα. Οποσδήποτε. Άρα και σε αυτό. Εγώ έχω την ιδιαιτερότητα, με το επάγγελμα του δικηγόρου να έρχομαι σε επαφή με κόσμο, πιστεύω ότι όσοι κάνουν μόνο μεταφράσεις και είναι ουσιαστικά μόνοι τους όλη μέρα, θα έχουν μεγαλύτερο ψυχολογικό βάρος.

Ερωτηθείς 18: Δεν έχω λάβει κάποια ειδική εκπαίδευση στον τομέα αυτό και φυσικά θεωρώ ότι οποιαδήποτε τέτοιου είδους πρόσθετη βοήθεια θα ήταν χρήσιμη για το τελικό αποτέλεσμα της μετάφρασης. Δεν έχω αισθανθεί την ανάγκη της ψυχολογικής καθοδήγησης ή υποστήριξης (ίσως αυτό θα ήταν χρήσιμο για διερμηνείς που έρχονται σε άμεση επαφή με κατηγορούμενους στα πλαίσια της εργασίας τους).

Ερωτηθείς 19: Στα παιδαγωγικά και στη μετάφραση. Όχι. Όχι, δεν έχω τέτοιο θέμα. Είμαι πραγματικά σκυλί σε τέτοιου είδους ζητήματα. Κλείνω τις κουρτίνες, κατεβάζω τα ρολά και τέλος. Δεν επηρεάζομαι καθόλου.

Όγδοη ερώτηση - Σας είχε ανατεθεί κείμενο το οποίο επιστρέψατε, λόγω της δυσκολίας διαχείρισής του (λιγότερο σε ορολογικό επίπεδο, περισσότερο σε συναισθηματικό);

Ερωτηθείς 1: Όχι. Οι μόνες φορές που επέστρεψα εργασία ήταν λόγω έλλειψης χρόνου. Υπήρξε μια περίπτωση κειμένου μεταφρασμένου από τα αλβανικά στα ελληνικά, που μου ανατέθηκε για να μεταφραστεί στα αγγλικά, το οποίο επέστρεψα γιατί η ελληνική μετάφραση ήταν απαράδεκτη.

Ερωτηθείς 2: Ναι μόνο μία φορά στη σταδιοδρομία μου, επρόκειτο για κείμενο φόνου και σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκου 3-4 ετών, με φωτογραφίες και πολλές λεπτομέρειες, το οποίο δεν άντεξα να διαχειριστώ, ίσως λόγω του ότι είχα παιδί της ίδιας ηλικίας εκείνη τη εποχή.

Ερωτηθείς 3: Όχι.

Ερωτηθείς 4: Στο παρελθόν έχω επιστρέψει κείμενο λόγω του περιεχομένου του. Συγκεκριμένα το κείμενο αφορούσε σεξουαλική κακοποίηση παιδιών και θεωρούσα ότι το ψυχικό κόστος μίας τέτοιας μετάφρασης θα ήταν πολύ μεγάλο. Ο μεταφραστής δεν διαβάζει απλώς ένα κείμενο. Κάθε επιμέρους λέξη περνά από το μυαλό του, κάθε νόημα πρέπει να το σκεφτεί πολύ για να το αποδώσει. Επομένως αν το κείμενο περιγράφει αρρωστημένες πράξεις είναι σχεδόν αδύνατο ο μεταφραστής να μην επηρεαστεί.

Ερωτηθείς 5: Όχι, δεν αντιμετώπισα ποτέ τόσο μεγάλη δυσκολία, αν και υπήρξαν περιπτώσεις με «δύσκολα» κείμενα. Είναι γεγονός ότι τα περισσότερα κείμενα που μεταφράζω είναι υπηρεσιακά, οπότε συνήθως δεν αντιμετώπιζα παρόμοιο ζήτημα. Εξαίρεση αποτέλεσαν κατά καιρούς κάποια αστυνομικά είτε στρατιωτικά έγγραφα, αλλά τελικά κατάφερα να το διαχειριστώ.

Ερωτηθείς 6: Όχι.

Ερωτηθείς 7: Όχι, δεν επέστρεψα ποτέ κείμενο. Το θεωρώ αντιεπαγγελματικό. Ωστόσο, ορθώς το πράττουν συνάδελφοι που κρίνουν ότι δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν.

Ερωτηθείς 8: Επιστρέφω κείμενο όταν είναι δυσανάγνωστο, όταν απέχει από το αντικείμενο στο οποίο ειδικεύομαι (π.χ. διαφήμιση) . Επιστροφή για συναισθηματικούς λόγους, όχι.

Ερωτηθείς 9: Η αλήθεια είναι ότι σπανιότατα έχω επιστρέψει έγγραφο κι αυτό έχει συμβεί για τον εξής λόγο: μεγάλος φόρτος εργασίας, άρα υπήρχε ζήτημα διαχείρισης χρόνου και τήρησης προθεσμίας. Εξάλλου, επειδή έχω ενημερώσει την υπηρεσία κατόπιν αιτήματος της ίδιας, όπως πράττει άλλωστε με όλους τους μεταφραστές, για τα είδη των κειμένων που αναλαμβάνω, δεν έχει τύχει να επιστρέψω κάτι λόγω περιεχομένου (σε επίπεδο ορολογικό ή συναισθηματικό).

Ερωτηθείς 10: Όχι.

Ερωτηθείς 11: Δεν έχω επιστρέψει ποτέ κανένα κείμενο για κανέναν λόγο, γενικά δεν είναι ο τύπος μου να επιστρέφω δουλειά και προσπαθώ πάντοτε να κάνω ό,τι καλύτερο μπορώ. Όσο και εάν με αγχώνει ένα κείμενο, το επεξεργάζομαι και το ολοκληρώνω.

Ερωτηθείς 12: Όχι. (μόνο μία φορά που είχε σχέση με άλλη λεγόμενη θρησκεία).

Ερωτηθείς 13: Ναι.

Ερωτηθείς 14: Όχι.

Ερωτηθείς 15: Στα 38 χρόνια που ασχολούμαι με τη μετάφραση, έχω επιστρέψει μία και μοναδική φορά έγγραφο, όχι για λόγους συναισθηματικούς, αλλά για λόγους πρακτικούς.

Ερωτηθείς 16: Κακογραμμένα κείμενα και δυσνόητα, ναι. Όχι για άλλους λόγους όμως.

Ερωτηθείς 17: Ποτέ. Δεν θα το ανεχόμουν. Έχω επιστρέψει που να μην προλαβαίνω ή να μην με πληρώνουν.

Ερωτηθείς 18: Όχι, δεν έχω επιστρέψει κάποιο κείμενο. Έχω αντιμετωπίσει δυσκολίες και συναισθηματική φόρτιση κατά την μετάφραση καταθέσεων που αφορούν σε σεξουαλικά αδικήματα (κυρίως σε βάρος παιδιών) αλλά η προσπάθειά μου πάντα είναι να ολοκληρώσω την εργασία που μου έχει ανατεθεί.

Ερωτηθείς 19: Όχι, ποτέ. Δεν τα έκανα πάντα με την ίδιο ευκολία εννοείται. Αλλά είναι ζήτημα εμπειρίας.

Ένατη ερώτηση - Έχετε μεταφράσει ποτέ κείμενα στα οποία αναλύονται ειδικά εγκλήματα; (Πώς διαχειρίζεστε κείμενα που αφορούν προσωπικές λεπτομέρειες της ιδιωτικής ζωής ενός ατόμου; Δεδομένου ότι δεσμεύεστε από την τήρηση του απορρήτου, προέκυψε ποτέ η ανάγκη να συζητήσετε κάτι με οικείους σας;)

Ερωτηθείς 1: Πολλές φορές έχω μεταφράσει τέτοιου είδους κείμενα στο πλαίσιο υπηρεσιακών εγγράφων (δικαστικών αποφάσεων, κλήσεων προς απολογία κ.λπ.). Τα αντιμετωπίζω όπως όλα τα άλλα κείμενα, αυστηρά επαγγελματικά.

Ερωτηθείς 2: Ναι, πολλές φορές. Τα αντιμετωπίζω όπως κάθε άλλο κείμενο. Μόλις τελειώνω τη μετάφραση, έχω ήδη ξεχάσει εντελώς το ουσιαστικό περιεχόμενό της, πόσο μάλλον λεπτομέρειες από την ιδιωτική ζωή ατόμων, οι οποίες μου είναι αδιάφορες. Από τη μετάφραση κάθε κειμένου κρατώ τις τεχνικές του ιδιαιτερότητες που σχετίζονται με τη μετάφραση/ απόδοση όρων και εκφράσεων, ουδέποτε όμως τα επί της ουσίας στοιχεία του. Πέρα από αντιδεοντολογικό, ο όγκος των πληροφοριών με τις οποίες έρχομαι σε επαφή καθημερινά είναι τόσο μεγάλος, που ακόμη κι αν ήθελα, δεν θα μπορούσα να συγκρατήσω τις λεπτομέρειες της κάθε υπόθεσης. Συνήθως, δεν μου προκύπτει τέτοια ανάγκη. Υπάρχουν φορές που λόγω του εξαιρετικά ιδιαίτερου και σπάνιου χαρακτήρα κάποιας υπόθεσης (π.χ. αυτοκτονία ενός 20χρονου στρατιωτικού και σοβαρότατη εμπλοκή με το νοσοκομείο που ανέλαβε τη νεκροψία και τη μεταφορά της σορού του), συζητώ το θέμα με τους οικείους μου, αλλά μόνο σε επίπεδο επιφανειακό/ κοινωνικό και χωρίς ουδέποτε να αναφέρω προσωπικά στοιχεία, τα οποία άλλωστε δεν έχω συγκρατήσει.

Ερωτηθείς 3: Έχω μεταφράσει πολλά νομικά κείμενα, αλλά ευτυχώς δεν μου έχει τύχει κάποιο με ειδικά εγκλήματα, τα περισσότερα είναι για απάτες (οικονομικές). Πάντως αν είχα κάτι τέτοιο, θα είχα εφιάλτες νομίζω.

Ερωτηθείς 4: Δυστυχώς έχει συμβεί μερικές φορές να μεταφράσω ειδικά εγκλήματα, ακόμα και δολοφονίες με τεμαχισμό των θυμάτων. Τότε ο κόμπος στο στομάχι είναι αναπόφευκτος και ο επηρεασμός κάνει ημέρες να φύγει. Κείμενα που αφορούν προσωπικές λεπτομέρειες τα συζητώ μερικές φορές με οικείους μου χωρίς ποτέ να αναφέρω συγκεκριμένα πρόσωπα, περιγράφοντας μόνον κάποια αξιοσημείωτα περιστατικά.

Ερωτηθείς 5: Όπως ανέφερα παραπάνω αυτό συνέβη σε κάποιες περιπτώσεις εμπορίου μεταναστών όπου οι μετανάστες κατέληξαν νεκροί, ήταν σκληρό υλικό.

Πέρα από την προστασία του απορρήτου που έχω τηρήσει πολύ προσεκτικά μέχρι σήμερα, αρχή μου είναι να μη συζητώ τα θέματα αυτά με τους δικούς μου επειδή, εκτός των άλλων, τείνουν να επηρεάζουν την ψυχολογία όλων μας. Προτιμώ «να τα κλείνω στον υπολογιστή».

Ερωτηθείς 6: Ναι. Κρατάς το απόρρητο που επιβάλλεται από την νομοθεσία και την ηθική κάθε ατόμου.

Ερωτηθείς 7: Ναι. Τι θα πει διαχειρίζομαι; Ούτως ή άλλως δεσμεύομαι από το απόρρητο.

Ερωτηθείς 8: Ναι. Διαχειρίζομαι τέτοια κείμενα με την δέουσα ευαισθησία και διακριτικότητα. Όχι, δεν συζητάω ποτέ το περιεχόμενο των κειμένων προς μετάφραση με τους οικείους μου. Δεν ανακατεύω οικογένεια και εργασία.

Ερωτηθείς 9: Ναι, έχω μεταφράσει. Συγκεκριμένα, επρόκειτο για υπηρεσιακά έγγραφα των Υπουργείων Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, που αφορούσαν υποθέσεις ερευνών για ηλεκτρονική διακίνηση περιεχομένου παιδικής πορνογραφίας, βιασμούς, σεξουαλική εκμετάλλευση ανηλίκων, παιδοφιλία, ηλεκτρονικό οικονομικό έγκλημα κ.ά. Τηρώ εχεμύθεια για όλα τα έγγραφα που περιέχουν προσωπικά, ευαίσθητα ή απόρρητα δεδομένα, τα οποία δεν συνιστούν ποτέ αντικείμενο συζήτησης με τον οποιονδήποτε.

Ερωτηθείς 10: Ναι, παίρνω απόσταση από το έγγραφο και το περιεχόμενό του ούτως ώστε να προστατεύσω τον εαυτό μου από συναισθήματα, αλλά πάνω απ' όλα για λόγους αντικειμενικότητας. Δεν συζητώ με οικείους ζητήματα που αφορούν την εργασία μου.

Ερωτηθείς 11: Ναι, έχει τύχει να μεταφράσω δικογραφίες με εγκλήματα κατά της ζωής. Πραγματικά μπορεί να με σοκάρουν και να με επηρεάσουν. Τυχαίνει να τα έχω συζητήσει ανωνυμοποιημένα. Συνήθως, ωστόσο, τα θέματα που φτάνουν να μεταφραστούν και είναι σοβαρά, έχουν ήδη απασχολήσει εκτενώς τον τύπο. Ωστόσο, μεταφράζω και διαβαθμισμένα κείμενα, συμφωνίες κ.λπ., και έχω εξασκηθεί στο να τηρώ το απόρρητο, και ως νομικός και ως ειδική επιστήμονας στο ΣτΠ.

Ερωτηθείς 12: Ναι. Το απόρρητο είναι απόρρητο – αυτό είναι δεδομένο – η μόνη μου ένσταση είναι όταν τα κείμενα αναφέρονται σε καταγγελία για βιασμούς και υπάρχουν λεπτομέρειες που με φέρνουν σε δύσκολη θέση τόσο όταν τις διαβάζω όσο και όταν χρειάζεται να τις μεταφέρω στην άλλη γλώσσα, όπως επίσης όταν υπάρχουν βωμολοχίες.

Ερωτηθείς 13: Ναι. Αδιάφορα. Όχι.

Ερωτηθείς 14: Έχω μεταφράσει περιγραφή ειδεχθών εγκλημάτων πολλές φορές (ανθρωποκτονίες, παιδοφιλία, παιδική πορνογραφία, βιασμοί). Στη μετάφραση παραμένω αποστασιοποιημένη ως προς τα γεγονότα που περιγράφονται ή τα στοιχεία της ιδιωτικής ζωής. Συναισθηματικά καταβάλλομαι πολλές φορές, αλλά σπάνια συζητώ με τους οικείους μου.

Ερωτηθείς 15: Ναι, αρκετές φορές. Προσπαθώ να αποστασιοποιηθώ, γιατί μερικές φορές οι λεπτομέρειες είναι εφιαλτικές, κυρίως όταν το έγγραφο αφορά δολοφονίες. Δεν συζητώ με τους οικείους μου για το περιεχόμενο του εγγράφου/εγγράφων που μεταφράζω, παρά μόνον για τον χρόνο που έχω στη διάθεσή μου να κάνω τη συγκεκριμένη μετάφραση.

Ερωτηθείς 16: Ναι, στα οποία περιγράφονται πολλές λεπτομέρειες μάλιστα και ανατριχιαστικές. Π.χ. θυμήθηκα μία περίπτωση που είχαν αποκεφαλίσει έναν βοσκό οι συμπατριώτες του και ακόμη δεν έχει βρεθεί το κεφάλι του, λεπτομέρειες για το πώς μεταφέρθηκε τελικά η σορός... Κι όλα αυτά για οικονομικές διαφορές διακινητών ουσιών. Μου θύμισε και την ιστορία του Αλή Πασά λόγω του αποκεφαλισμού. Οι λεπτομέρειες ήταν πραγματικά τραγικές από τα στοιχεία και τις καταθέσεις των κατηγορουμένων και από το στάδιο της ανάκρισης, αφού τα έβλεπα μετά ακόμη και στα όνειρα. Η ανάμνηση είχε μείνει για αρκετό καιρό. Ανάμεικτα τα συναισθήματα. Καταδικάζεις μέσα σου τον δολοφόνο, ναι, προκαλούν και οργή π.χ. βιασμοί. Ο μεταφραστής κρίνει, έχει και ρόλο δικαστή, πώς να απέχεις; Δεν μεταφράζεις εν ψυχρώ, τα γεγονότα έχουν ρυθμό, το πληκτρολόγιο πάει και ανάλογα με το κείμενο... Ποτέ δεν συζητώ κάτι με οικείους. Με έχουν πλησιάσει ακόμη και για να με πληρώσουν. Όχι, δεν μπορώ. Είναι ιερό το απόρρητο, δεν ξέρεις πού θα φτάσει. Για αποδόσεις συζητάς με συναδέλφους, αλλά χωρίς λεπτομέρειες για την υπόθεση.

Ερωτηθείς 17: Ναι, δικαστικές αποφάσεις ποινικών δικαστηρίων κυρίως. Τα διαχειρίζομαι με «ενόχληση», μου χαλάνε τη διάθεση, δηλαδή οι περιγραφές κ.λπ. με απωθούν. Όχι, και αυτό το τηρώ πάντα... όχι μόνο σε τέτοιου είδους κείμενα.

Ερωτηθείς 18: Έχω μεταφράσει κείμενα που περιέχουν περιγραφές φόνων ή σεξουαλικών εγκλημάτων με αρκετές λεπτομέρειες. Εάν χρειαστεί, για λόγους συναισθηματικής εκτόνωσης (μερικές φορές είναι αδύνατον να μην μιλήσεις για ένα έγκλημα που περιγράφεται και το οποίο σου προκαλεί απέχθεια) ή για την λήψη βοήθειας στην ορολογία, να συζητήσω κάτι με οικείους μου προσπαθώ να το

κάνω με γενικό τρόπο και χωρίς βέβαια αναφορά ονομάτων ή λοιπών στοιχείων που παραβιάζουν την υποχρέωση τήρησης απορρήτου.

Ερωτηθείς 19: Ναι. Για σεξουαλικά εγκλήματα, καμένους κ.λπ. Τα αντιμετωπίζω μόνον μεταφραστικά. Με πλήρη αδιαφορία. Ποτέ, δεν τα συζητώ, δεν υπάρχει τέτοια περίπτωση, δεν με απασχολεί τίποτα από ό,τι μεταφράζω και δεν ασχολούμαι περαιτέρω.

Δέκατη ερώτηση - Για εσάς, τα κείμενα αυτά τι είναι; Απλές λέξεις γραμμένες σε ένα κείμενο ή κοινωνικά φαινόμενα τα οποία ενδέχεται να σας επηρεάζουν;

Ερωτηθείς 1: Είναι δουλειά όπως όλα τα άλλα. Μπορεί να με προβληματίσει το είδος του εγκλήματος, αλλά δεν με επηρεάζει.

Ερωτηθείς 2: Μετά από 22 χρόνια, τα κείμενα αυτά είναι η δουλειά μου την οποία πρέπει να φέρω εις πέρας με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, ώστε να χρησιμοποιηθούν περαιτέρω για την υπόθεση, και εγώ ως επαγγελματίας να καταπιαστώ με το αμέσως επόμενο κείμενο. Οπωσδήποτε, η ενασχόληση με τη μετάφραση δικανικών κειμένων έχει προσδώσει στο χαρακτήρα μου κάποια στοιχεία που σχετίζονται με την ερμηνεία και αντιμετώπιση διαφόρων κοινωνικών φαινομένων. Σε γενικές γραμμές, στην αρχή ενδεχομένως να με επηρέαζαν κάπως συναισθηματικά αλλά όχι πλέον.

Ερωτηθείς 3: Με επηρεάζουν όλα προσωπικά. Ακόμα και αυτά που όπως σας είπα μεταφράζω. Απάτες κ.λπ. Δεν έχω καθόλου αντικειμενική αντιμετώπιση. Πάντα παίρνω το μέρος κάποιου. Μπορεί του «απατεώνα» ή του «θύματος», ανάλογα με την περίπτωση. Έχω πολύ έντονη ενσυναίσθηση και μπαίνω στη θέση του άλλου, επηρεάζομαι από τη συναισθηματική του κατάσταση και συμμερίζομαι τη θέση του. Νομίζω ότι θα ήμουν απόλυτα ακατάλληλη για δικανικές μεταφράσεις!

Ερωτηθείς 4: Πολλά από αυτά τα κείμενα για μένα είναι μαθήματα ζωής. Για να φτάσει στα χέρια μου ένα νομικό έγγραφο σημαίνει ότι έχει κινηθεί κάποια διαδικασία κατά κάποιων ατόμων. Έτσι στα κείμενα που μεταφράζω συναντώ κάποιες φορές άτομα που παρανομούν και καλούνται να λογοδοτήσουν, άτομα που έβγαζαν με παράνομο τρόπο χρήματα και λόγω της απληστίας τους δεν μπορούσαν να σταματήσουν με αποτέλεσμα να τους πιάσουν, ζευγάρια που ξεκίνησαν αγαπημένα και κατόπιν η αγάπη έσβησε και ο ένας επιδιώκει την εξόντωση του άλλου, εμπόρους ναρκωτικών που νόμιζαν ότι είχαν τα πάντα, χρήματα, γυναίκες, ακριβά αυτοκίνητα και κατέληξαν στη φυλακή. Επομένως καταλήγω στο

συμπέρασμα ότι όλα μπορούν να ανατραπούν κάποια στιγμή και ότι το κακό κάποια στιγμή πληρώνεται. Η μετάφραση μου έδωσε τη δυνατότητα να γνωρίσω πράγματα και καταστάσεις που διαφορετικά δεν θα τα γνώριζα.

Ερωτηθείς 5: Φυσικά και με επηρεάζουν αφού αφορούν πραγματικά πρόσωπα που συχνά αντιμετωπίζουν δύσκολες ή επικίνδυνες συνθήκες. Επειδή έχω ζήσει και τις δύο κοινωνίες και έχω αρκετά αναπτυγμένη την ενσυναίσθηση είμαι σε θέση να αντιλαμβάνομαι το κοινωνικό και ενίοτε προσωπικό πλαίσιο που κρύβεται πίσω από το έγγραφο. Ίσως όμως αυτό, σε τέτοια κείμενα, να είναι και μία προϋπόθεση για να έχουμε μία σωστή μετάφραση.

Ερωτηθείς 6: Υπάρχουν περιπτώσεις που ένα κείμενο μπορεί να σε επηρεάσει αλλά φροντίζεις να κρατάς τις δέουσες αποστάσεις για να κάνεις σωστά τη δουλειά σου.

Ερωτηθείς 7: Προσπαθώ να τηρώ την απόσταση που απαιτείται για την αντικειμενική μετάφραση. Προφανώς και αναγνωρίζω την παρουσία τους και τη δυναμική τους.

Ερωτηθείς 8: Τα κείμενα αυτά απλώς αντανακλούν την πραγματικότητα. Είναι μια άλλη όψη της καθημερινότητας που οι περισσότεροι (επιλέγουν να) αγνοούν. Όχι δεν είναι απλές λέξεις, είναι συμβάντα που μας προσγειώνουν.

Ερωτηθείς 9: Και τα δύο, θα έλεγα. Υπάρχει τόσο η επαγγελματική διάσταση όσο και η κοινωνική-συναισθηματική διάσταση. Προσπαθώ όμως, να αντιμετωπίζω ψύχραιμα και ψυχρά θα έλεγα, ή αλλιώς με τον αρμόζοντα επαγγελματισμό, τέτοιου είδους κείμενα, παρόλο που υπήρξαν ορισμένα έγγραφα με πάρα πολύ σκληρό περιεχόμενο αλλά «κάποιος πρέπει να κάνει τη δουλειά», οπότε συστρατεύομαι κι εγώ μαζί με τις ανακριτικές και τις δικαστικές αρχές για να διευκολύνω ή να συμβάλω αν θέλετε, στην απονομή της δικαιοσύνης, πράγμα που έχει συμβεί ουκ ολίγες φορές, γεγονός που με γεμίζει χαρά και μου δίνει κουράγιο να συνεχίσω. Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό, ότι η μεταφραστική υπηρεσία (όσον αφορά το τμήμα των υπηρεσιακών εγγράφων) επιδεικνύει ιδιαίτερη ευαισθησία στο θέμα του περιεχομένου των εγγράφων σε σχέση με το κατά πόσον ένας μεταφραστής αισθάνεται πως μπορεί να φέρει εις πέρας τα ως άνω αναφερόμενα είδη εγγράφων και κατόπιν συνεννόησης, του αναθέτει ή μη τα εν λόγω έγγραφα. Έχω προσωπική εμπειρία.

Ερωτηθείς 10: Απλές λέξεις δεν είναι. Η κάθε λέξη έχει το δικό της ειδικό βάρος στο πλαίσιο κάθε δικογραφίας και ο συνδυασμός των λέξεων αυτών όταν

επαναλαμβάνεται για παρόμοια εγκλήματα γίνεται κοινωνικό φαινόμενο. Βλέπε για παράδειγμα τα εγκλήματα στον κυβερνοχώρο, που τα τελευταία 5-10 χρόνια έχουν αυξηθεί πάρα πολύ και όντως αποτελούν τώρα πλέον ένα κοινωνικό φαινόμενο.

Ερωτηθείς 11: Συχνά αφορούν σε πράγματα που επηρεάζουν και τις ζωές μας. Η αποστασιοποίηση δεν είναι πάντα εύκολη. Ωστόσο σε αυτό το βαθμό θεωρώ ότι τα χειρότερα είναι τα ιατρικά και όχι τα νομικά κείμενα. Για τον λόγο αυτό, του ότι μου προξενούσαν φόβο και οδύνη, αρνήθηκα εξ αρχής ως μεταφράστρια να ασχοληθώ με ιατρικά κείμενα.

Ερωτηθείς 12: Επηρεάζουν όταν πρόκειται για λεπτομέρειες.

Ερωτηθείς 13: Αρχικά, κοινωνικά φαινόμενα που με επηρέαζαν. Μετά από 30 χρόνια, είναι απλές λέξεις γραμμένες σε ένα κείμενο.

Ερωτηθείς 14: Αναμφισβήτητα συνιστούν κοινωνικά φαινόμενα τα οποία θα έχριζαν εκτεταμένης συζήτησης και μέτρων πρόληψης ή καταστολής, είναι γεγονότα όπως τα ακούμε καθημερινά στις ειδήσεις και μας επηρεάζουν ως μέλη της κοινωνίας. Τη στιγμή της μετάφρασης, όμως, πρέπει να παραμένουν απλές λέξεις ενός κειμένου με στόχο την κάλλιστη απόδοση του νοήματος/ ύφους. Θυμός, απέχθεια, αποτροπιασμός και όποιο άλλο συναίσθημα δεν έχει θέση στη μετάφραση ενός κειμένου – αποφεύγουμε την υποκειμενικότητα πάση θυσία.

Ερωτηθείς 15: Κοινωνικά φαινόμενα είναι, χωρίς αμφιβολία. Πολλές φορές με επηρεάζει ο διεστραμμένος τρόπος σκέψης κάποιου ανθρώπου που έχει διαπράξει κάποιο έγκλημα που αποτελεί αντικείμενο της μετάφρασης που κάνω. Όμως έχω επηρεαστεί και ευχάριστα από θετικά νέα όπως π.χ. η θετική απάντηση κάποιας αίτησης για υιοθεσία παιδιού την οποία είχα μεταφράσει ή θετική έκβαση μίας δικαστικής υπόθεσης, της οποίας τα έγγραφα είχα μεταφράσει.

Ερωτηθείς 16: Κάπου στο ενδιάμεσο. Ούτε το ένα ούτε το άλλο. Και ανάλογα με την περίπτωση βέβαια. Ανάλογα με το κείμενο.

Ερωτηθείς 17: Κοινωνικά φαινόμενα. Ναι, βεβαίως και με επηρεάζουν. Σας λέω, μου χαλάνε τη διάθεση. Πολύ δυσάρεστα κοινωνικά φαινόμενα. Και βιασμοί, όλα με παγώνουν. Και παρόλο που ως δικηγόρος θα έπρεπε να είναι ίσως μία... ψυχοφθόρα διαδικασία. Εμένα μου κοστίζει πολύ, ως μεταφραστής λιγότερο, αλλά ναι... Δεν μπορείς να μείνεις αδιάφορος, εκτός κι αν είσαι αναίσθητος εντελώς.

Ερωτηθείς 18: Νομίζω και τα δύο, ανάλογα με την δική μου ψυχολογική διάθεση και φόρτο εργασίας, αλλά και την στάση που αποφασίζω να τηρήσω απέναντι σε

ένα κείμενο προσπαθώντας να είμαι αντικειμενική και να φέρω σε πέρας την ορθή μετάφρασή του.

Ερωτηθείς 19: Είναι απλές λέξεις. Τόσο πάγος. Όχι, δεν με επηρεάζουν.

Ενδέκατη ερώτηση - Γνωρίζετε περίπτωση κατά την οποία απαιτήθηκε από έναν μεταφραστή ή έναν διερμηνέα να καταθέσει ως μάρτυρας σε ποινική δίκη;

Ερωτηθείς 1: Όχι.

Ερωτηθείς 2: Ναι, έχει τύχει σε συναδέλφους μου μεταφραστές του ΥΠΕΞ να καταθέσουν ως μάρτυρες σε ποινική δίκη ομάδας ατόμων που ήταν κατηγορούμενοι για πλαστογραφία και χρήση πλαστών εγγράφων.

Ερωτηθείς 3: Όχι, δεν γνωρίζω.

Ερωτηθείς 4: Όχι, δεν έχει πέσει στην αντίληψή μου κάτι τέτοιο.

Ερωτηθείς 5: Όχι, δεν γνωρίζω τέτοια περίπτωση, ούτε μου έχει συμβεί εμένα προσωπικά.

Ερωτηθείς 6: Υποθέτω πως ναι, αλλά εγώ προσωπικά δεν γνωρίζω.

Ερωτηθείς 7: Μάλιστα.

Ερωτηθείς 8: Όχι.

Ερωτηθείς 9: Ναι, χωρίς όμως να γνωρίζω λεπτομέρειες. Συνέβη σε μια εκλεκτή συνάδελφό μου.

Ερωτηθείς 10: Όχι.

Ερωτηθείς 11: Όχι, δεν έτυχε ποτέ σε μένα ούτε γνωρίζω μεταφραστή στον οποίο να έτυχε.

Ερωτηθείς 12: Όχι.

Ερωτηθείς 13: Ναι.

Ερωτηθείς 14: Όχι, δεν γνωρίζω προσωπικά κανέναν συνάδελφο που να έχει κληθεί ως μάρτυρας.

Ερωτηθείς 15: Όχι.

Ερωτηθείς 16: Όχι.

Ερωτηθείς 17: Ως μάρτυρας, όχι.

Ερωτηθείς 18: Όχι, δεν γνωρίζω προσωπικά κάποιον μεταφραστή ο οποίος βρέθηκε στη θέση αυτή.

Ερωτηθείς 19: Όχι

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Έντυπο υλικό:

- Darwish, A. (2012), *Forensic Translation. An Introduction to Forensic Translation Analysis*, Victoria (Australia): Writes cope Publishers.
- Βλαχόπουλος, Σ. (2014), *Η δικαστηριακή διερμηνεία στην Ελλάδα: Καταγραφή και αξιολόγηση της πραγματικότητας*. Ηγουμενίτσα: Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ Ηπείρου.
- Βλαχόπουλος, Σ. (2014), *Πολυγλωσσία στο δίκαιο. Μετάφραση νομικών κειμένων και δικαστηριακή διερμηνεία*. Αθήνα: ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.
- Δογορίτη, Ε. & Βυζάς, Θ. (επιμ.). (2014), *Η δικαστηριακή διερμηνεία σε ελληνικό και διεθνές επίπεδο: Εξελίξεις και προοπτικές*, Ηγουμενίτσα: Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ Ηπείρου.
- Θεμελή, Ό. (2014), *ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΤΑΘΕΤΕΙ. Η δικανική εξέταση ανήλικων μαρτύρων, θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης*. Αθήνα: Επιστημονικές Εκδόσεις ΤΟΠΟΣ.
- Κεντρωτής, Γ. (1996), *ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ*. Αθήνα: Εκδόσεις Διάυλος.
- Παναρέτου, Ε. (2009), *Νομικός λόγος. Γλώσσα και δομή των νόμων*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Παπαρρήγα-Κωσταβάρα, Κ. (2007), *Βιασμός. Το έγκλημα, η δίκη, ο νόμος και οι κοινωνικές αντιλήψεις*. Αθήνα: Εκδόσεις ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ.

Πηγές από το διαδίκτυο:

- Nitoń-Greczuk, E. (2019), *Forensic linguistics-where language, crime and law intersect*, ανακτήθηκε από: <https://wearetextology.com/forensic-linguistics/>, τελευταία πρόσβαση στις 31 Μαρτίου 2021.
- Β' Αυτόφωρο Τριμελές Πλημμελειοδικείο: Αριθμός 22610/2012. (2012), *Συκοφαντική δυσφήμιση - Συκοφαντική δυσφήμιση διά του τύπου - Προσβολή συμβόλων Ελληνικού Κράτους - Εξύβριση - Αποβολή πολιτικής αγωγής* Ανακτήθηκε από: http://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomologia/trpaath_22610_12.htm, τελευταία πρόσβαση στις 31 Μαρτίου 2021.

-
- Βυζάς, Θ. (χ.η.), *Πόσο σύνθετη είναι η παροχή υπηρεσιών μετάφρασης και διερμηνείας ή τι σημαίνουν οι Οδηγίες 2010/64/ΕΕ, 2012/13/ΕΕ και ο Κανονισμός ΕΕ 2016/1191*, ανακτήθηκε από: https://ba.teiep.gr/eclass/modules/document/file.php/BA225/BYZAS_ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ-ΟΔΗΓΙΩΝ-ΓΙΑ-ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ-ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑ.pdf, τελευταία πρόσβαση στις 31 Μαρτίου 2021.
- Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ). (2015), *ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ*. Αντλήθηκε από: http://www.nchr.gr/images/pdf/apofaseis/dikaih_dikh/FAKELOS_Dier_Met-Enhm.pdf, τελευταία πρόσβαση στις 31 Μαρτίου 2021.
- Ελληνικό Ινστιτούτο Γραφολογίας, *Τι είναι η γραφολογία; > Η επιστήμη της γραφολογίας > Δικαστική Γραφολογία*. Ανακτήθηκε από: <http://grafologia.gr/grafologia/#-dikastiki>, τελευταία πρόσβαση στις 31 Μαρτίου 2021.
- Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2010), *ΟΔΗΓΙΑ 2010/64/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 20ής Οκτωβρίου 2010 σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία*. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0064&from=NL>, τελευταία πρόσβαση στις 31 Μαρτίου 2021.
- Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2012), *ΟΔΗΓΙΑ 2012/29/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 25ης Οκτωβρίου 2012 για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου*, Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0029&from=FR>, τελευταία πρόσβαση στις 31 Μαρτίου 2021.
- Ευρωπαϊκή Δικτυακή Πύλη για τη Δικαιοσύνη (e-justice.europa.eu). (2020), *Εξέυρεση νομομαθούς μεταφραστή ή διερμηνέα – Ελλάδα*. Ανακτήθηκε από: https://e-justice.europa.eu/content_find_a_legal_translator_or_an_interpreter-116-el-maximizeMS-el.do?member=1, τελευταία πρόσβαση στις 31 Μαρτίου 2021.

-
- Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (2014), *ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ* Αρ. Φύλλου 2711, 10 Οκτωβρίου 2014> *ΑΠΟΦΑΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ* >Αρ. 67299 ΦΕΚ Β2711/10.10.2014> «Καθορισμός προσόντων των προσώπων που μπορούν να περιληφθούν στον πίνακα διερμηνέων». Ανακτήθηκε από: http://www.et.gr/idos-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22We_c63YDhn5AeXdtvSoClrL8fo8RzP0rtD4tiDow6HlTE-JInJ48_97uHrMts-zFzey_CiBSQOpYnTy36MacmUFCx2ppFvBej56Mmc8Qdb8ZfRjQZnsIAdk8Lv_e6czmhEembNmZCMxLMtUf3_cYcx_MdbFtBtR1_zsnrxVRaPituE40q-itCbI5r, τελευταία πρόσβαση στις 31 Μαρτίου 2021.
- Θησαυρός Ανθρωπιστικών Επιστημών ΔΥΑΣ (2015), *Σύλληψη και κατανόηση φαινομένων* > *Ανθρωπιστικές επιστήμες* > *Γλωσσολογία* > *Μακρογλωσσολογία* > 1283 *Δικαστική Γλωσσολογία*. Ανακτήθηκε από: <https://humanitiesthesaurus.academyofathens.gr/dyas-resource/Concept/1283>, τελευταία πρόσβαση στις 31 Μαρτίου 2021.
- Ιωαννίδης, Α. (2016), Διδακτορική Διατριβή: *Θεωρητική επισκόπηση και εμπειρική αξιολόγηση της δικαστικής διερμηνείας ως μέσου προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: Η ελληνική περίπτωση ως σύγκριση με τις συνθήκες στις γερμανόφωνες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Ανακτήθηκε από: http://ikee.lib.auth.gr/record/282963/files/PhD_Ioannidis.pdf, τελευταία πρόσβαση στις 31 Μαρτίου 2021.
- Μαντζούτσος, Α. (2019), *Ο ΝΕΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ (Συγκριτικός Πίνακας Παλαιών και Νέων Ρυθμίσεων)*. Ανακτήθηκε από: https://www.lawspot.gr/sites/default/files/images/nea/kpd-final_rev3.pdf, τελευταία πρόσβαση στις 31 Μαρτίου 2021.
- Μελαδάκη, Μ. (2019), *Η μετάφραση νομικών κειμένων*. Ανακτήθηκε από: <http://konstantinos-paleologos.blogspot.com/2019/07/>, τελευταία πρόσβαση στις 31 Μαρτίου 2021.
- Πανελλήνια Ένωση Μεταφραστών (χ.η.), *Δικαστηριακή μετάφραση και διερμηνεία στην Ελλάδα*, ανακτήθηκε από <https://pem.gr/poioi-eimaste/oi-theseis-mas/dikastiriaki-metafrasi-kai-diermineia-stin-ellada/>, τελευταία πρόσβαση στις 31 Μαρτίου 2021.

Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας. (2017), ΝΟΜΟΣ 4478/ΦΕΚ Α 91/23.06.2017. Ανακτήθηκε από: <http://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n4478.htm>, τελευταία πρόσβαση στις 31 Μαρτίου 2021.

Σκούμπου, Μ. (2017), Διπλωματική Εργασία: *Τα Δικονομικά Δικαιώματα του Κατηγορουμένου στο Δευτερογενές Ενωσιακό Δίκαιο*, Αντλήθηκε από: <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/file/lib/default/data/2750681/theFile>, τελευταία πρόσβαση στις 31 Μαρτίου 2021.

Υπουργοί Εσωτερικών: Π. Σκουρλέτης, Εργασίας, κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής αλληλεγγύης: Ευτ. Αχτσιόγλου, Οικονομικών: Ευκλ. Τσακαλώτος, Αναπληρωτής Υπουργός Εσωτερικών Ν. Τόσκας, Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Στ.Κοντονής, Υγείας Α. Ξανθός, Διοικητικής Ανασυγκρότησης Όλ. Γεροβασίλη, Αναπληρωτής Υπουργός Οικονομικών Γ. Χουλιαράκης. (2017), ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ στο σχέδιο νόμου «I) Κύρωση και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στη Σύμβαση της Βαρσοβίας της 16ης Μαΐου 2005 του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη νομιμοποίηση, ανίχνευση, κατάσχεση και δήμευση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, ενσωμάτωση της ΑΠ 2003/577/ΔΕΥ, της ΑΠ 2005/212/ΔΕΥ, της ΑΠ 2006/783/ΔΕΥ, όπως τροποποιήθηκε με την ΑΠ 2009/299/ΔΕΥ, και της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ, II) Προϋποθέσεις τοποθέτησης ανηλίκων σε ίδρυμα ή ανάδοχη οικογένεια από και προς κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάσει του άρθρου 56 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 2201/2003 του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικήςμέριμνας, ο οποίος καταργεί τον Κανονισμό (ΕΚ) 1347/2000, III) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2013/48/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Οκτωβρίου 2013, σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας και Διαδικασίας εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, καθώς και σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης τρίτου προσώπου σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας του και με το δικαίωμα επικοινωνίας με τρίτα πρόσωπα και με προξενικές αρχές κατά τη διάρκεια στέρησης της ελευθερίας, IV) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ για

τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της Απόφασης - Πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου», Αντλήθηκε από: https://0076.syzefxis.gov.gr/wp-content/uploads/2019/08/9bNomos_k-idikda-eis-all-1.pdf, τελευταία πρόσβαση στις 31 Μαρτίου 2021.

Χιόνη-Χότουμαν, Χ. (2017), Διπλωματική Εργασία: *Το δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης στην ποινική διαδικασία*, Ανακτήθηκε από: <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/file/lib/default/data/2002556/theFile>, τελευταία πρόσβαση στις 31 Μαρτίου 2021.